VAKBLAD VOOR DE BIBLIOTHEEKSECTOR

Bibliotheekblad

De Leesverbinders uit Culemborg
Congres *Informatie aan Zoo*
BiSC Utrecht en de 'Biebkapper'
Neem zelf de ICT-regie in handen

Nummer **9/10** | Jaargang 29
November / december 2025

Foto: Pascal Striebel

NBD Biblion Jeugdspecialist 2025: Irene Naaktgeboren (BZHE)

Beste Bibliotheek van Nederland 2025: Neude (op foto directeur Deirdre Carasso)

Bieb SYSTEMEN

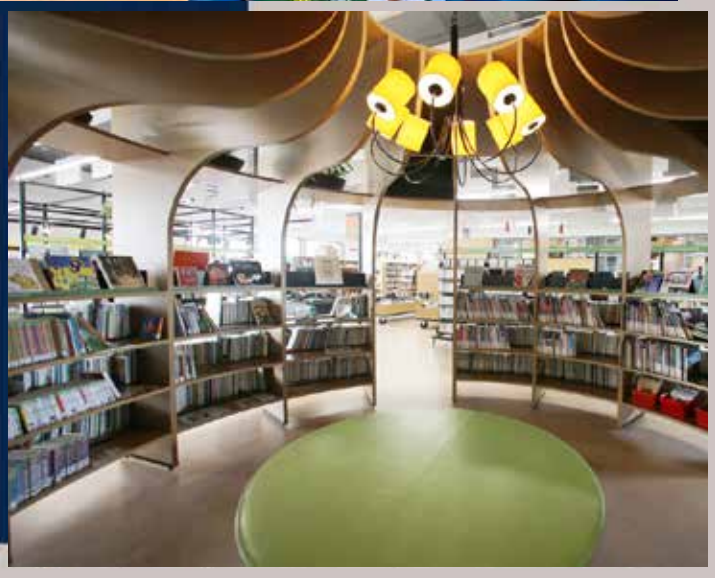

Bieb Systemen, een trots onderdeel van Van Keulen Interieurbouw, is al meer dan 40 jaar uw betrouwbare partner voor het ontwerpen, fabriceren en leveren van hoogwaardige bibliotheekinrichtingen.

Van standaard tot maatwerk, wij bieden kwalitatief hoogstaand meubilair dat perfect aansluit op uw wensen en behoeften.

Met meer dan 40 jaar ervaring, combineren wij onze kennis met uw visie om de ideale oplossing te realiseren voor uw bibliotheek.

Onze interieurs worden ontworpen, geproduceerd en gemonteerd met oog voor duurzaamheid en circulariteit, waarbij snelheid, kostenbesparing en een lagere milieu-impact hoog in het vaandel staan.

Bij Bieb Systemen heeft u tijdens het gehele proces één vast aanspreekpunt, waardoor wij u kunnen ontzorgen en zorgeloos bouwen aan uw droomproject.

Contact
050 3186 018
www.biebsystemen.com
info@biebsystemen.com

Powered by VAN KEULEN INTERIEURBOUW

Beste Bibliotheek van Nederland

NBD BIBLION Jeugdspecialist 2025

Bibliotheek Neude en Irene Naaktgeboren vallen in de prijzen tijdens Bibliotheekplaza!

Feestelijk nieuws! Donderdag 6 november werd Bibliotheek Neude uitgeroepen tot de Beste Bibliotheek van Nederland. Het team nam de prijs enthousiast in ontvangst, uit handen van directeur-bestuurder Jos van Leeuwen namens organisator Stichting NBD Biblion. Ook Irene Naaktgeboren viel in de prijzen, zij werd bekroond met de prijs voor NBD Biblion Jeugdspecialist van het Jaar 2025. Beide winnaars ontvingen hun prijzen tijdens Bibliotheekplaza na een feestelijke ode door de Literaire Boyband.

Samen met Stichting CPNB en Bibliotheekblad blikken we bij NBD Biblion terug op een feestelijke uitreiking.

nbd biblion

Colofon

Bibliotheekblad is hét vakblad voor de bibliotheeksector en verschijnt per 2024 negen keer per jaar (vijf keer digitaal en vier keer in print). Hiervoor hebben wij uw e-mailadres nodig. Mail naar digitaal@bibliotheekblad.nl. Kijk ook op onze website: www.bibliotheekblad.nl en op onze sociale media-accounts op LinkedIn, Facebook en Bluesky.

Uitgeverij
Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 12
2272 TR Voorburg

Hoofd-, eind- en webredactie
Menno Goosen
menno.goosen@bibliotheekblad.nl
+31 (0)6 2222 90 67

E-mailadres redactie
redactie@bibliotheekblad.nl

Digitale nummers
Voor vragen: mail redactieassistente Pieter Paul Baak:
digitaal@bibliotheekblad.nl

Tekstcorrectie
Ellen Soellaart

Medewerkers
Johannes Abeling, Femke van den Berg, Annemiek van de Burgt, Paul van Capelleveen, Mark Deckers, Maarten Dessing, Elselien Dijkstra, Anne Louïse van den Dool, Esther van Gelder, Marianne Hermans, Jamea Kofi, Janneke Krommendijk, Arno Kuipers, Cindy Lammers, Marjolein Lolkema, Anneke de Maat, Rianne van Melik, Marjolein Oomes, Linda van Pelt, Anna Rademakers, Evi Savelkouls, Jeroen Vandommele, Stan Verhaag, Karin Vingerhoets, Eimer Wieldraaijer, Ivonne Zijp.

Ontwerp basisvormgeving
SNEP grafische dienstverlening

Lay-out
Thomson Digital

Opmaakbegeleiding
Hans Jansens (Impaginator.nl)

Druk
Damen Drukkers

Juryleden Beste Bibliotheek
Jeanine Deckers, Gerard Meijer, Erna Staal, Robin Verleisdonk, Chris Wiersma (voorzitter)

Archief
Abonnees kunnen (na inloggen) op bibliotheekblad.nl/archief alle verschenen edities vanaf 2020 teruglezen.

Abonnementen Nederland
Abonnementenland, Postbus 20, 1910 AA Uitgeest. Tel. +31 (0)251-25 79 24. Site: www.bladenbox.nl voor abonneren of www. aboland.nl voor adreswijzigingen en opzeggingen. Abonnementenland is ook bereikbaar via Twitter. @Aboland_klanten. Beëindigen abonnement: opzeggingen dienen 12 weken voor afloop van de abonnementsperiode in ons bezit te zijn. Prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementen België
Abonnementenland, Ambachtenlaan 21 Unit 2A, 3001 Heverlee. Tel. +32 (0)28 08 55 23. Site: www.bladenbox.be voor abonneren of www.aboland.be voor adreswijzigingen en opzeggingen. Beëindigen abonnement: Opzeggingen dienen 12 weken voor afloop van de abonnementsperiode in ons bezit te zijn. Prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementsprijs
Op bibliotheekblad.nl/abonneren vindt u de tarievenstructuur en kunt u een abonnement afsluiten.

Adverteren
Uitgeverij Virtùmedia verzorgt in opdracht van Bibliotheekblad de acquisitie. Contact via Mariska Jankovits: +31 (0)30-693 11 77 of mjankovits@virtumedia.nl. Op bibliotheekblad.nl/adverteren vindt u de tariefkaart.

Overname van tekst
Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij IP gebruikt of verveelvoudigd worden. Voor kopiëren is reprorecht verschuldigd aan de uitgever.

ISSN
1573-9597

Volg ons ook online

Op bibliotheekblad.nl vindt u het actueelste bibliotheeknieuws. Via de site kunt u zich gratis abonneren op onze nieuwsbrief. Ook zijn wij actief op sociale media:

- facebook.com/bibliotheekblad
- @bibliotheekblad.bsky.social
- linkedin.com/company/bibliotheekblad

INHOUD

6
Beste Bibliotheek
Bibliotheek Neude (Utrecht) werd dit jaar gekozen tot de Beste Bibliotheek van Nederland. In dit katern leest u alles over de winnaar en de genomineerde bibliotheken.

22
NBD Biblion Jeugdspecialist
Irene Naaktgeboren werd op 6 november 'gekroond' tot NBD Biblion Jeugdspecialist 2025. Redacteur Maarten Dessing sprak met de drie genomineerden: naast Irene Naaktgeboren waren dit Judith Peterink en Jessica Dip, over de passie voor hun vak.

30
Dok Delft Beste Bibliotheek in 2009
In 2009 won DOK Delft de eerste editie van de verkiezing van Beste Bibliotheek van Nederland. Hoe kijken toenmalig DOK-directeur Eppo van Nispen tot Sevenaer en zijn rechterhand Erik Boekesteijn terug op die memorabele overwinning?

36
En hoe gaat het nu met DOK Delft?
Na jaren van bezuinigingen is DOK Delft onder leiding van directeur-bestuurder Yuri Matteman weer aan het bouwen. En net als ten tijde van Eppo van Nispen tot Sevenaer en Erik Boekesteijn is innovatie een sleutelbegrip.

40
Bibliotheekplaza
Sinds 2023 worden de prijzen voor de Beste Bibliotheek en de NBD Biblion Jeugdspecialist uitgereikt tijdens het congres Bibliotheekplaza dat jaarlijks door Probiblio georganiseerd wordt. Ilse Keune van Probiblio blikt terug op de afgelopen tien jaar.

42
Maatschappelijke programmering
De Leesverbinders in Culemborg vormen een enthousiaste groep mensen – van docent tot leesconsulent, van opvoeder tot boekenfanaat - die met bezieling ervaringen uitwisselen over kinder- en jeugdliteratuur.

46
Topstukken
In de zomer van 1887 ging er een schokgolf door de Nederlandse samenleving. Een parlementair onderzoek naar arbeidsomstandigheden bracht allerlei misstanden aan het licht. De onderzoeksverslagen van de parlementaire enquête en de staatsenquête vullen samen een plank in de leeszaal van de KB.

48
Onderzoek
Bjorn Schrijen en Frank Huysmans van de KB bezochten het congres *Informatie aan ZOO*, georganiseerd door de VVBAD, waarin onderzocht werd hoe technologie en menselijke waarden hand in kunnen gaan.

54
Management
Sinds 1 januari 2025 staat Elisabeth Duijser aan het roer van de Bibliotheek Amstelland. Als bedrijfseconoom en marktonderzoeker heeft ze oog voor het complexe postioneringsvraagstuk, waarvoor de bibliotheek zichzelf gesteld ziet.

58
De Biebkapper
Met *De Biebkapper* gaat BiSC Utrecht in gesprek met mensen met een krappe beurs. De POI speelt in op de behoefte om weer eens geknipt te worden door een professionele kapper en gaat op een laagdrempelige manier in gesprek. Zijn er uitdagingen waar de bibliotheek bij kan helpen?

62
Realisatie GBS van start
Met de samenwerking aan het Gemeenschappelijk Bibliotheeksysteem (GBS) zet de bibliotheeksector een volgende stap naar een nieuw tijdperk.

64
Neem zelf de ICT-regie in handen
Wat doe je als je ICT'ers vertrekken en vervanging nauwelijks te vinden is? Bij Mijn Streek Bibliotheek besloten ze het anders aan te pakken: ze namen de regie zelf in handen.

Verschijning Bibliotheekblad 1-2026

Bibliotheekblad nummer 1-2026 verschijnt rond 20 januari.

Dit is een digitale editie. Abonnees ontvangen deze in hun mailbox.

Beste lezer,

Voor u ligt het extra dikke november-/decembernummer van Bibliotheekblad, met uiteraard zeer veel aandacht voor de *Beste Bibliotheek van Nederland* en de *NBD Biblion Jeugdspecialist van het Jaar*. In die laatste verkiezing participeert naast naamgever NBD Biblion en Bibliotheekblad ook stichting CPNB.
Ongetwijfeld heeft u via onze website of sociale media al gelezen wie dit jaar de winnaar van de Beste Bibliotheek is: **Bibliotheek Neude** (onderdeel van de Bibliotheek Utrecht). De jury zag zichzelf dit jaar voor een dilemma geplaatst: kun je zulke verschillende bibliotheken wel met elkaar vergelijken?

De jury was diep onder de indruk van de sterke samenwerking met de lokale gemeenschap in de bibliotheek in **Lemmer**, evenals van het brede aanbod op het gebied van digitale geletterdheid in de bibliotheek van **Oudenbosch**. Ook de hands on-mentaliteit en de enthousiaste ontvangst in **Waddinxveen** konden op waardering rekenen. Dat geldt ook voor het prachtige gebouw en de integrale dienstverlening van de bibliotheek van **Nieuwegein**.

Na lang beraad sprak de jury echter haar voorkeur uit voor de Utrechtse bibliotheek aan de Neude. Deze bibliotheek eindigt nadrukkelijk niet bovenaan wegens het imposante gebouw, maar vanwege de sterke visie die de organisatie in slechts een paar jaar tijd heeft weten te formuleren en uitvoeren. Ook het publiek koos met ruim 7.300 stemmen de bibliotheek in Utrecht als winnaar, het hoogste aantal stemmen in de geschiedenis van deze verkiezing. Dit werd gevolgd door de Nieuwegein, met bijna 3.000 stemmen. De bibliotheek in Lemmer ontving een kleine 1.500 stemmen, gevolgd door de bibliotheek in Oudenbosch met 770 stemmen. De bibliotheek in Waddinxveen kreeg ruim 550 stemmen.

De jury wil ook de andere genomineerde bibliotheken van harte feliciteren met hun nominatie. Alle bibliotheken mogen met opgeheven hoofd terugkijken op de afgelopen verkiezingen. Ze hebben het stuk voor stuk erg goed gedaan.

De Jeugdspecialist van het Jaar werd **Irene Naaktgeboren** van de Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden Een citaat uit het juryrapport: *'Irene is gepassioneerd, flexibel en doelgericht. Ze zegt ja tegen nieuwe mogelijkheden, maar bewaakt tegelijkertijd haar kwaliteit en expertise. Daarmee draagt ze niet alleen bij aan de ontwikkeling van kinderen, maar ook aan die van leerkrachten, gezinnen en samenwerkingspartners. De jury ziet in Irene een gedreven professional die met grote betrokkenheid, visie en daadkracht het verschil maakt in leesbevordering en onderwijs.'*

Ik wens u veel leesplezier!

Menno Goosen
Hoofdredacteur Bibliotheekblad
menno.goosen@bibliotheekblad.nl

Bibliotheek Utrecht, vestiging Neude wint editie 2025

Het winnende team van Bibliotheek Neude: Sanna Terpstra, Pieter Scheltema, Deirdre Carasso, Liesbeth Klein Haneveld, René Maas en Carlijn Koeslag.

Het was een spannende, voor sommigen zenuwslopende strijd, tussen de vijf genomineerde bibliotheken om de titel Beste Bibliotheek van Nederland. Uiteindelijk werd de bibliotheek aan de Utrechtse Neude als winnaar gekroond in een feestelijke bijeenkomst op donderdag 6 november tijdens Bibliotheekplaza in Poppodium Annabel in Rotterdam. Dankzij de combinatie van lof van de jury en het publiek mag de hoofdvestiging van de Bibliotheek Utrecht zich een jaar lang de Beste Bibliotheek van Nederland noemen.

TEKST: ANNE LOUÏSE VAN DEN DOOL EN CHRIS WIERSMA • FOTO'S: PASCAL STRIEBEL

Genomineerden en juryleden

Dit jaar reiken we voor de zestiende keer de prijs uit voor de beste bibliotheek. Vorig jaar won de bibliotheek Deurne van de basisbibliotheek Helmond-Peel. Voor 2025 zijn vijf bibliotheken genomineerd.: de bibliotheken van Lemmer (Bibliotheken Mar en Fean), Nieuwegein (Bibliotheek Nieuwegein), Oudenbosch (Bibliotheek West-Brabant), Neude (Bibliotheek Utrecht) en Waddinxveen (Bibliotheek De Groene Venen).
De vakjury werd gevormd door *Robin Verleisdonk* (directeur-bestuurder van Bibliotheek Helmond-Peel en de winnaar van de vorige editie), *Gerard Meijer* (programmamanager Stichting Samenwerkende POI's Nederland), juryvoorzitter *Chris Wiersma* (voormalig directeur van de Bibliotheek Groningen, BiSC Utrecht en De Nieuwe Bibliotheek in Almere), *Jeanine Deckers* (directeur-bestuurder van Bibliotheek Bibliorura) en *Erna Staal* (directeur-bestuurder van de Bibliotheek Gouda). Coördinator van de jury was *Anne Louïse van den Dool* (zelfstandig cultureel communicatieprofessional en adviseur op het gebied van bibliotheekcollecties). Dit onder begeleiding van *Menno Goosen* (hoofdredacteur van *Bibliotheekblad*).

Het verkiezingsproces

Vijf bibliotheken in twee dagen: een vol programma, maar erg inspirerend. De jury kon zich weer onderdompelen in de veelzijdigheid, de professionaliteit en het enthousiasme in de sector. De juryleden hopen dat de bibliotheken iets leren van de jury, de jury leert in ieder geval altijd veel van de bibliotheken. Vorig jaar bezocht de jury vijf dorpsbibliotheken van verschillende omvang, dit jaar waren de verschillen veel groter. Een grootstedelijke, een stedelijke bibliotheek en drie dorpsbibliotheken. De gemeentelijke subsidiëring reikt van uitgesproken armoedig tot tamelijke ruimhartig. Appels en peren dus. Binnen de jury is geopperd om twee prijzen uit te reiken, maar dat idee is niet uitgevoerd. De jury werd het eens over één prijs voor één winnaar. Juryvoorzitter Chris Wiersma: 'Het is ons werk om appels met peren te vergelijken'.
De juryleden brachten net als vorige jaren samen een bezoek aan de genomineerde bibliotheken. Daar kregen ze een presentatie en een rondleiding door medewerkers en directie. Om een goed beeld van de genomineerde bibliotheken tijdens reguliere openingstijden te krijgen, brachten jurycoördinator Anne van den Dool en hoofdredacteur Menno Goosen op een ander moment anonieme bezoeken aan de genomineerde bibliotheken.
Nieuw sinds enkele jaren is de keuze van de jury voor een onderwerp waar extra aandacht naar uitgaat. Voor de editie van 2025 was dat het thema digitale geletterdheid. Chris Wiersma: 'We

De vakjury van de Beste Bibliotheek: Erna Staal, Menno Goosen (hoofdredacteur, geen jurylid), Chris Wiersma (juryvoorzitter), Gerard Meijer, Jeanine Deckers en Robin Verleisdonk.

letten op collectie, programmering, de transitie ten dienste van de maatschappelijke opgaven, de bejegening van klanten en bezoekers, de uitvoering van de vijf kernfuncties en de locatie van de bibliotheek, architectuur en inrichting. Al deze factoren spelen mee, we reiken nadrukkelijk geen prijs uit voor het mooiste bibliotheekgebouw. Indrukwekkend wat er allemaal gebeurt op dit gebied, in samenwerking en stand alone, standaard en creatief. Bibliotheken doen veel, heel veel. Maar ze doen ook veel dezelfde dingen. Minder dan we hadden gehoopt zijn bibliotheken onderscheidend ten opzichte van elkaar. We hadden graag meer bijzondere, creatieve, ja vreemde praktijken willen zien.'
Ook het publiek kon via de website van *Bibliotheekblad* stemmen op de vijf genomineerde bibliotheken. In het uiteindelijke oordeel telde hun oordeel eenmaal en dat van de jury tweemaal.

Over deze verkiezing

De prijs voor de beste bibliotheek is sinds 2009 veertien keer uitgereikt. DOK Delft won de eerste editie en Deurne (Bibliotheek Helmond-Peel) de vorige editie in 2024. *Bibliotheekblad* is verantwoordelijk voor de organisatie; NBD Biblion is als onmisbare sponsor verantwoordelijk voor de uitreiking. De prijs is een begrip en heeft jaarlijks een groot effect op de zichtbaarheid van de winnende bibliotheek. Sinds 2023 wordt de prijs uitgereikt tijdens het congres Bibliotheekplaza, georganiseerd door Probiblio.

Dorp en stad

Dit jaar was er een grote variatie in de omvang van de genomineerde bibliotheken: van kleine vestigingen in een dorpse omgeving tot bibliotheken die een grote stad bedienen, allemaal waren ze aanwezig. Het verleidde de jury er bijna toe meerdere winnaars te kiezen, maar uiteindelijk kan er maar één de beste zijn. Bovendien zijn ook veel overeenkomsten aan te wijzen: allemaal geven deze bibliotheken blijk van een sterke betrokkenheid bij hun lokale omgeving, passend bij het concept van de *community library,* dat de branche de laatste jaren steeds hoger in het vaandel heeft staan. Allemaal vervullen de genomineerde bibliotheken een breed pakket aan taken, waarbij de vijf kernfuncties overal een plek krijgen in het aanbod. Verder zijn de goed verzorgde gebouwen een gemene deler: de meerderheid van de genomineerde bibliotheken is recent heropend en heeft daarbij grote stappen gezet op het gebied van aantrekkelijkheid en klantvriendelijkheid.
Ook op het gebied van digitale geletterdheid, het thema van de verkiezing van dit jaar, ligt het aanbod van de genomineerde bibliotheken dicht bij elkaar. Stuk voor stuk hebben ze zich met recht aangemeld voor deze editie: ze zetten een creatief programma neer, dat goed aansluit bij de vragen die op dit gebied bij de verschillende doelgroepen van de bibliotheek leven: van jong tot oud, van kundig tot hulpbehoevend.

***Jos van Leeuwen*, directeur-bestuurder van NBD Biblion met Beste Jeugdspecialist *Irene Naaktgeboren* en Beste Bibliotheek directeur *Deirdre Carasso*.**

Drie algemene bevindingen

- De jury werd ook dit jaar steeds weer getroffen door de inzet, de betrokkenheid en het enthousiasme van medewerkers en managers. Maar soms vormen die een valkuil als de financiering schromelijk tekortschiet en er veel meer wordt gedaan dan redelijk is. Sommige collega's gun je dat ze vaker nee durven te zeggen tegen hun gemeentebestuur.
- Alle genomineerde bibliotheken zitten stevig in het lokale netwerk van instellingen op het gebied van welzijn, zorg, cultuur en vooral onderwijs. Steeds meer bibliotheken bereiken de volgende fase waarin ook wordt ingespeeld op en samengewerkt wordt met lokale community's van burgers.
- Jammer dat we geen goed Nederlands woord hebben voor het begrip *community*. Onze tweede rijkstaal, het Fries, kent het mooie woord mienskip, maar ja dat is Frysk. En gemeenschap is te dubbelzinnig om in onze vaktaal te gebruiken. Wie bedenkt iets?

Bibliotheek Lemmer (onderdeel van Bibliotheken Mar en Fean)

De jury is verheugd dat een dorp als Lemmer de beschikking heeft over zo'n mooie bibliotheek. Het pand, daterend uit de jaren zestig, werd recent door Jan David Hanrath onder handen genomen en oogt nu weer licht en fris. Het is een duidelijke Mienskipsbibliotheek, zoals ze dat in Friesland noemen: van de moestuin voor de deur tot het plein in het hart van de bibliotheek, alles wordt in samenwerking met de lokale gemeenschap vormgegeven. Het is knap hoe op een beperkt aantal vierkante meters toch zoveel functies worden ontplooid. De jury reisde er graag voor af naar het noorden. Het aanbod op het gebied van digitale geletterdheid was van goede kwaliteit, maar sprong er niet uit ten opzichte van de andere genomineerden, en dat was toch het speerpunt van de verkiezing van dit jaar.

Bibliotheek Nieuwegein (onderdeel van Bibliotheek Nieuwegein)

Wat een indrukwekkende stap: van de tweede verdieping naar een heel gebouw voor de bibliotheek van Nieuwegein. Hier is duidelijk geïnvesteerd in een integrale aanpak, met tal van partners die het pand bevolken. Ook de collectie sluit daar mooi bij aan: die staat thematisch in de buurt van de loketten van partners. Positieve gezondheid is duidelijk het zwaartepunt van de organisatie: alle activiteiten worden aan deze kapstok gehangen. Daarbinnen is veel aandacht voor de ambitie iedereen digitaal te laten meedoen. Wel rijst de vraag of de bibliotheek zich niet

Aanmelden editie 2026

De jury doet alvast een oproep voor de Beste Bibliotheekverkiezing van volgend jaar. Bibliotheken, laat de kenmerkende hartverwarmende, maar ook wat hinderlijke bescheidenheid van de branche varen en meld je aan voor deze verkiezing! Geef je op door te mailen naar menno.goosen@bibliotheekblad.nl. Uiteraard zullen hiervoor ook nog oproepen volgen in *Bibliotheekblad*, op de website en de socialmediakanalen. Aan deelname zijn geen kosten verbonden.

De *Literaire Boyband* gaf tijdens de uitreiking een spetterende show.

te veel als welzijnsorganisatie opstelt. Ook op het gebied van digitale geletterdheid is in de bibliotheek van Nieuwegein veel te vinden, maar de verbinding met de vele partners in het pand is op dit vlak nog niet zo helder.

Bibliotheek Oudenbosch (onderdeel van Bibliotheek West-Brabant)

De bibliotheek van Oudenbosch bevindt zich een prachtige kapel, die knap is aangepast aan de behoeften van de bibliotheek. Desalniettemin blijft het een kleine ruimte, waarin de verschillende functies van de bibliotheek elkaar wat lijken te verdringen. Een duidelijke overkoepelende visie zou helpen meer ruimte én een duidelijkere identiteit te creëren. Wat betreft digitale geletterdheid is die visie zeker aanwezig: hier wordt heel nadrukkelijk op ingezet, met dank aan een bevlogen medewerker die de eigen kennis deelt met het landelijke netwerk. Ook heeft de jury veel bewondering voor het feit dat alle activiteiten gratis worden aangeboden.

Bibliotheek Neude (onderdeel van Bibliotheek Utrecht)

Wat moet de bevolking van Utrecht in haar handjes hebben geknepen toen de hoofdvestiging van de bibliotheek vijf jaar geleden haar intrek nam in het leegstaande postkantoor. (Voor die periode was het in gebruik als warenhuis van Vroom en Dreesmann). Alleen maar enthousiast over gebouw en inrichting is de jury niet. De overweldigende hal is wat leeg als er geen evenement is en het gebouw laat zich niet gemakkelijk lezen – hoe vind je hier de weg? Maar het is ook niet eenvoudig een monument met zo'n krachtige beeld- en vormentaal om te bouwen tot een laagdrempelige en vriendelijke bibliotheek. Gelukkig wordt er nog steeds gewerkt aan verbeteringen. Het is bewonderenswaardig dat de bibliotheek continu verbeteringen aan het pand blijft doorvoeren: zo vinden in de entreehal steeds meer evenementen plaats en krijgt ook de rest van het gebouw een steeds duidelijkere rol in de verbindende activiteiten met de stad. De Utrechtse bibliotheek blinkt uit in bijzondere initiatieven. Zo is in de vestiging sinds kort een Huis voor Actief Burgerschap te vinden. In november opent de bibliotheek het Boeken-spektakel, waar ongepubliceerde auteurs hun schrijfsels kunnen plaatsen. De bibliotheek kan zich nog verder ontwikkelen op educatief gebied: de samenwerking met het onderwijs staat, met een beperkt aantal aangesloten dBos-scholen, door de late start nog in de kinderschoenen. Op het gebied van digitale geletterdheid is er een mooi aanbod, dat goed voor het voetlicht wordt gebracht. Meest opvallend vindt de jury de omslag van de bibliotheek als Instituut met een hoofdletter I naar een open organisatie in het stedelijke netwerk. De inzet en expertise van de medewerkers wordt daarbij volop benut. De creatieve communicatie draagt de transitie in woord en beeld uit.
De Utrechtse bibliotheek blinkt vooral uit in de uitstekende ontplooiing van alle kernfuncties, met her en der ruimte voor een extra twist. Wel kan de bibliotheek zich nog verder ontwikkelen op educatief gebied: de onderwijstak staat, met een beperkt aantal aangesloten scholen, door de late start nog in de kinderschoenen. Daartegenover staat een ijzersterk programma, waarin de Utrechter een duidelijke stem krijgt. Ook op het gebied van digitale geletterdheid is een mooi aanbod beschikbaar, dat uitstekend voor het voetlicht wordt gebracht. In deze organisatie leeft een duidelijke visie, die in alles wordt uitgedragen.

Bibliotheek Waddinxveen (onderdeel van Bibliotheek De Groene Venen)

De bibliotheek van Waddinxveen heeft geen gemakkelijke uitgangspositie: de bibliotheek bevindt zich op de tweede verdieping van een multifunctionele accommodatie, hetgeen de zichtbaarheid van de vestiging niet ten goede komt. De ruimte is krap en daarmee

Dank aan Chris Wiersma!

Aan alles komt een einde, zo ook aan het jurylidmaatschap van voorzitter Chris Wiersma. De redactie van Bibliotheekblad en Uitgeverij IP willen hem zeer danken voor al zijn inspanningen.

Tekst: Menno Goosen

Chris Wiersma was de voormalige directeur-bestuurder van de Bibliotheek Groningen, BiSC Utrecht en De Nieuwe Bibliotheek in Almere. In 2010 werd De Nieuwe Bibliotheek zelf de winnaar van de Beste Bibliotheekverkiezing. Dit tot zijn grote trots.

Chris vervulde van 2021 t/m 2025 de functie van juryvoorzitter. Dit deed hij met veel verve, mede door zijn enorme ervaring op strategisch gebied die hij meebracht naar de jury. Bibliotheken werden door hem dan ook altijd kritisch ondervraagd.
Onder zijn leiding werd de jury nog verder geprofessionaliseerd. Zo voerde hij een aantal wijzigingen door, bijvoorbeeld in het benoemingsrooster van de juryleden. Als de jury er onderling niet helemaal uitkwam, hakte hij knopen door. Hij stelde reisschema's samen voor het bezoeken van de genomineerde bibliotheken die vaak ver uit elkaar lagen. Daarnaast deed Chris vele goede suggesties om Bibliotheekblad nog verder te verbeteren.

niet in verhouding met een werkgebied van deze omvang. Het past bij het financiële plaatje van de bibliotheek, die in vergelijking met de andere genomineerde bibliotheken maar weinig gemeentelijke subsidie ontvangt.
Het is knap dat de bibliotheek aan alle vijf de kernfuncties aandacht weet te besteden. Wel mist de jury op sommige punten een centrale visie. Dat geldt ook voor het aanbod op het gebied van digitale geletterdheid: alle tijd en energie gaat naar het draaiende houden van de huidige gang van zaken. De jury was onder de indruk van de passie en kundigheid waarmee de medewerkers hun taken uitvoeren.

De Beste Bibliotheek 2025

De jury zag zichzelf dit jaar voor een dilemma geplaatst: kun je zulke verschillende bibliotheken wel met elkaar vergelijken? Zij was diep onder de indruk van de sterke samenwerking met de lokale gemeenschap in de bibliotheek in Lemmer, evenals van het brede aanbod op het gebied van digitale geletterdheid in de bibliotheek van Oudenbosch. Ook de hands on-mentaliteit en de enthousiaste ontvangst in Waddinxveen konden op waardering rekenen. Dat geldt ook voor het prachtige gebouw en de integrale dienstverlening van de bibliotheek van Nieuwegein.
Na lang beraad sprak de jury echter haar voorkeur uit voor de Utrechtse bibliotheek aan de Neude. Deze bibliotheek eindigt nadrukkelijk niet bovenaan wegens het imposante gebouw, maar vanwege de sterke visie die de organisatie in slechts een paar jaar tijd heeft weten te formuleren en uitvoeren. Ook het publiek koos met ruim 7.300 stemmen de bibliotheek in Utrecht als winnaar, het hoogste aantal stemmen in de geschiedenis van deze verkiezing. Dit werd gevolgd door de Nieuwegein, met bijna 3.000 stemmen. De bibliotheek in Lemmer ontving een kleine 1.500 stemmen, gevolgd door de bibliotheek in Oudenbosch met 770 stemmen. De bibliotheek in Waddinxveen kreeg ruim 550 stemmen.
Op basis van bovenstaande maakt de jury met veel plezier bekend dat de Neude-vestiging van de Bibliotheek Utrecht de Beste Bibliotheek van 2025 is en dus de winnaar is van de Beste Bibliotheek Award. De jury heeft veel respect voor de krachtige organisatie met een brede dienstverlening, die deze bibliotheek in slechts vijf jaar heeft weten neer te zetten, waarin een nauwe verbinding met de lokale gemeenschap wordt gezocht en gevonden. De jury wil ook de andere genomineerde bibliotheken van harte feliciteren met hun nominatie. Alle bibliotheken mogen met opgeheven hoofd terugkijken op de afgelopen verkiezingen. Ze hebben het stuk voor stuk erg goed gedaan.

GO Opleidingen reikt cheque aan Neude uit

Tijdens de Bibliotheekplaza heeft GO Opleidingen een cheque ter waarde van €3000 uitgereikt aan het winnende team van Bibliotheek Neude (Utrecht). Dit bedrag kan gebruikt worden voor het volgen van een opleiding.

Tekst: Maureen Yvel (opleidingsmanager GO opleidingen)

Bibliotheken zijn getransformeerd van stille boekenbewaarplaatsen tot bruisende ontmoetingsplekken, waar kennis, verbinding en ontwikkeling samenkomen. Als 'huiskamer van de stad' verwelkomen zij dagelijks duizenden bezoekers: van peuter tot senior, van hoogopgeleid tot laaggeletterd. Deze veelzijdige rol vraagt om medewerkers die meer zijn dan boekenbeheerders – zij zijn coaches, verbinders en innovators.
Daarom reikt GO Opleidingen de winnaarscheque uit aan de beste Bibliotheek van Nederland: een bibliotheek die structureel investeert in haar belangrijkste kapitaal, haar mensen. Want laten we eerlijk zijn: achter elke inspirerende programmering, elk succesvol partnership en elke tevreden bezoeker staan professionele medewerkers die het verschil maken.
De hedendaagse bibliotheekprofessional heeft een rijk palet aan competenties nodig. Van community engagement en het begeleiden van vrijwilligers tot leesbevordering en digitale geletterdheid voor alle leeftijden. Denk aan datagedreven collectieontwikkeling, het implementeren van nieuwe technologieën zoals AI en VR, en het creëren van inspirerende makerspaces. Maar vooral: het vermogen om bezoekers zo te enthousiasmeren dat zij telkens terugkomen, nieuwe interesses ontdekken en volwaardig kunnen participeren in de samenleving. Tegelijkertijd is veiligheid essentieel. Medewerkers moeten zich comfortabel voelen om grensoverschrijdend gedrag aan te pakken, zowel van bezoekers als binnen de organisatie.
Investeren in scholing levert een drievoudige winst op: effectievere dienstverlening aan gemiddeld 2.000-5.000 unieke bezoekers per jaar, sterkere partnerschappen met onderwijs en maatschappelijke organisaties én gemotiveerde medewerkers die groeien en impact hebben. Want een goed opgeleide bibliotheekmedewerker is niet alleen een professional – het is een changemaker die het verschil maakt binnen en buiten de bibliotheek.

Maureen Yvel, opleidingsmanager van GO opleidingen (uiterst rechts op de foto) reikte aan Bibliotheek Neude een cheque ter waarde van €3000 uit. Dit bedrag kan gebruikt worden voor het volgen van een opleiding.

Foto: Kees Hummel

Neude (Bibliotheek Utrecht)

Een paar jaar geleden betrok de Bibliotheek Utrecht met haar hoofdvestiging het voormalige postkantoor, midden in de binnenstad. Ondanks het statige uiterlijk is het binnen korte tijd een bruisende plek geworden, die door de gemeenschap volop wordt omarmd.

TEKST: ANNE LOUÏSE VAN DEN DOOL • FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Passend pand

Deelnemers aan de Beste Bibliotheek-verkiezing melden zich meestal kort nadat zij een nieuwe vestiging hebben geopend of een bestaande hebben gerenoveerd. Zo niet Bibliotheek Utrecht: de vestiging aan de Neude opende al in 2020 haar deuren. Naar eigen zeggen wilde de bibliotheek zich eerst verder ontwikkelen en onderscheiden om zichzelf in zo'n eervolle titel te durven herkennen. Nu, vijf jaar later, is de organisatie daar klaar voor.
Wie de geschiedenis van de zoektocht naar een passend pand voor de centrale vestiging van een van de grootste steden van Nederland beter kent, is des te blijer voor Utrecht dat het uiteindelijk is gelukt zo'n mooi pand te betrekken. Door fouten in de aanbesteding voor de architect, een kredietcrisis en een dwarsliggend raadslid werden de plannen voor een nieuwe vestiging op het minder centraal gelegen Smakkelersveld afgeblazen. Gelukkig bleek het postkantoor, daterend uit 1924, nog vrij, waarmee een einde kwam aan een slepend huisvestingstraject, dat uiteindelijk meer dan twintig jaar duurde.

Spil van het Utrechtse netwerk

Eind goed, al goed, zou een optimistisch mens zeggen. Die gedachte wordt versterkt wanneer je het historische pand binnenloopt. Bezoekers worden verwelkomd in een statige hal, waar details herinneren aan de oorspronkelijke functie, zoals stenen postduiven en posthoorns en een reusachtige klok. Wie via de historische trappen of de roltrap het pand verder betreedt, treft meer dan duizend boekenkasten en ruim honderddertig studieplekken, naast een Huis van Actief Burgerschap, een grote theaterzaal, een bioscoop, verschillende activiteitenruimtes en een uitgebreide horecagelegenheid.

De vestiging aan de Neude is de spil in het netwerk van Utrechtse stadsbibliotheken, waarvan ook twaalf wijkbibliotheken en meer dan vijftig scholen onderdeel uitmaken. Hier staat het belangrijkste deel van de collectie van de bibliotheken in de stad, maar ook in de provincie, die op dit gebied nauw met elkaar samenwerken. Het is ook een plek voor bijzondere hedendaagse kunst: op de verschillende verdiepingen zijn vijf permanente kunstwerken te vinden. Daarnaast worden regelmatig tijdelijke tentoonstellingen van Utrechtse kunstenaars georganiseerd.

Uitblinker in communicatie

Ook blinkt de Bibliotheek Utrecht uit in knappe communicatie. 'Kom binnen om buiten beter te begrijpen', staat op een poster

Foto: Isabelle-Cornet

Foto: Isabelle-Cornet

op de stoep voor de bieb – een sterke slogan, die goed duidelijk maakt waar de bibliotheek voor staat. In tijden van desinformatie staat de bibliotheek voor goede informatie voor burgers en hun betrokkenheid bij de samenleving. Digitale geletterdheid, het thema van de Beste Bibliotheek-verkiezing van dit jaar, sluit mooi aan bij het aanbod van de Utrechtse bibliotheek: uitgangspunt van deze organisatie is dat iedere burger wel een digitaal steuntje in de rug kan gebruiken. In de vestiging aan de Neude tref je dus niet alleen een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO), maar ook activiteiten over mediaopvoeding en fake news.

De vestiging aan de Neude is een aanwinst voor de Utrechters en een voorbeeld hoe je verbinding legt met burgers en community's en de medewerkers hierbij inschakelt. Dat krijgt in de programmering onder meer vorm in exposities door Utrechters, spelletjes-middagen, repaircafés, meertalige voorleesactiviteiten, leesclubs en jongerenfestivals.

Ook het samenspel van collectie en programmering is sterk.

Locatie

Kan een bibliotheek zich een betere plek wensen? De vestiging ligt in het centrum van de Utrechtse binnenstad, dicht bij het station en gelegen aan een druk plein met allerlei horeca en winkels om de hoek. Geen wonder dat men er niet lang over hoefde na te denken toen dit pand een optie bleek voor de bibliotheek.

Exterieur

Het grote gebouw oogt massief, zonder inkijkjes in wat er achter de voordeur gebeurt. Gelukkig werd enkele jaren geleden het kunstwerk *Intellectual Heritage* van Maarten Baas boven de entree geplaatst: een vrolijk lichtgevend geheel dat uitnodigt om naar binnen te stappen. Ook het stoepbord met aantrekkelijke teksten zal zeker veel bezoekers over de drempel lokken.

Interieur

Binnenkomen in de vestiging aan de Neude is alsof je een kathedraal binnenstapt: mooi, indrukwekkend, maar ook nogal leeg als er geen evenement plaatsvindt. Hier kan men direct neerstrijken met een laptop, een boek uitzoeken of inleveren of een kopje koffie halen bij het café. Ook biedt deze open plek ruimte aan tal van evenementen. Naast de hal vinden we de roltrappen. Deze ruimte valt visueel weg. De overige publieksruimten zijn wat hokkerig.

Uitstraling

Voor een bibliotheek is het best een gevecht met zo'n statig gebouw: hoe maak je het hier warm en knus? Dat lukt vooral goed op de hogere verdiepingen, waar bezoekers kunnen wegkruipen in tal van hoeken en nisjes. Daar is de uitstraling ook een stuk moderner, met tegelijkertijd veel ruimte voor de – fris ogende – collectie.

Programmering

De bibliotheek zet een originele programmering neer, die aansluit bij wat nu in de samenleving speelt. Daarin krijgt de Utrechter een actieve stem: de bibliotheek maakt veel werk van de verbinding met burgers, de samenleving en community's.

Collectie

De Bibliotheek Utrecht is onderdeel van het Utrechtse collectienetwerk, dat gezamenlijk voor de hele provincie collectioneert. Aan de cijfers is goed af te lezen dat die werkwijze z'n vruchten afwerpt: de Bibliotheek Utrecht heeft de best presterende collectie van de Grote Vier-bibliotheken. De vestiging aan de Neude is het vlaggenschip: hier staat de grootste collectie van de provincie. Daarbij wordt intensief samengewerkt met partners uit de stad, onder meer via Keuze-Kasten die door lokale gemeenschappen worden gecureerd, rondom thema's als burgerschap, Dungeons & Dragons en doven en slechthorenden. Ook opent in november van dit jaar het Boekenspektakel, waar ongepubliceerde auteurs hun pennenvruchten kunnen plaatsen.

Online

De Bibliotheek Utrecht heeft een frisse eigen huisstijl, die op een slimme manier over de landelijke huisstijl heen is gelegd. Dat principe wordt ook online toegepast, met een aangepaste variant op de Website as a Service-vormgeving van de KB. De bibliotheek heeft echt een eigen gezicht.

Computers en werkruimte

De vestiging aan de Neude wordt volop gebruikt door mensen die werken en studeren.

Tarieven

De Bibliotheek Utrecht maakt gebruik van maandabonnementen – een goede keus, die drempelverlagend werkt. 18- tot en met 25-jarigen betalen 4 euro per maand, volwassenen betalen 5,50 euro. Wie alleen af en toe een boek wil lenen, kan voor 5 euro per jaar een flexabonnement afsluiten, waarbij je voor 2 euro per item maximaal 10 items kunt lenen.

Openingstijden

De openingstijden van de vestiging zijn zeer ruim: op maandag tot en met zaterdag zijn de deuren van 9.00 tot 21.00 uur open, op zondag van 10.00 tot 18.00 uur. Daarmee komt het totale aantal openingsuren op 80 per week.

Personeel

In zo'n grote bibliotheek met meerdere vestigingen is het lastig om overal op de vloer goed zichtbaar te zijn voor de klant. De grote balies met betrokken personeel helpen daarbij wel.

Aantal inwoners werkgebied

374.411

Lemmer (Bibliotheken Mar en Fean)

In Friesland hebben ze een ander woord voor de community library: de Mienskipsbibliotheek. Sinds de recente verbouwing van de vestiging in Lemmer is ook die bieb goed toegerust om in samenwerking met inwoners het aanbod vorm te geven, dat aansluit bij lokale behoeften.

TEKST: ANNE LOUÏSE VAN DEN DOOL • FOTO'S: BIBLIOTHEKEN MAR EN FEAN

Mienskipsbibliotheek

Het dorp Lemmer is onderdeel van de Fryske Marren, een uitgestrekte plattelandsgemeente in het zuiden van Friesland. Het werkgebied bestaat uit kleine dorpen, buurtschappen en enkele grotere kernen zoals Joure, Balk, Lemmer en Sint Nicolaasga. Doordat jongeren vaak wegtrekken voor studie of werk, vergrijst de bevolking met name in de kleinere kernen in hoog tempo. Des te belangrijker dat je in een dergelijke omgeving een bibliotheek neerzet die jong en oud bedient. Die opdracht ligt hier in handen van de Bibliotheken Mar en Fean, bestaande uit twaalf vestigingen in Heerenveen, De Fryske Marren en Súdwest Fryslân. Deze organisatie presenteert zich nadrukkelijk als een Mienskipsbibliotheek: een ontmoetingsplek van, voor én door de gemeenschap. Een community library, dus, maar dan op z'n Fries: de mienskip is een begrip dat in Friesland sterk leeft bij burger én bestuurder.

Gemeenschap centraal

Dat gedachtegoed klinkt ook door in de aanpak die werd gekozen voor de recente verbouwing van de bibliotheek in Lemmer. Volgens de organisatie is dit de allereerste Mienskipsbibliotheek 'volledig in zijn soort', met dank aan de uitgebreide betrokkenheid van de lokale omgeving bij het vormgeven van deze nieuwe bieb, die in februari van dit jaar feestelijk werd geopend.
Ook nu de bibliotheek een klein jaar geopend is, blijft de gemeenschap centraal staan. Dat is onder meer te danken aan een speciale programmamaker Mienskip, die samen met de gemeenschap activiteiten bedenkt en ontplooit. Ook partners als de lokale welzijnsinstelling, woningcorporatie, zorgorganisatie en huisartsen krijgen een plek in de bibliotheek, bijvoorbeeld met een eigen spreekuur of activiteit. Daarop komen sinds de verbouwing meer mensen af dan voorheen, laten de partners desgevraagd weten – een goed teken.

Hechte samenwerkingen

De invloed van de bibliotheek strekt zich uit tot buiten deze vestiging: de bieb is onder meer aanwezig in het Dienstencentrum voor ouderen, het Papageno Huis (een plek voor jongeren en jongvolwassenen met autisme), op basis- en middelbare scholen, in de kinderopvang en op het consultatiebureau. De samenwerking met deze partners is hecht: samen zoeken ze naar thema's die binnen de samenleving om aandacht vragen, zoals polarisatie en de druk op de zorg. Binnen deze trajecten krijgen burgers een duidelijke stem: wat is voor hen nodig om Lemmer tot een prettige plek te maken om te wonen, werken en leven?
De uitkomsten van deze processen zijn ook te vinden op het 'dorpsplein': een multifunctionele ruimte in het midden van de bibliotheek, met presentatiemeubels voor boeken en objecten, waar inwoners zelf hun verhalen kunnen vertellen en zo kunnen uitdrukken wat zij belangrijk vinden voor de gemeenschap.

Fris en warm

Voor een kleine kern als Lemmer is een vestiging met zo'n breed aanbod een zegen. De bibliotheek vervult hier duidelijk een centrale rol in de lokale samenleving – van groot belang in zo'n dunbevolkt gebied, waarin een bezoek aan een andere dorpskern al snel een flinke onderneming kan zijn. Het is knap hoe de architect in het bestaande gebouw een frisse en warme sfeer heeft weten te realiseren, die de komende jaren hopelijk nog vele inwoners van Lemmer zal aantrekken.

Rapport

Locatie
De bibliotheek ligt centraal in het dorp, tussen de oude dorpskern en de uitbreidingswijk, maar niet in de nabijheid van winkels en andere voorzieningen. De kans dat bezoekers bij toeval tegen de bibliotheek aan lopen, is daardoor niet groot. Naast de bibliotheek is wel een ruime parkeerplaats.

Exterieur
Het gebouw dateert uit de jaren zestig en is recent gerenoveerd op een wijze die recht doet aan het oorspronkelijke ontwerp. Het grijze, gelijkvloerse pand is dankzij de logo's op de gevel wel duidelijk herkenbaar als bibliotheekvestiging. De hoge ramen bieden vanaf de buitenkant direct een inkijkje in wat zich binnen afspeelt. In de mienskipstuin voor de deur kweken inwoners samen groenten.

Interieur
In het ontwerp van het interieur is de hand van doorgewinterde bibliotheekarchitect Jan David Hanrath, die zich eerder onder meer boog over de verbouwing van de bibliotheken in Leeuwarden, Gouda en Schiedam, duidelijk terug te zien: de kleuren zijn, net als in die vestigingen, zacht en licht; de ruimte is rustig en overzichtelijk. Door de hoge ramen schijnt een prettige hoeveelheid daglicht naar binnen. Het is een eenvoudig gebouw uit de jaren zestig, dat met respect is gerenoveerd.

Uitstraling
De organisatie geeft zelf aan trots te zijn op de manier waarop sinds de verbouwing verschillende functies van de bibliotheek in deze vestiging zijn geïntegreerd. Dat is te begrijpen: ondanks het relatief kleine oppervlak is toch ruimte gemaakt voor een leestafel, een koffieautomaat en een zithoek, naast voldoende ruimte voor de collectie. De ruimte blijft open en licht dankzij de vele doorkijkjes.

Programmering
De bibliotheek doet haar best om voor allerlei doelgroepen passend aanbod te verzorgen. Voor de allerkleinsten zijn er maandelijkse voorleesmomenten met creatieve knutselactiviteiten, begeleid door een vrijwilliger of jeugdmedewerker. Ook wordt wekelijks een meertalig voorleeshalfuur georganiseerd, waar anderstalige ouders en kinderen samen kennismaken met verhalen. Jongeren kunnen er onder andere terecht voor een deelname aan een actieve Dungeons & Dragons-community. Volwassenen kunnen aanschuiven bij het Creatief Café, waar wordt gehaakt, gebreid en gepraat. Ook organiseert de bieb de leesactiviteit Mei inoar lêze, waarin deelnemers – van jong tot 93 jaar – hun liefde voor literatuur met elkaar delen. Vergeet ook de breiclub niet die hier elke veertien dagen neerstrijkt. Verder schuwt de bibliotheek het programmeren van grote namen niet: onlangs waren bestsellerauteurs Tommy Wieringa en Arthur Japin nog te gast. Sinds de verbouwing zijn in de bibliotheek ook een keuken en een maakplaats te vinden, waardoor op programmeringsgebied meer mogelijkheden ontstaan.

Collectie
De collectie is fris en op orde, met veel ruimte voor frontale presentatie. Ook mag men boetevrij lenen – met name een plus voor mensen met een kleinere portemonnee, voor wie dit een grote drempel kan zijn om lid te worden van de bibliotheek.

Online
Online bezoekers kunnen terecht op de algemene website van de Bibliotheken Mar en Fean. Die is vrij summier qua informatie over deze specifieke vestiging. Wel zijn er creatieve leestips te vinden.

Computers en werkruimte
Er zijn bij de verbouwing meerdere comfortabele werkplekken gecreëerd. Ook zijn er enkele pc's beschikbaar.

Tarieven
Wie lid wil worden van de bibliotheek in Lemmer, kan kiezen uit een basis-, top- en kennismakingsabonnement. Bij dat laatste abonnement betaalt men 13,15 euro voor drie maanden leenplezier. Het basisabonnement kost 52,50 euro per jaar; het topabonnement – dat een extra lange leentermijn en de mogelijkheid meer titels tegelijk te lenen biedt – kost 80 euro.

Openingstijden
De vestiging in Lemmer is van maandag, donderdag en vrijdag open van 14.00 tot 17.30 uur, en op dinsdag en woensdag van 10.00 tot 17.30 uur. Op zaterdag is de vestiging van 10.00 tot 13.00 uur open. Op zondag is de bibliotheek gesloten. Met name voor werkenden is het daardoor lastiger de bibliotheek te bezoeken.

Personeel
Door de open ruimte kunnen medewerkers goed overzicht houden over de ruimte. We worden tijdens ons bezoek hartelijk te woord gestaan.

Aantal inwoners werkgebied
Circa 15.000

Nieuwegein (Bibliotheek Nieuwegein)

Met de verbouwing kreeg de bibliotheek van Nieuwegein er maar liefst twee extra verdiepingen bij. Die zijn niet helemaal vol gezet met boeken: het is een echte huiskamer van de stad geworden, waar ook partners een plek hebben gekregen.

TEKST: ANNE LOUÏSE VAN DEN DOOL • FOTO'S: MARCO HEYDA / INCLUDI

Op alle verdiepingen

Nieuwegein is een jonge stad, die zo'n vijftig jaar geleden uit de grond werd gestampt om het nabijgelegen Utrecht niet uit haar voegen te laten barsten. De jonge gezinnen die zich toen massaal in de nieuwbouwwijken vestigden, zijn nu een stuk ouder en mogelijk op meerdere fronten hulpbehoevend.
Des te belangrijker dat zo'n gemeente beschikt over een bibliotheek die daarin bijstaat. Gelukkig is dat zeker het geval: de Bibliotheek Nieuwegein is een bieb die je qua omvang en allure eerder in een grote stad zou verwachten. De bibliotheek onderging in 2024 een ingrijpende verbouwing, geleid door bibliotheekbekende Aat Vos: waar de bieb eerst alleen op de tweede verdieping van het Stadshuis te vinden was, heeft zij zich nu over het hele gebouw uitgespreid.

Iedereen een stem

Op elke verdieping zijn niet alleen veel boeken te vinden, maar wordt ook uitgebreid de samenwerking opgezocht met partners, zoals de GGD, Movactor, KunstGein, Werk en Inkomen, het VrijwilligersHuis en natuurlijk de gemeente. Waar die eerder allemaal op een eigen eilandje zaten, hebben zij nu allemaal een eigen balie gekregen. Al deze huurders kregen een stem in het ontwerpproces, met een mooie integratie van deze partners in het uiteindelijke ontwerp als resultaat. Dat geldt ook voor de inwoners van Nieuwegein. Zij waren onderdeel van een uitgebreid traject, waarin zij konden aangeven wat een plek in zich moet hebben om je thuis te voelen.
Bij de verbouwing is aan iedere leeftijdsdoelgroep gedacht. Voor jonge kinderen is er een avontuurlijke jeugdafdeling, inclusief

beklimbare boomhut. Jongeren kunnen terecht in Oasis, waar de boekenkasten speels om hen heen kronkelen. Hulpbehoevende burgers kunnen zich melden op het Ontwikkelplein. Binnen al deze dienstverlening is het gedachtegoed van positieve gezondheid de rode draad, die burgers uitnodigt zelf actief te werken aan het eigen fysieke en mentale welbevinden. Aan die kapstok kan veel worden opgehangen: van het boosten van digitale vaardigheden tot beter leren omgaan met geld.

Op alle verdiepingen

Voor wie het lastig is de centrale bibliotheekvestiging fysiek te bezoeken, zijn extra services beschikbaar. Materialen kunnen ook worden opgehaald en teruggebracht bij een van de vier Buurtpleinen, verspreid over de stad. Daarnaast beschikt de bieb over een boekenbezorgservice, die de materialen bij minder mobiele mensen thuisbrengt.
Nieuwegein mag, kortom, in haar handjes knijpen met zo'n prachtige bibliotheek. De hoop is dat de komende jaren nog meer inwoners de bieb zullen ontdekken – omdat ze zin hebben in een kopje koffie of een goed boek, maar ook omdat ze behoefte hebben om aan hun gezondheid te werken.

Rapport

Locatie
De Nieuwegeinse bibliotheek bevindt zich in het hart van het centrum, te midden van de belangrijkste winkels. Een betere locatie kan een bibliotheek zich niet wensen.

Exterieur
Wanneer je voor het Stadshuis staat, durf je bijna niet te geloven dat dit gebouw in zijn geheel door de bibliotheek wordt bewoond. Het pand, ontworpen door de Deense architect Kim Nielsen, doet futuristisch aan, met een glazen gevel, die uitnodigt om naar binnen te stappen. Ook handig: het pand is aan twee kanten te betreden, dus bezoekers hoeven niet noodzakelijkerwijs het drukke winkelgebied door. Het is echter niet aan alle kanten even duidelijk dat het om de bibliotheek gaat.

Interieur
In zo'n groot gebouw is het een kunst om een huiskamergevoel te creëren en dat is bijzonder goed gelukt. De kasten en vele zitplekken bieden een prettige afwisseling. De meubels zijn hip, met zachte stoffen in warme kleuren. Door de grote houten trap zijn de verschillende verdiepingen mooi met elkaar verbonden.

Uitstraling
Aan alles is te zien dat dit een gloednieuwe bibliotheek is: tijdens de renovatie is iedere vierkante centimeter aangepakt. De hippe horecagelegenheid en verschillende zitjes maken meteen duidelijk dat dit een plek is die uitnodigt tot ontmoeting en verblijf.

Programmering
De programmering in de Nieuwegeinse bieb is rijk en gevarieerd: van hulp bij digitaal meedoen en bijeenkomsten voor jonge ouders tot lezingen door bekende en minder bekende schrijvers en inloopspreekuren voor boekenadvies. Ook vinden er kunstzinnige workshops en muzikale optredens plaats.

Collectie
Ook in de vernieuwde bibliotheek in Nieuwegein is de collectie nog steeds volop aanwezig. Die wordt steeds gepresenteerd in een vorm die passend is voor de doelgroep: speelser voor jongere kinderen, klassieker voor volwassenen. Ook wordt steeds de verbinding opgezocht met de programmering die in dit deel van de bibliotheek plaatsvindt. Zo staan de boeken over gezondheid op het gezondheidsplein en zijn boeken over eten en drinken in de buurt van de horecagelegenheid geplaatst. Er wordt veel frontaal geplaatst, waardoor de collectie aantrekkelijk oogt. Opvallend is wel dat sommige collectieonderdelen voor de jeugd, zoals het Makkelijk Lezen Plein en strips, relatief hoog en soms ook niet frontaal geplaatst zijn, zoals bij deze collectieonderdelen wel zou moeten. Ook is het lastig in zo'n groot pand de lezer niet te laten verdwalen op zoek naar een boek.

Online
De Bibliotheek Nieuwegein maakt gebruik van de Website as a Service-applicatie van de KB. Die wordt goed benut, met actuele nieuwsitems en aantrekkelijk beeldmateriaal.

Computers en werkruimte
In de bibliotheek zijn veel werkplekken gecreëerd, die door studerende jongeren goed worden gebruikt. Op de begane grond kun je zonder te reserveren een plek uitkiezen, op de eerste verdieping is reserveren wel verplicht.

Tarieven
De Bibliotheek Nieuwegein heeft verschillende abonnementen. Voor volwassenen is er een klein abonnement voor €51 per jaar, waarbij men maximaal zes materialen tegelijk mag lenen. Dit abonnement bestaat ook in een vorm waarbij je per maand afrekent. Wie onbeperkt wil lenen, kan voor €61,50 per jaar een standaardabonnement afsluiten. Voor jongeren van 18 tot en met 29 jaar is er een speciaal jeugdabonnement van €29,50. Hiermee kunnen jaarlijks slechts zes e-books worden geleend.

Openingstijden
De openingstijden zijn doordeweeks bijzonder ruim: van maandag tot en met vrijdag is de bibliotheek van 8.00 tot 20.00 uur open. Op zaterdag is de bieb van 9.00 tot 17.00 uur geopend. Voor Nieuwegein zou het fantastisch zijn als de bibliotheek ook op zondag haar deuren zou openen.

Personeel
Met zo'n grote bibliotheek met verschillende verdiepingen is het een uitdaging voor medewerkers om altijd en overal zichtbaar te zijn. Je moet als bezoeker dus flink wat meters maken voordat je personeel treft, maar dan word je wel vriendelijk geholpen.

Aantal inwoners werkgebied
66.925

Oudenbosch (Bibliotheek West-Brabant)

Sinds kort is de bibliotheek van Oudenbosch weer te vinden in de monumentale Sint Anna-kapel. Na een flinke renovatie is hier ruimte gekomen voor alle kernfuncties, waarbij ook de samenwerking met lokale partners niet wordt geschuwd.

TEKST: ANNE LOUÏSE VAN DEN DOOL • FOTO'S: DE BIBLIOTHEEK WEST-BRABANT

Gerenoveerde kapel

De bibliotheek van Oudenbosch valt onder de Bibliotheek West-Brabant, een organisatie die verder onder meer actief is in Bergen op Zoom, Roosendaal, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert. Oudenbosch valt binnen de gemeente Halderberge: een plattelandsgemeente met meerdere kleine kernen. Het is een werkgebied met veel lage inkomens: veel mensen werken in het transport en de land- en tuinbouw.
In zo'n werkgebied is een goede bibliotheekvoorziening meer dan welkom. Des te mooier dat de bibliotheek in Oudenbosch recent een flinke verbouwing onderging: na een periode op een tijdelijke locatie verhuisde het filiaal in het voorjaar van 2025 terug naar de Sint Anna-kapel. Daar wordt de historische charme van dit monumentale pand gecombineerd met een eigentijdse inrichting.

Ruimte voor alle kernfuncties

In het vernieuwde gebouw is meer ruimte gekomen voor de verschillende kernfuncties van de bibliotheek. Zo heeft het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) een prominente plek midden in de kapel gekregen. Ook is er jeugdhoek met een Media UkkieLab, met digitaal aanbod voor de allerkleinsten, en een tuinkamer voor cursussen en kleine overleggen.
Daarnaast staat in het gerenoveerde pand de samenwerking met partners centraal, zoals SDW en Dementienetwerk West-Brabant, met inclusieve programma's voor verschillende doelgroepen

als resultaat. Vluchtelingenwerk, de Ouderenbond, Dagbesteding van Stichting Groenhuijsen, de Heemkundekring en het Toeristisch Informatie Punt hebben sinds de verbouwing zelfs een fysieke plek in het pand. Daarnaast is de bibliotheek buiten haar eigen fysieke muren zichtbaar, onder meer met IDO-spreekuren in dorpshuizen en schoolbibliotheken op alle onderwijslocaties in het werkgebied.

Digitale geletterdheid

Mediawijsheid en digitale geletterdheid, het thema van de Beste Bibliotheek-verkiezing van dit jaar, krijgen in de organisatie speciale aandacht – niet alleen in de vorm van de gebruikelijke cursussen en inloopspreekuren, maar ook door samen op te trekken met wijkcentra en ouderenverenigingen. Ook voor de allerjongsten is aanbod op dit gebied, in de vorm van trainingen in mediawijsheid voor kleine kinderen en hun ouders. Voor jongeren worden evenementen rondom manga en coderen georganiseerd. Best practices op dit gebied worden naar hartenlust gedeeld met bibliotheekcollega's door het hele land.
De Sint Anna-kapel mag klassiek ogen, in de programmering staan de nieuwste technologische ontwikkelingen centraal. Het is mooi om te zien hoe wordt gezocht naar manieren om de bibliotheek voor alle leeftijden relevant te laten zijn. Dat dat op zo'n 300 vierkante meter en voor nog geen 9 euro per inwoner heel aardig lukt, is een grote prestatie.

Rapport

Locatie
De bibliotheek bevindt zich in het hart van Oudenbosch, op enige afstand van de winkels. In de directe omgeving wordt flink gebouwd en heringericht, wat de vraag oproept hoe het er in de nabije toekomst gaat uitzien.

Exterieur
De bibliotheek is mooi ingepast in de kerkelijke kapel – met driehonderd vierkante meter voor een kapel aan de grote kant, maar voor een bibliotheek is dat behoorlijk klein. De oude kapel is aan de zijkanten opengemaakt, zodat er grote ramen zijn en de bibliotheek – na de herinrichting van het gebied – goed zichtbaar is.

Interieur
De bibliotheek is duidelijk recent gerenoveerd. Daarbij zijn veel oorspronkelijke elementen van het pand behouden gebleven, met mooi glas-in-lood en oude stenen. Met dank aan de moderne meubels doet de inrichting weliswaar wat saai, maar niet ouwelijk aan, passend bij het karakter van het pand.

Uitstraling
De bibliotheek weet de historische uitstraling van het pand knap te combineren met alle hedendaagse activiteiten die er plaatsvinden. Wel oogt het door de beperkte ruimte wat vol. Het zwarte systeemplafond helpt daar niet bij.

Programmering
Naast de gebruikelijke activiteiten, zoals Klik & Tik en het DigiTaalhuis, worden ook meer verrassende vormen van programmering aangeboden, zoals cursussen digitaal tekenen, een heuse PeuterParade, een boekenzoektocht en een Code Club voor jongeren. Het belang van digitaal hoef je deze bibliotheek niet bij te brengen: dat dragen ze ten volste uit. Extra bijzonder: alle activiteiten zijn gratis.

Collectie
In een relatief kleine bibliotheek als deze kan men niet al te veel collectie kwijt. Gelukkig hebben de scholen in de omgeving hun eigen collecties.

Online
De Bibliotheek West-Brabant maakt gebruik van de Website as a Service-template van de KB. Over deze specifieke vestiging is vrij weinig informatie te vinden, op de openingstijden en belangrijkste faciliteiten na.

Computers en werkruimte
In de bibliotheek zijn werk- en studieplekken met en zonder computers aanwezig. Tijdens een digitale cursus worden vanzelfsprekend meer laptops uit de kast getrokken. Ook zijn er glazen hokjes in de bibliotheek gezet waar je je met één of meerdere personen kunt terugtrekken om je te concentreren.

Tarieven
Naast het gratis jeugdabonnement kent de Bibliotheek West-Brabant twee abonnementsvormen: Eindeloos Genieten en Voordelig Ontdekken. Bij het eerste abonnement kan men onbeperkt lenen, bij het tweede ligt het maximum op 20 boeken, 6 e-books en
6 luisterboeken en 6 online tijdschriften per jaar – waarbij ook een verlenging als een uitlening telt. Wel is de bibliotheek voor iedereen boetevrij.

Openingstijden
De bibliotheek is maandag tot en met zaterdag geopend: doordeweeks van 9.30 tot 17.00 uur, op zaterdag van 9.30 tot 13.30 uur. Op donderdag zijn er geen medewerkers aanwezig. Op zondag is de bibliotheek gesloten. De mogelijkheden om de bibliotheek in de avonden en weekenden te bezoeken zijn, kortom, beperkt.

Personeel
Op het moment van bezoeken liep voor het kleine vloeroppervlak relatief veel personeel rond. Wel een bijzondere keuze om op donderdag helemaal geen personeel aanwezig te laten zijn.

Aantal inwoners werkgebied
13.194

Waddinxveen (Bibliotheek De Groene Venen)

De bibliotheek in Waddinxveen presenteert zich niet als de voorhoede op het gebied van digitale geletterdheid, maar heeft wel degelijk een mooi activiteitenprogramma op dit gebied. Het is knap om te zien wat deze organisatie, die maar beperkte gemeentesubsidie ontvangt, toch voor elkaar weet te boksen.

TEKST: ANNE LOUÏSE VAN DEN DOOL • FOTO'S: DAVID JEZIOR

Cultureel centrum

De bibliotheek van Waddinxveen maakt onderdeel uit van Bibliotheek De Groene Venen, met zeven fysieke vestigingen in onder meer Reeuwijk, Moordrecht, Nieuwerkerk aan den IJssel en Bodegraven. De vestiging in Waddinxveen maakt sinds de zomer van 2014 onderdeel uit van multifunctioneel Cultuurhuys De Kroon: een opvallend gebouw, dat zijn naam ontleent aan de scherpe, kanteelachtige uitsteeksels op het dak. Ook in het oog springend is het zwart-witte patroon van de gevel. Het is een multifunctioneel centrum waar kunst en cultuur samenkomen. Zo kan men hier niet alleen een mooi boek lenen bij de bieb, maar ook een film of cabaretvoorstelling bijwonen in het theater, een creatieve les volgen in het cursuscentrum of een kopje koffie drinken in het café.

Waddinxveen is een groeiende gemeente: de afgelopen dertig jaar nam het aantal inwoners met een derde toe, tot ruim 35.000 in 2025. Dat vraagt om een bibliotheek die meegroeit – niet alleen in omvang van het aanbod, maar ook in variatie. Toch moet de bieb het hier doen met een schamele 9 euro per inwoner – knap als je daarvoor een mooi gebouw, interessante collectie en veelzijdige programmering in stand weet te houden.

Met vallen en opstaan

De bibliotheek van Waddinxveen heeft zich níet aangemeld voor de Beste Bibliotheek-verkiezing, omdat het thema dat dit jaar centraal staat, digitale geletterdheid, in de organisatie al volledig

uitontwikkeld is. Integendeel: in de motivatiebrief voor deelname noemt de bibliotheek het zelf 'een nieuw item binnen de dienstverlening'. De programmering komt, naar eigen zeggen, 'met vallen en opstaan' tot stand. Deze bescheidenheid is maar deels terecht: op dit moment worden al verschillende activiteiten op dit gebied ontplooid, zoals een cursus omgaan met WhatsApp of een workshop digitale nalatenschap, waarbij je alvast aan het denken wordt gezet over wat er gebeurt met je online gegevens wanneer je overlijdt. Ook worden speciale cursussen en workshops voor ouderen verzorgd, evenals educatieve lesprogramma's voor het primair en voortgezet onderwijs. Dit alles gebeurt waar mogelijk in co-creatie met lokale instellingen. Aan de motivatie van de medewerkers zal het in elk geval niet liggen: zij bereiden de jongste generatie van Waddinxveen maar al te graag voor op een toekomst waarin digitale vaardigheden broodnodig zijn.
Het is bewonderenswaardig dat de bibliotheek in Waddinxveen met zulke beperkte middelen het hoofd boven water weet te houden. De vraag is wat men hier voor elkaar zou krijgen als de pot met geld zo groot zou zijn als een gemeente van deze omvang verdient.

Rapport

Locatie
Het multifunctionele centrum waarvan de bibliotheek onderdeel uitmaakt, ligt midden in het winkelhart van Waddinxveen. Dat maakt de vestiging goed zichtbaar voor toevallige passanten. Zeer opvallend is de gestreepte gevel: die trekt zeker de aandacht.

Exterieur
De bibliotheek bevindt zich op de eerste verdieping van het gebouw, wat niet helpt om de drempel om even binnen te stappen te verlagen. Aan de buitenkant is niet goed te zien dat de bibliotheek hier te vinden is.

Interieur
Omdat de bibliotheek onderdeel uitmaakt van een groter gebouw, valt niet overal even veel licht binnen, waardoor het geheel wat bedompt oogt. De vloerbedekking geeft het interieur iets huiselijks, maar maakt het geheel ook wat ouwelijk. Ook de meubels ogen her en der wat gedateerd.

Uitstraling
Door het beperkte vloeroppervlak oogt de bibliotheek erg vol. Een gemeente van deze omvang verdient een grotere bibliotheek.

Programmering
De programmering is gevarieerd en speelt duidelijk in op actuele onderwerpen. De medewerkers die activiteiten op het gebied van digitale geletterdheid verzorgen zijn creatief en gedreven.

Collectie
In Waddinxveen staat het boek duidelijk centraal. De opstelling is vrij klassiek, met veel hoge kasten dicht op elkaar. De beperkte budgetten roepen de vraag op of hier voldoende financiële ruimte is om goed te saneren. De verbinding met het aanbod van de landelijke digitale bibliotheek wordt wel duidelijk gelegd met bordjes tussen de boeken.

Online
Bibliotheek De Groene Venen maakt gebruik van de landelijke huisstijl en het bijbehorende websitetemplate van de KB. Dat wordt niet optimaal gebruikt: op de agenda is slechts één activiteit in Waddinxveen te vinden. Ook aantrekkelijke afbeeldingen van de vestiging ontbreken.

Computers en werkruimte
Naast werk- en studieplekken zijn er ook aparte studiecabines, voor wie extra geconcentreerd aan de slag wil.

Tarieven
Bibliotheek De Groene Venen kent een standaardabonnement voor 52 euro, een Comfort Plus-abonnement voor 80 euro – waarbij je meer boeken en boetevrij kunt lenen – en een flexabonnement voor 5 euro per maand. Nadeel van dit laatste abonnement is wel dat je geen e-books kunt lenen. Het zou mooi zijn als alle abonnementen boetevrij zouden zijn.

Openingstijden
De bibliotheek is op doordeweekse dagen open van 10.00 tot 17.30 uur en op zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur. Op zondag is de bibliotheek gesloten. Er zijn dus weinig bezoekmogelijkheden voor werkenden.

Personeel
Vrijwilligers spelen een belangrijke rol in het draaiende houden van de Waddinxveense vestiging. Zij staan bezoekers gedegen, maar niet heel proactief te woord.

Aantal inwoners werkgebied
35.043

‘Irene werkt met hart en ziel aan het leesonderwijs’

Irene Naaktgeboren NBD Biblion Jeugdspecialist 2025

Er kan maar een dé jeugdspecialist van het jaar zijn. Dat werd *Irene Naaktgeboren* van BZHE (Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden.). De verkiezing van de Jeugdspecialist is een samenwerking tussen NBD Biblion, CPNB en Bibliotheekblad.

TEKST: MAARTEN DESSING • FOTO’S: PASCAL STRIEBEL

Finalist *Jessica Dip* (Westfriese Bibliotheken), winnaar *Irene Naaktgeboren* (Bibliotheek BZHE) en finalist *Judith Peterink* (OBA op school).

De jury roemde de leergierigheid en het enthousiasme van *Irene Naaktgeboren*, de onderwijsspecialist, die "niets liever wil dan haar kennis delen". Daarmee "laat ze zien hoe veelzijdig en impactvol" iemand met haar functie kan zijn. Daarbij kijkt ze verder dan haar eigen domein. Haar "vermogen om verbindingen te leggen" is groot. Maar ook voor de andere genomineerden heeft de jury mooie woorden. *Judith Peterink* is "een bescheiden maar bevlogen verbinder, strategisch denker en inspirerende mentor", die laat zien "hoe individueel enthousiasme kan uitgroeien tot duurzame verandering in het onderwijs en de bibliotheek." *Jessica Dip* heeft "een scherpe blik op impact, kennis en wijsheid en toewijding aan het jonge kind. Ze verbindt beleid en praktijk en maakt daarmee een wezenlijk verschil."

Het team van de Beste Jeugdspecialist: *Janneke Siebelink* (coördinator jury's & comités bij Stichting CPNB), *Michelle Smit* (adviseur educatie van Probiblio), *Jacqueline Terwijn* (specialist educatie van de bibliotheek West-Achterhoek, winnares van 2024) en *Jacky Hitzert* (UX-copywriter jeugd van stichting NBD Biblion).

Irene Naaktgeboren (BZHE)

Geen dag is hetzelfde. Vooral sinds Irene Naaktgeboren niet langer alleen leesconsulent is, maar als onderwijsspecialist van de Bibliotheek Zuid-Hollandse Eilanden (BZHE) zo'n divers takenpakket heeft gekregen. De ene dag kan ze voor de klas staan, de andere een cursus Open Boek verzorgen, 'en dan heb ik ook nog een stukje gezinsaanpak erbij, samen met de VoorleesExpress. Zo leuk om de vreugde van gezinnen mee te maken, als ze zien dat hun kind vooruitgaat.'

Heerlijk vindt ze die afwisseling. Als juf was ze ook niet anders gewend, voordat ze overstapte naar de bibliotheek. 'Ik heb twaalf jaar in het onderwijs gewerkt', vertelt ze. 'Met veel liefde en passie, totdat ik door veranderingen op het werk dacht: óf ik vertrek naar een andere school óf ik ga iets anders doen. Mijn oog viel toen op de functie van leesconsulent. Wat gaaf, dacht ik. Dan kan ik voor de klas blijven staan en dat combineren met mijn liefde voor lezen.'

Want ja, Naaktgeboren (39) heeft van jongs af aan veel gelezen. 'Vooral kinder- en jeugdboeken, die ik frisser vind dan volwassen boeken. Ze kunnen ook bijzondere of moeilijke onderwerpen aansnijden, maar behouden altijd iets luchtigs en positiefs. Als leerkracht heb je niet altijd de tijd om veel kinderboeken te lezen, terwijl het zo belangrijk is om kennis te hebben van het aanbod. Ik vind het heel mooi dat ik nu zoveel mag lezen voor mijn werk en die kennis mag delen onder de leerkrachten.'

Nog twee scholen

Vanaf de start in januari 2020 was ze drie jaar leesconsulent op tien basisscholen op de eilanden Goeree-Overflakkee en Voorne-Putten. Inclusief Spijkenisse, dat op het laatste eiland ligt. Want al fuseerden de bibliotheken Zuid-Hollandse Delta en De Boekenberg pas dit jaar, er was al jaren één team Jeugd & Educatie. 'Ik ontdekte die eerste jaren wel dat ik mijn leerlingen tekort had gedaan. Ik las voor, maar omdat er op de Pabo zo weinig aandacht voor lezen was, wist ik niet dat ik er zoveel meer uit kon halen.'

Nu heeft ze nog maar twee scholen – plus af en toe een invalbeurt, zoals recent tijdens de Kinderboekenweek, als scholen extra veel beroep doen op leesconsulenten. 'Ik vond het belangrijk om er nog een paar te behouden', legt ze uit. 'Ik wilde niet zo iemand worden die van achter een bureau verzint wat het beste werkt zonder daar zelf ervaring mee op te doen. En het blijft gewoon hartstikke leuk om in de klas te komen. Het geeft me ontzettend veel energie.'

Maar de rol om niet zozeer de kinderen, maar juist de volwassenen te trainen die elke dag die kinderen zien, is uiteindelijk misschien belangrijker. 'Als leesconsulent zie ik iedere klas maar vijf keer per jaar. Daar kun je de oorlog niet mee winnen. Je hebt daarom meer invloed als je de leerkracht de tips en trucs geeft om de leesmotivatie van hun kinderen te vergroten. En gelukkig weten scholen hier ons goed te vinden – voor studiedagen, inspiratiesessies of de cursus Open Boek.'

Het kán wel

Het blijft na al die jaren een grote uitdaging, vindt Naaktgeboren,

om de neerwaartse spiraal van de leesvaardigheid en leesplezier bij kinderen te keren. Vanaf haar eerste dag voor de klas, destijds vers van de Pabo, heeft ze dat zien dalen. Maar dat is geen reden voor frustratie. Want de trend kán worden gekeerd. 'Kijk naar de Alan Turingschool in Amsterdam, waar ze vanuit een moeilijke beginsituatie met een uitdagende doelgroep het écht goed hebben opgepakt.'

Ook daarom doet ze nu het liefst dit werk. 'Voor de klas kan ik maar dertig kinderen helpen. In deze functie kan ik de leerkrachten die zich allemaal afvragen waar ze de tijd voor goed leesonderwijs vandaan moeten halen, uitleggen hoe je jeugdliteratuur als basis kunt gebruiken om wereldoriëntatievakken en vakken zoals taal, sociaal-emotionele ontwikkeling en burgerschap aan elkaar kan koppelen binnen een thema. Zo creëer je lucht in het rooster. En zo zorg ik voor een sterke olievlekwerking.'

Judith Peterink (OBA)

'Het team educatie van de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) zit vol enthousiaste, bevlogen collega's', zegt Judith Peterink (45). Waarom zou zij dan worden genomineerd als beste jeugdspecialist? Dus toen ze een afspraak had op een school met de leescoördinator – dacht ze tenminste – en opeens veel collega's in het voetspoor van een cameraploeg binnenkwamen, vroeg ze zich af of iemand haar was vergeten te vertellen dat het *Jeugdjournaal* opnames kwam maken.
Niet dus. 'Ik was heel erg verrast. Ik had dit totaal niet verwacht. Pas toen mijn collega's vertelden waarom ze mij hadden voorgedragen, werd het me duidelijk. Wij zijn ruim twee jaar geleden gestart met de Bibliotheek op school – wat wij OBA op School noemen –, ik ben vanaf het begin erg betrokken geweest bij het opzetten daarvan. Ik heb toen veel missiewerk verricht.'

Overtuigingskracht

Peterink had heel Amsterdam Nieuw-West afgefietst om de directies van de basisscholen in het stadsdeel over te halen om mee te doen. Dat was bepaald geen gelopen race. 'De Bibliotheek op school vraagt een flinke investering. Alleen al in de collectie van een schoolbibliotheek: soms gaat dat om een paar honderd boeken à 20 euro per stuk. Dat is zo 10.000 euro plus 10% voor de jaarlijkse vervanging. En dan heb ik het nog niet over zoiets als het aanstellen van een leescoördinator.'
Maar ze had overtuigingskracht. Toen OBA op School van start ging, deden bijna vijfenzeventig scholen mee (op ruim 250 scholen in de stad) – waarmee het in één klap een van de grootste dBos-projecten in Nederland is. 'Daarom zetten wij ook vooral in op deskundigheidsbevordering van de professionals. Eerder dan zelf in klassen te komen om les te geven aan leerlingen, trainen wij de teams zodat zij zelf aan de slag kunnen met voorlezen, boekpromotie, praten over boeken en goede invulling geven aan leescampagnes.'

Liefde voor lezen

Tien jaar werkt Peterink inmiddels voor de OBA. Na een carrière in het sociale domein in Noord-Limburg maakte ze de overstap, toen ze zich daar niet langer op haar plek voelde. De bibliotheek leek haar direct een aantrekkelijke optie. 'In Venray zag ik hoe de bibliotheek een huiskamer kan zijn voor de burger, die daar anderen kan ontmoeten en via boeken, evenementen, workshops, lezingen zich kan ontwikkelen. Ik vond en vind dat een heel mooie gedachte.'
De overstap viel samen met een verhuizing naar Beverwijk. 'Daarom vind ik het zo mooi dat ons leesoffensief in Amsterdam "Liefde voor Lezen" heet. Dat is precies waarom ik hier terecht ben gekomen. Voor de liefde ging ik naar het Westen en, omdat de bibliotheek onder meer de focus op lezen heeft, had ik de OBA gevraagd of ik een keer mee kon lopen – wat mocht, waarna ik driekwart jaar later werd gebeld: er was een functie vrijgekomen bij educatie & culturele programmering. Soms moet je geluk hebben in het leven.'

En blijven overtuigen

Op dit moment heeft ze een dubbele functie. Ze is adviseur voor het programma OBA op School bij zo'n twintig scholen én leesconsulent op een aantal scholen – allebei in Nieuw-West. 'Ik heb als enige die combinatiefunctie. Heel fijn. Daardoor kom ik nog steeds op scholen, om onder meer schoolbibliotheken op te zetten, samen met de lees- en taalcoördinatoren een leesplan op te zetten en ervoor te zorgen dat leesbevordering de aandacht krijgt die ze moet krijgen.'
Doel is dat in drie jaar het leesonderwijs op een school echt is geborgd. Dat ervaart ze nog steeds als missiewerk – óók bij de schooldirecties. 'Het gaat niet alleen om het zetten van een hand-

tekening en het aankopen van een collectie. Om het team mee te krijgen, moeten ze zich betrokken tonen. Van aanwezig zijn bij studiedagen tot ervoor zorgen dat leerkrachten boeken koppelen aan thema's van de wereldoriëntatie-vakken. Als directies niet het voortouw nemen, gebeurt er uiteindelijk niet genoeg.'
En het is zó belangrijk dat lezen voldoende aandacht krijgt op scholen, kan ze niet genoeg benadrukken. 'Het gaat niet alleen om de alarmerend slechte leesvaardigheid die weer op peil moet worden gebracht. Er blijkt inmiddels uit zoveel onderzoeken dat lezen kinderen zoveel brengt in hun leven. Ze kunnen bijvoorbeeld beter meekomen in de democratische maatschappij, krijgen later meer kansen op de arbeidsmarkt, en ontwikkelen meer empathie.'

Wat te doen met € 1000?

Wie wordt gekroond tot jeugdspecialist van het jaar, ontvangt 1000 euro. Niet voor zichzelf, maar voor "een project dat de jeugdafdeling van de bibliotheek ten goede komt". De genomineerden rekenden zich niet rijk. Pas als ze daadwerkelijk de beschikking zouden krijgen over het bedrag, zouden ze de knoop hebben doorgehakt over de bestemming. Maar dat wil allerminst zeggen dat geen van de jeugdspecialisten er nooit over heeft nagedacht.
Hoewel? Irene Naaktgeboren en Jessica Dip hadden het tijdens hun gesprek met *Bibliotheekblad* nog open gelaten. 'Ik wil eerst informatie ophalen bij de vestigingen', legt de eerste uit. 'Het mooist zou zijn om een project op te zetten dat aansluit bij de wensen van de publieke dienstverlening, maar ook een link legt met de scholen in de buurt van die vestiging.' Dip zegt op haar beurt: 'Het zal in ieder geval naar het promoten van lezen en voorlezen gaan, maar daar moet ik goed over nadenken met mijn collega's. Je kan het geld immers maar één keer inzetten.'

Alleen Judith Peterink was verder. Zij wil graag een project opzetten om ouderbetrokkenheid te vergroten: 'De ontwikkeling van taal- en leesvaardigheid en leesplezier is gestoeld op de gouden driehoek: school-bibliotheek-thuis. Maar hoe kunnen we – naast OBA op School en de bibliotheek in de buurt, 31 in Amsterdam! – die laatste hoek versterken? Hoe betrekken we ouders nog meer bij de ontwikkeling van leesplezier bij hun kinderen? Thuis wordt de basis gelegd, dus daar liggen kansen om kinderen een goede taalstart te geven. Dat kan ook in de thuistaal van de ouder zijn.'

Jessica Dip (Westfriese Bibliotheken)

Zo'n vijfendertig jaar werkt Jessica Dip inmiddels in de bibliotheekwereld. Dat de programmamaker leesbevordering & digitale geletterdheid 0-4 jaar nu is genomineerd als Jeugdspecialist van het jaar is een mooie bekroning – hoewel ze dat zelf totaal niet had verwacht. 'Misschien heb ik het te danken aan mijn talent om mijn kennis over te dragen en hen te stimuleren hun rol op te pakken in de aanpak van laaggeletterdheid. "Helpende volwassenen" zijn daarvoor cruciaal.'

Een kroon op haar carrière is het nog niet. Daarvoor heeft ze nog te veel plannen. Zo wil zij met haar team het Boekstart-programma waar ze verantwoordelijk voor is, anders aanpakken om de impact te vergroten bij de 27 kinderopvanglocaties waarmee de Westfriese Bibliotheken samenwerkt. Dat houdt onder meer in dat de bibliotheek de volledige verantwoordelijkheid krijgt over het samenstellen van de collectie, een taak waarvoor ze haar kennis van het aanbod goed kan inzetten.

'De kwaliteit van die collecties kan veel beter', vertelt Dip (62). 'Er zijn wel veel boeken, maar weinig variatie in de soorten boeken. Vaak is het bekende werk volop aanwezig: Woezel & Pip, Tip de Muis en Nijntje maar weinig nieuwe titels. Ook zijn de prentenboeken vaak te moeilijk, want voor een oudere leeftijdscategorie: 3+ of 4+. Voor de jongsten zijn die qua tekst en inhoud te complex. Voor hen zouden er meer aanwijs- en benoemboekjes moeten zijn. Ook babyboekjes ontbreken vaak.'

Steeds meer specialisatie

Dip koos na de middelbare school niet meteen voor de bibliotheek. Ze wilde wel studeren, maar wist niet wat haar leuk leek. Ze ging daarom reizen en werkte ook een tijd in die wereld. Daaruit leerde ze dat ze 1) met mensen wilde werken, en 2) iets met haar liefde voor lezen wilde. 'In het Beroepenboek dat je, in de prehistorie, toen had, koos ik twee studies uit: de bibliotheekacademie en de sociale academie. Ik schreef ze allebei aan, maar de bibliotheekacademie reageerde als eerste.'

Na de opleiding heeft ze altijd in Noord-Holland gewerkt. Eerst bij de toenmalige Provinciale Bibliotheekcentrale, waar ze als 'vliegende keep overal werd ingezet waar een bibliothecaris nodig was'. Later solliciteerde ze naar de leidinggevende functie in het Westfriese Wervershoof. 'In die tijd deed je als hoofd van zo'n kleine bibliotheek zo'n beetje alles. Door de groei van het werk en de fusies van meerdere bibliotheken tot één basisbibliotheek kreeg je steeds meer specialisatie.'
Zo ging Dip langzaam de kant op van leesbevorderingsprogramma's voor kinderen in de voorschoolse leeftijd en het primair onderwijs. 'Tot een jaar of vijftien geleden Boekstart bij mij is neergelegd. Eerst begonnen we met Boekstart in de bibliotheek, later breidden we dat uit met Boekstart in de kinderopvang. Belangrijk werk, vind ik, omdat je niet vroeg genoeg kan beginnen met het stimuleren van de taalontwikkeling van kinderen – en dus met het aanbieden van boeken.'

Verhaal goed introduceren

Haar werk bestaat uit twee componenten, allebei even leuk. Ten eerste voorlezen aan kinderen die op die jonge leeftijd nog zó kunnen opgaan in hun fantasie. Hoewel, voorlezen? 'Je kan het beter een voorleesactiviteit noemen, omdat je het interactief moet aanpakken om de kinderen mee te kunnen nemen en hun taalverwerving echt te stimuleren. Dus: verhaal goed introduceren, tijdens het voorlezen vragen stellen en afronden met een verwerkingsactiviteit.'

Het tweede is het vergroten van de vaardigheden van iedereen die kinderen boeken aanbiedt: bibliotheekvrijwilligers, opvoeders, professionals in de kinderopvang. 'Met het uitvoeren van een voorleesactiviteit op een kinderopvang laat je gelijk aan de pedagogisch professionals zien hoe ze hun voorleesvaardigheden kunnen optimaliseren. Ik laat meestal de vertelplaten achter, zodat zij het verhaal nog eens kunnen voorlezen. Maar ik geef ook veel trainingen en workshops.'

Dat laatste element zal wel meer nadruk gaan krijgen, vertelt Dip. 'Het percentage laagtaalvaardigen is in dit gebied nog behoorlijk groot. Daarom gaan we ook steviger inzetten op het vergroten van de expertise van pedagogisch professionals. Onder meer met een nieuwe voorleesconsulent, die hen blijvend kan ondersteunen. Zelf zal ik nog naar de groepen gaan, het is belangrijk dat ik als coördinator feeling met de praktijk behoud. Maar de balans tussen de twee poten van mijn werk zal verschuiven.'

Uit het juryrapport over winnaar Irene Naaktgeboren

Irene laat zien hoe veelzijdig en impactvol een onderwijsspecialist kan zijn. Vanuit haar achtergrond als leerkracht werkt zij met hart en ziel aan het versterken van het leesonderwijs – in de klas, op school en daarbuiten. Ze staat met beide voeten in de praktijk: lessen ontwikkelen, uitproberen en de kwaliteit bewaken. Daarbij verliest ze nooit uit het oog wat leerkrachten en leerlingen écht nodig hebben. Haar focus ligt op de professionele ontwikkeling van docenten.

Irene heeft een grote honger naar kennis. In haar aanmelding stond: "Irene slaapt met een studieboek onder haar kussen." Haar leergierigheid en enthousiasme voor het vak stralen ervan af. Zodra ze zich in een onderwerp heeft verdiept – via lezingen, nascholingen, webinars en vooral veel lezen – wil ze niets liever dan haar kennis delen. Dat doet ze met aanstekelijk enthousiasme en op de juiste toon.

De jury waardeert vooral hoe Irene haar invloed steeds verder vergroot. Ze richt zich niet alleen op kinderen, maar juist op leerkrachten – en bereikt zo honderden leerlingen tegelijk. Zo organiseerde ze onlangs twee inspirerende avonden rondom de Kinderboekenweek, waar 260 leerkrachten werden meegenomen in boekpromotie, lessen en theater, mét betrokkenheid van de lokale boekhandel. Irene durft, onderneemt en straalt lef uit: zo sprong ze ooit spontaan op het podium van een ouderenkoor in de bibliotheek om voorleesvrijwilligers te werven.

Daarnaast is zij de vaste educatiespecialist bij scholen die deelnemen aan de Bibliotheek *op school* Plus. Daarin laat zij zien dat ze met haar kennis en kunde effectief bijdraagt aan een leesverandering binnen scholen. Ze doet daarin niet onder voor een onderwijsadviseur en weet met haar ervaring docenten op de juiste manier te overtuigen van een nieuwe werkwijze.

Irene levert altijd maatwerk: of het nu gaat om een studiedag, een training Rijke Taal, verdieping in LIST-lezen of het versterken van een leerteam. Ze onderzoekt zorgvuldig waar een school staat en wat er nodig is. Daarbij combineert ze theorie met praktijkvoorbeelden, waardoor haar aanpak zowel goed onderbouwd als direct toepasbaar is.

De jury prijst ook haar vermogen om verbindingen te leggen – niet alleen met scholen en bibliotheken, maar ook met logopedisten, Stichting Push en gezinnen van de VoorleesExpress. Ze kijkt verder dan haar eigen domein en grijpt kansen met overtuiging.

Irene is gepassioneerd, flexibel en doelgericht. Ze zegt ja tegen nieuwe mogelijkheden, maar bewaakt tegelijkertijd haar kwaliteit en expertise. Daarmee draagt ze niet alleen bij aan de ontwikkeling van kinderen, maar ook aan die van leerkrachten, gezinnen en samenwerkingspartners.

De jury ziet in Irene een gedreven professional die met grote betrokkenheid, visie en daadkracht het verschil maakt in leesbevordering en onderwijs.

justspark

Digitale Bibliotheekblad als vaste waarde in marketingmix

IT-partner van bibliotheken schijnt licht op bibliothekenlandschap

Al bijna 30 jaar is Justspark een vaste IT-partner van bibliotheken. Hoe kijkt deze grote IT-speler aan tegen de ontwikkelingen in bibliothekenland? En hoe opereren zij erin? Directeur-eigenaar Goran Grcic en marketingmanager Bernice van Grondelle delen hun verhaal en waarom het digitale Bibliotheekblad een vaste waarde is in hun marketingmix.

Of je werkt als bibliotheek met Justspark of je kent ze minstens van naam. Opgericht in 1997 met focus op bibliotheken en cultuurhuizen, is Justspark (voorheen Graficom) een vaste waarde in de branche. Van wachtwoord reset tot een volledig nieuwe inrichting van de IT-infrastructuur: voor elke mogelijke IT-vraag kan een bibliotheek bij Justspark terecht. 'Voor sommige klanten zijn wij de IT-afdeling en doen we in feite alles rond IT', vertelt Grcic. 'Voor andere partijen zijn we meer ondersteunend in de dienstverlening. We bieden echt maatwerk en spelen dus in op waar de klant behoefte aan heeft.'

Dag en nacht service

Inmiddels is zo'n 30 procent van de bibliotheken (ongeveer 400 vestigingen) klant van de IT-speler, die ook werkt voor een aantal andere branches, waaronder musea, welzijnsorganisaties en de maakindustrie. Justspark werkt met zo'n 70 medewerkers vanuit drie vestigingen: Ridderkerk, Aruba en Curaçao. Zo'n tien jaar geleden kwamen de twee laatste vestigingen in een andere tijdszone erbij, zodat het bedrijf ook avondopenstelling in het Nederlands kon bieden. 'Door het slim inzetten van het tijdsverschil, kan Justspark rond de klok ondersteuning bieden en

Bernice van Grondelle (marketingmanager)

werkzaamheden zo plannen dat ze voor relaties zo min mogelijk impact hebben', zegt Grcic.

Security voor alles

De focus van Justspark is om de security zo hoog mogelijk te houden en storingen waar mogelijk te voorkomen. De tariefstelling is daarop gebaseerd: een klant betaalt een vast maandbedrag op basis van verschillende criteria, zoals het aantal computers en het aantal FTE op de vestiging. Vrijwilligers tellen nadrukkelijk niet mee als FTE, wat voordelig is voor bibliotheken. Daardoor zijn er alleen extra kosten voor aanvullende projecten, bijvoorbeeld een verhuizing naar een nieuw pand. 'Het is een heel transparant model; we waren rond 2006 een van de eerste partijen die dit in Nederland introduceerden', vertelt Grcic. 'Voorheen was het voor de IT-partner "voordelig" als er een storing was, want dan konden ze uren schrijven om die op te lossen. Nu is het eerder andersom: we doen er alles aan om storingen te voorkomen en zijn dus enorm veel bezig met preventie en security. Dat is alleen maar beter voor de klant.'

Goran Grcic (directeur-eigenaar)

Veranderingen in de bibliotheekbranche

In de loop der jaren heeft Grcic de bibliotheekbranche flink zien veranderen. 'Ik vind het ongelooflijk knap hoe de bibliotheken zichzelf opnieuw hebben weten uit te vinden. Met de opkomst van internet en de toenmalige gemeentelijke bezuinigingen stond de positie van de bibliotheek ter discussie. Dat is nu helemaal niet meer het geval, integendeel. De bibliotheek wordt gezien als onmisbare ontmoetingsplaats in buurten en dorpen.'

Cruciale rol IT

In die ontmoetingsplaatsen is de rol van IT steeds belangrijker geworden, cruciaal zelfs. Valt het internet uit, dan zijn er acuut problemen. 'Daarom zetten we enorm in op het vermijden van risico's door het beheer op orde te hebben', zegt Grcic. 'Ook doen we er alles aan om de hersteltijd zo kort mogelijk te houden, mocht er toch iets gebeuren. Onze vestigingen in andere tijdszones helpen daarbij. We doen er alles aan om organisaties in zo'n geval zo snel mogelijk weer in de lucht te hebben.'

Justspark moet groeien

Niet alleen de bibliothekenwereld verandert – de IT-wereld ook. 'Vanuit grote partijen, zoals Microsoft, zie je steeds vaker de eis van een zekere omvanggrootte. Ze willen niet met allemaal "kleine" klanten werken, maar met een beperkt aantal partijen zaken doen. Dat is voor hen natuurlijk makkelijker', zegt Grcic. Het gevolg: consolidatie in de markt, met minder, maar grotere partijen. 'Dit betekent dat wij ook moeten groeien, we hebben dit jaar al twee overnames gedaan. Tegelijkertijd zullen wij onze kernwaarden *persoonlijk & dichtbij* nooit loslaten. Voor onze klanten zullen wij altijd makkelijk bereikbaar blijven, dat is ons bestaansrecht.'

Belang van Bibliotheekblad

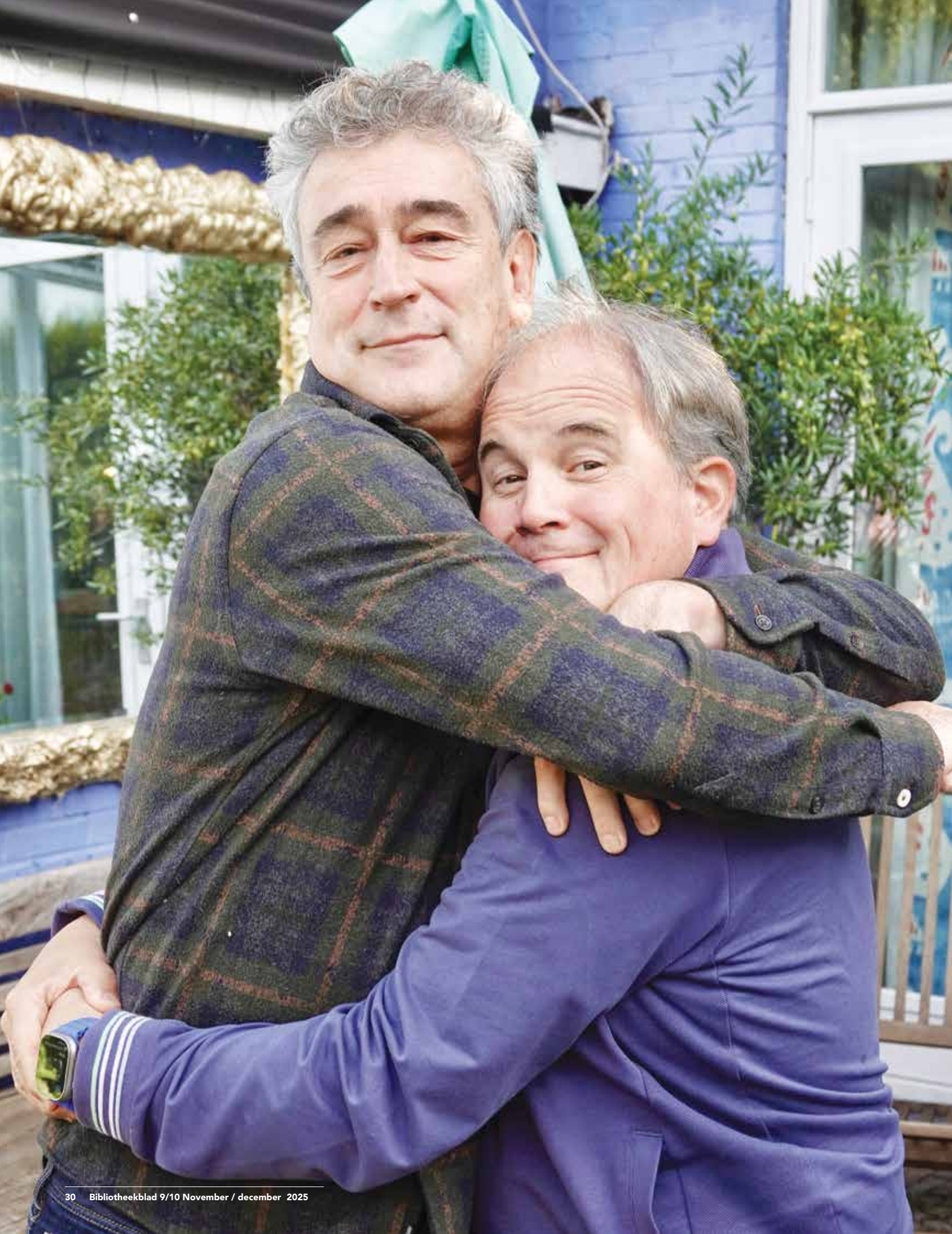
In het bereiken van bibliotheken kiest Justspark expliciet voor Bibliotheekblad in de mix. 'We werken natuurlijk voor verschillende branches', vertelt Van Grondelle. 'En wat wij zien is dat Bibliotheekblad oprecht een van de beste vakbladen is vergeleken met wat we zien in andere branches, met een enorm bereik onder de doelgroep en met steeds passende verhalen. In welke bibliotheek je ook komt, overal zie je Bibliotheekblad in de kantines liggen. Van vrijwilliger tot directeur, iedereen leest het. Dat is echt bijzonder! Als IT-partner is Bibliotheekblad dus een logische keuze om ons verhaal onder de aandacht in te brengen.'

Waarom kiezen voor digitale versie van Bibliotheekblad

Justspark kiest er bewust voor om ook in de digitale editie van Bibliotheekblad te adverteren. Van Grondelle: 'We vinden de combinatie mooi met de fysieke variant, waar we altijd op de achterzijde staan. Het een versterkt het ander. De digitale editie biedt ons daarbij een aantal extra voordelen. Zo kunnen we er bijvoorbeeld video's in plaatsen, of podcasts als we dat zouden willen. Daarbij is het meetbaar: wij kunnen precies zien hoeveel mensen klikken op een link. Dat is vanuit marketingperspectief natuurlijk ontzettend interessant. Op die manier kunnen we exact meten wat werkt.'

Trots op bijdrage aan branche

De innovatie die Justspark in het digitale Bibliotheekblad ziet, met bewegende beelden en verschillende formaten en soorten artikelen, vindt Grcic typerend voor de bibliotheekbranche als geheel. 'De bibliotheek weet zichzelf steeds weer opnieuw uit te vinden, heel mooi om te zien. We zijn er trots op dat we er een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren en al die jaren organisch met ze hebben kunnen meegroeien. Als Justspark dragen wij de bibliotheken een enorm warm hart toe – altijd al gedaan, en dat zal altijd zo blijven.' Nu met de ontwikkeling van het GBS (gemeenschappelijk bibliotheeksysteem) van de bibliotheken kijkt Justspark actief vanaf de zijlijn mee, want dat is het doel: steeds de juiste ondersteuning bieden. 'Als IT-partner zijn wij ons zeer bewust van de maatschappelijke rol van bibliotheken en van de maatschappelijke middelen die daarmee gemoeid zijn. We zijn daarom altijd kritisch op kosten en onderzoeken wat de betaalbaarste optie is. Het belang van bibliotheken staat bij ons altijd voorop!'

Eppo van Nispen tot Sevenaer en Erik Boekesteijn

‘Verkiezing tot Beste Bibliotheek in 2009 gaf *boost* aan DOK Delft’

In 2009 won DOK Delft de eerste editie van de verkiezing van Beste Bibliotheek van Nederland. De Zuid-Hollanders versloegen de torenhoge favoriet uit de hoofdstad, want vrijwel iedereen gokte erop dat de nieuwe centrale vestiging van de Openbare Bibliotheek Amsterdam met de eer ging strijken. Hoe kijken toenmalig DOK-directeur Eppo van Nispen tot Sevenaer en zijn rechterhand Erik Boekesteijn (nu senior beleidsadviseur bij KB nationale bibliotheek) terug op die memorabele middag in het Utrechtse Jacobi Theater?

TEKST: EIMER WIELDRAAIJER • FOTO’S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Eppo: ‘We waren compleet verrast, want in Amsterdam was voor 88 miljoen een iconische bibliotheek neergezet, terwijl onze nieuwe bibliotheek nog geen negen miljoen had gekost. Tegen dat grote symbool kunnen wij niet opboksen, dachten we. Aan de andere kant waren we het jaar daarvoor door een Amerikaans blad uitgeroepen tot modernste bibliotheek van de wereld. Dat sloot aan op onze missie. In 2005 kwam ik in dienst bij de bibliotheek in Delft. Een voor mij totaal onbekende wereld. Ik kwam van de tv. De dingen die ik kon inbrengen, waren snelheid, avontuur en samen plezier maken. Mijn insteek was: bibliotheken zijn vaak risicomijdend, maar als je je zo opstelt, gaat er nooit wat gebeuren. De organisatie in Delft stond voor een grote verandering – er kwam een nieuw gebouw aan – en samen met Erik en Jaap van de Geer hebben we daar de schouders onder gezet vanuit de overtuiging: je kunt beter groot dromen dan klein dromen. Ik mocht me gelukkig prijzen met zulke jonge honden en andere medewerkers die jong van geest waren. Het principe luidde: alles kan, alles mag.’

Erik: ‘Ik herinner me dat je onderweg naar DOK langs de IKEA in Delft was gereden. Daar stond het Concept Center van de Zweedse meubelreus. Een plek waar alle medewerkers werden opgeleid, waar ze de laatste snufjes op het gebied van verkoop en marketing kregen aangereikt. Jij zei toen tegen ons: ik wil Library Concept Center boven de deur hebben staan. Waarmee je bedoelde: wij willen een probeerplek van bibliotheken in Nederland zijn.’

Eppo: ‘Ja, ik vond dat je maximaal flexibel moest zijn. In 2005 startte YouTube, de digitalisering kwam in een versnelling, ik zag eindeloze mogelijkheden voor de bibliotheek, maar wel in lijn met de stad Delft. Bijvoorbeeld in de vorm van samenwerking met de TU. Ik trok me niets aan van het adagium “In Delft moet alles voor de helft”, omdat we in die tijd behoorden tot de laagst gesubsidieerde bibliotheken van Nederland. Daar moesten we ons echt los van breken. Je moet jezelf relevant maken, want dan wil een gemeenteraad echt wel in jou investeren. Als je een suffe saaie bedoening blijft, trekt niemand daarvoor de beurs. Waarbij we de mazzel hadden dat het bibliotheekvernieuwingsprogramma net was gestart.’

Erik: ‘Het eerste jaar hebben we een half miljoen aan externe subsidies weten los te peuteren. Dat bracht niet alleen veel werk maar gaf ook een enorme stimulans. De dynamiek die zo ontstond werd door de jury van de verkiezing herkend. Men toonde zich diep onder de indruk van de vele initiatieven die we ontplooiden om het bibliotheekwerk te vernieuwen.

Dat enthousiasme voor het vak werkte aanstekelijk, maar ik kan me ook voorstellen dat er intern een zekere weerstand was van mensen die al dertig of veertig jaar in Delft werkten…

Erik lachend: ‘Die dwarsliggers hebben we de laan uit gestuurd.’

Eppo: ‘Niet iedereen hoeft mee in een veranderingstraject. Het is juist goed om te luisteren naar tegengeluiden. Het enige wat ik van critici vraag is dat men de verkenners die een nieuw pad durven

Foto: Eimer Wieldraaijer

in te slaan, die actievrijheid ook gunnen, dat ze niet op voorhand "nee" roepen. Degenen die iets niet zien zitten, mogen dat gerust uitspreken, maar er dient wel ruimte te zijn voor pioniers en ruimte voor degenen die zo dapper zijn om hun nek uit te steken.'

Erik: 'Eppo zei meteen bij zijn aantreden: onze collectie, dat zijn de mensen die bij ons over de vloer komen. Dat vertaalde zich in activiteiten die voorheen ondenkbaar waren. Zo hebben we in het oude gebouw een Herman Brood-nacht georganiseerd. David Boissevain speelde die avond, er mocht gerookt worden in de bieb, er was seks in het invalidentoilet, kortom: het was echt rock & roll. Er waren medewerkers die vonden dat dit te ver ging, maar in die tijd kregen we wel een stapel sollicitaties van jonge mensen die graag bij ons wilden gaan werken. Iets wat in bibliotheekland verre van gewoon was.'

Eppo: 'Erik kan goed organiseren en produceren. Dat doet hij met plezier. Criticasters zeiden tegen me: 'Dadelijk wordt het nog vechten en trekt men boekenkasten omver'. Ik dacht alleen maar: dat levert dan mooie krantenkoppen op. Eindelijk gebeurt er wat in de bieb.'

Erik: 'Weet je nog dat we een paar keer een zomerkamp hebben georganiseerd?'

Eppo: 'Dat weet ik zeker nog. Ik heb vijf kinderen en dit leek me een mooie oplossing om die rauwdouwers in de vakantie van de straat te houden.'

Erik: 'Tijdens een van die zomerkampen lag er een berg zand in de bieb. Er stonden struiken met tentjes eromheen. Collega's lieten weten: er ligt overal zand, van wie is dat krankzinnige idee? Maar we haalden er wel de plaatselijke krant mee. We kochten camera's. Als eerste bibliotheek in Nederland stond er bij ons een volledig uitgeruste studio.'

Eppo: 'Met als gevolg dat de stadsradio zich in ons pand vestigde.'

Heeft de verkiezingswinst voor een extra boost gezorgd?

Eppo: 'In hoge mate. De foto van ons winnende team gebruik ik nog regelmatig bij presentaties. Wij hadden de OBA verslagen. Hans van Velzen, indertijd de directeur in Amsterdam, was *not amused*, maar Hans is inmiddels een van mijn beste vrienden en door die verkiezing ontstond er alle vertrouwen om samen dingen op te pakken.'

Erik: 'Ik hoor nog die kreet van jou toen de winnaar bekend werd gemaakt.'

Nieuwsberichten uit 2009 over de eerste Beste Bibliotheekverkiezing

west
online tv radio

Nieuws Regio Sport Kijken Luister Team West Cultuur Dossiers

Lees voor

Delftse bieb beste van Nederland

19 december 2009, 15:17 • 1 minuut leestijd

west
online tv radio

bibliotheek Delft DOK 2-2208

DELFT - De bibliotheek van Delft is de beste van Nederland. De Stichting DOK onderscheidt zich als een zeer prettige bieb met een flexibel, eigentijds en klantvriendelijk karakter, oordeelde een jury.

Het vaktijdschrift Bibliotheekblad had mystery guests ingeschakeld om veertien bibliotheken in het land te beoordelen. De directeur van de bibliotheek in Delft kondigde eerder deze week zijn vertrek aan. Eppo van Nispen tot Sevenaer wordt de baas bij boekenpromotor CPNB.

DOK Delft is Beste Bibliotheek van Nederland

By boekendingen on december 18th, 2009

De openbare bibliotheek van Delft (Stichting DOK) is door het vakblad Bibliotheekblad gekozen tot Beste Bibliotheek van Nederland.

De Zuid-Hollanders wonnen de krachtmeting tussen veertien genomineerde bibliotheken (één per provincie, één uit de hoofdstad Amsterdam en één namens de bibliobussen) omdat Delft zich volgens de jury onderscheidt als een zeer prettige bibliotheek met een flexibel, eigentijds en klantvriendelijk karakter.

Citaat uit het juryrapport: 'Je voelt je snel thuis in het gebouw, dat een vrolijke en vooral niet duurdoenerige uitstraling heeft. Door de vele zitplaatsen en de verschillende soorten uitnodigende zitjes en werkplekken voel je je welkom en blijf je langer hangen dan je van plan was.'

De openbare bibliotheken van Amsterdam en Stadskanaal eindigden op een gedeelde tweede plaats.

Eppo: 'De verkiezing heeft een grote *boost* gegeven aan alle medewerkers en aan alles wat we deden. In de ogen van de gemeente waren we ineens getransformeerd van een zieltogende oude zooi in een bibliotheek die ertoe deed, die veel pr haalde en bezoekers van over de hele wereld naar Delft trok. We hadden de gemeente plots in onze zak zitten. Ja, die doorwerking van de verkiezingswinst was enorm.'

Eppo, rond die tijd besloot je niettemin om op te stappen, waarna je directeur werd van de CPNB in Amsterdam …

Eppo: 'Van tevoren had ik gezegd: deze job ga ik vijf jaar doen. Dat zeg ik trouwens overal, omdat ik denk dat het niet goed is wanneer je eindeloos blijft hangen in een sector. Om die reden ben ik indertijd overgestapt naar de CPNB en later naar mijn huidige functie als directeur van Beeld & Geluid in Hilversum. Allemaal prachtige functies, maar ik kijk toch met de meeste voldoening terug op mijn tijd in Delft. We maakten het onmogelijke waar en de verkiezing hielp daarbij. Als een stel piraten gingen we tekeer. Niet door het boek los te laten – de collectie is en blijft de kern – maar door meer te focussen op maatschappelijke verbinding en betere funding. Wat ook meespeelde bij mijn keuze voor de CPNB, was de mogelijkheid om de bibliotheken als geheel dominanter in het boekennetwerk te positioneren. Ik dacht: als ik het niet doe, blijft de bibliotheek een soort aanhangsel in de wereld van uitgeverij en boekhandel. Terwijl de bibliotheken in mijn ogen nog steeds de dominante factor zijn, als het gaat om leesbevordering en het maken van verbinding. Ik durf de bewering gerust aan dat de bibliotheekvernieuwing een voorloper voor de boekhandel is geweest als het gaat om het creëren van een betere beleving.'

Tot op de dag van vandaag zet je je op congressen en dergelijke, samen met Erik, ook in voor de bibliotheek …

Eppo: 'Lezen is het grootste cadeau dat je iemand kan geven. Bibliotheken vormen het grootste netwerk ter wereld om dat geschenk handen en voeten te geven. Een laagdrempelige instelling waar je veel van kunt leren. Dat propageer ik met liefde. Sterker, bij Beeld & Geluid zijn we intussen ook weer bibliotheek geworden, want we hebben Muziekweb overgenomen en zijn weer lid van de VOB. Mijn voorgangers zagen dat niet zitten, maar ik dacht: dit gaan we gewoon fixen. Kortom, ik ga de bieb nooit loslaten.'

Erik, jij bent in diverse vormen en hoedanigheden langer actief gebleven voor DOK Delft. Welke transitie heeft deze bibliotheek in het decennium na Eppo's vertrek doorgemaakt?

Foto: Theo van Ballegooijen

Erik: 'Communicatie en marketing werden uitgebreid. Het waren niet langer de klusjes die iemand er naast zijn of haar eigenlijke werk bij deed. Innovatie is geen hobby, het is een vak, en na het vertrek van Eppo is dat verder verankerd. Al een paar jaar voor de verkiezing hadden Jaap en ik reizen gemaakt naar Amerika en Australië om daar ideeën op te doen. Dat gingen we omzetten in producten, die we verkochten in eigen land en ver daarbuiten. Denk aan tools voor digitaal erfgoed zoals de *Heritage Browser* en *Verhaal Lokaal*. (Zie bijvoorbeeld verhaal-lokaal.doklab.nl, red.) Reden voor de gemeente om te besluiten dat de tak die zich hiermee bezighield zich beter kon verzelfstandigen. Mijns inziens een foute beslissing, maar zo is het wel gegaan.'

Eppo, jij nam zojuist het woord piraat in de mond. Erik noemt zichzelf op zijn LinkedIn-pagina *library pirate*. Hoe belangrijk is het om grenzen op te zoeken, een rebels karakter te hebben? En in het verlengde daarvan: ontbreekt het aan die tegendraadsheid in bibliotheekland?

Eppo: 'Dat lijkt me niet. Ik ben er apetrots op wat de bibliotheken in ons land de afgelopen decennia allemaal bereikt hebben. In Nederland hebben we prachtige bibliotheken gekregen. Je ziet ook dat ze ertoe doen. Wat ik wel bespeur, is dat het *not-invented-by-us*-syndroom nog altijd hier en daar aanwezig is. Daarvan zou je kunnen zeggen: pak dat nou slimmer aan. Ik herinner me het Makkelijk Lezen Plein. Een geweldige vondst, maar één bibliotheek in Zuid-Holland vond dat het toch net een tikkie anders moest. En om op je vraag over piraten terug te komen: je hebt altijd mensen nodig die net een andere route durven te nemen. Soms mislukt dat, maar ook als je fouten maakt leer je er met z'n allen wel van.'

Erik: 'Bij de KB heb ik de rol om mensen te helpen bij vernieuwing. Ik vraag dan meestal: 'Ben je bereid je nek uit te steken en daar veel tijd in te steken? Ook je eigen tijd.' Als iemand dan zegt: 'Ik werk slechts 36 uur', is mijn reactie: 'Begin er dan maar niet aan'. Innoveren kost veel tijd en veel energie.'

Eppo: 'Gedrevenheid is inderdaad een cruciale factor. Ik kijk nooit op mijn uren, wil enkel dingen voor elkaar boksen.'

Is gemakzucht een valkuil voor de gesubsidieerde sector? Het geld komt chargerend gezegd immers toch wel binnen …

Eppo: 'Je bent als gesubsidieerde sector enorm bevoorrecht. Er is immers al een basis, terwijl veel ondernemers elke dag op nul starten. In dat opzicht is een boekhandelaar niet te vergelijken met een bibliothecaris. Een boekhandelaar kijkt aan het eind van de dag in de kassa en vraagt zich af: heb ik morgenvroeg weer brood op de plank? Voor beide takken van sport geldt echter: je hebt bouwers en beheerders. Ik voel mezelf meer een bouwer, maar je hebt ook mensen die dat beheren al spannend vinden en die niet de ondeugendheid hebben om te zeggen: ik trek mijn eigen lijn. Beheren is niet zelden gelijk aan controle uitoefenen.'

Erik: 'Een van jouw talenten is dat je anderen de ruimte geeft, hen aan het werk zet.'

Eppo: 'Klopt, ik ben zo lui als de neten.'

Erik lachend: 'Jij kunt mensen motiveren, stimuleren. Net als jij stel ik mij op het standpunt: voor een goed idee is er altijd een budget.'

Eppo: 'Ik kwam indertijd uit een wereld waar het de gewoonste zaak was om niet met één idee op de proppen te komen maar met dertig formats. Ga daarmee aan de slag. Misschien mislukken er 26 maar is het met vier wel raak. Overigens wil ik niet overkomen als iemand die van mening is dat dit soort innovatief denken alleen in Delft te vinden was. Ik zag en zie zoveel mensen in bibliotheekland die zich met vernieuwing van het vak bezighouden. Neem iemand als Mark Deckers. Daar krijg je toch heel veel energie van. Toen ik bij Beeld & Geluid begon, zag ik dat daar veel kleiner en behoudender werd gedacht dan in bibliotheekland.'

Erik: 'Als je ziet wat er bij ons in de laatste 25 jaar is gebeurd… Dat is echt immens. Nederland heeft zichzelf als bibliotheekland echt internationaal op de kaart gezet.'

Eppo: 'Daar heeft de verkiezing ook een bijdrage aan geleverd. Omdat je naar elkaar gaat kijken, wilt weten waarom een collega-instelling het zo goed doet en wat je daarvan kunt leren.'

Tomeloze energie aan de dag leggen kan ook een keerzijde hebben. Jullie hebben beiden met ernstige hartproblemen te maken gekregen – Eppo recent en Erik enkele jaren geleden. Is dat voor jullie geen reden om gas terug te nemen?

Eppo: 'Ik heb altijd de dingen die ik deed met veel plezier gedaan, maar ik moet nu wel mijn balans beter indelen. Ik ben de zestig gepasseerd, voel mezelf nog een jonge god, maar ben dat natuurlijk niet meer. Af en toe schoot de privé-kant er eerlijk gezegd wel wat bij in, en daar zal ik nu meer tijd in stoppen. Dat wil niet zeggen dat mijn liefde voor bibliotheken minder is geworden. Integendeel, bibliotheken blijven een warme plek houden in mijn fysiek enigszins beschadigde hart.'

Erik: 'Dit werk is mijn leven en mijn leven is dit werk. Het is nog steeds een droom van mij om een wereldwijde denktank van buitengewone *library thinkers* op te zetten. Maar net als Eppo zal ik daarin wat selectiever zijn, ook om de accu weer op te laden, meer oog te hebben voor andere dingen, zoals muziek maken. Uiteindelijk gaat het erom of je je werk nog leuk vindt en wat dat betreft blijft de bibliotheek voor mij een onuitputtelijke bron van inspiratie.' Gekscherend: 'Heb je zo genoeg? Anders kun je me gewoon 's nachts bellen.'

Op zoek naar één huis voor al uw IT-oplossingen?

Kom thuis in onze **one-stop-shop**.
Alles onder één dak.

+250 bib-klanten • 24/7 service • Tracs Systems + Bibliotheca = Ontzorging²

Meer weten over onze innovatieve concepten?

Neem contact op en wij vertellen het je van A tot Z.

Anthony Vavrinek anthony.vavrinek@tracs.be +32 485 55 61 07
Joren Engelen joren.engelen@tracs.be +32 473 47 13 87

bibliotheca

TR@CS

Hoe gaat het anno 2025 met de eerste Beste Bibliotheek?

‘DOK is dé verbindende

Foto: Eimer Wieldraaijer

factor in Delft’

Hoe gaat het met de eerste ‘Beste Biblioheek’ uit 2009? Na jaren van bezuinigingen is DOK Delft onder leiding van directeur-bestuurder Yuri Matteman weer aan het bouwen. Matteman volgde in februari 2022 Margot Nicolaes op. En net als ten tijde van Eppo van Nispen tot Sevenaer en Erik Boekesteijn is innovatie een sleutelbegrip. Dat uit zich anno 2025 onder meer in verbinding met de stad, co-creëren met *communities* en de integratie van collectioneren en programmeren.

TEKST: EIMER WIELDRAAIJER • FOTO’S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Hoe kom je als bioloog, die voordien acht jaar hoofd educatieve ontwikkeling bij museum Naturalis in Leiden was, bij de bibliotheek terecht? Geen voor de hand liggende overstap…

‘Behalve dat ik al vroeg een passie voor biologie had, was ik ook zo’n kind dat altijd met zijn neus in de boeken zat. Ik heb na de middelbare school inderdaad biologie gestudeerd, maar kwam er toen achter dat ik niet de wetenschap in wilde. Eenmaal afgestudeerd ben ik dingen gaan doen op het gebied van educatie en communicatie en bij Naturalis ontdekte ik dat ik me het meest wil inzetten voor kansengelijkheid. Hoe kun je mensen inspireren om zich te blijven ontwikkelen? Welke organisaties zijn daar echt mee bezig? Met name de bibliotheek! Toen de vacature in Delft voorbijkwam, heb ik daar dan ook enthousiast op gereageerd en sindsdien zit ik hier met veel plezier.’

Wat voor organisatie trof je in Delft aan?

‘Eentje waar de bevlogenheid hoog is, maar ook eentje die in tien jaar tijd hard was getroffen door een drietal bezuinigingen en de meest recente bezuiniging was bij mijn aantreden nog niet eens geëffectueerd. Ook waren er vestigingen gesloten. De taak die er lag, was dus in eerste instantie om weer met elkaar te gaan bouwen aan een nieuw perspectief.’

Hoe zijn jullie dat gaan doen?

‘Allereerst door te bouwen aan vertrouwen. Het gevoel creëren dat je er als organisatie wel degelijk toe doet. Men had iets gekregen van: we werken keihard maar zien dat niet terug in externe steun. In 2023 hebben we om die reden samen met de organisatie en de stad een meerjarenbeleidsplan opgesteld. Met medewerkers, individuele burgers, groepen inwoners, wethouders, partners en collega’s hebben we tientallen gesprekken gevoerd. Zo hebben we in kaart gebracht wat we als organisatie kunnen betekenen voor de inwoners van Delft. Samengevat komt dat hierop neer: elke Delftenaar inspireren vanuit ontmoeting en dialoog, om zo bij te dragen aan een gelijkwaardige samenleving. Dat doen we op alle mogelijke manieren. Die aanpak heeft zich, ook financieel, uitbetaald. Zo hebben we in de wijk Tanthof een nieuwe vestiging kunnen openen en die in Voorhof kunnen uitbreiden met extra openingsuren.’

Wat kenmerkt deze organisatie?

‘Een van de dingen die ik hier zie – en dat is echt terug te voeren op de tijd van Eppo – is de overtuiging dat je jezelf constant moet kunnen vernieuwen. Het experiment wordt niet geschuwd. In dat opzicht bruist het hier. Sinds een paar jaar kennen we

bijvoorbeeld DOK Experiment. Medewerkers mogen een idee bedenken en uitvoeren. Daar worden ze zowel in uren als in kosten voor gefinancierd. Niet alles lukt natuurlijk, maar er komen ook fantastische dingen uit voort. Een groot succes was het opzetten van een festival voor *young adults*: *YA Bookfest*. Ook de schoonmakers hebben een experiment gedaan door een nieuwe machine in de praktijk van alledag uit te proberen. Dat apparaat hebben we vervolgens aangeschaft.'

Jullie werken eveneens met DOK Designers…

'Dat zijn kinderen van 8 tot 12 die meedenken over en werken aan van alles, zoals de collectie of een inrichtingsvraag. Die werkwijze sloeg dermate aan dat we dit ook zijn gaan doen met volwassenen. Zo werken we mee aan de Buurtfabriek, een plek waar het sociaal domein, de wereld van cultuur en sport samenkomen. Men kan er muziek maken, boeken lezen, sporten, tuinieren, klussen. Dit alles onder het motto: niets hoeft, alles mag ontstaan. De DOK Designers helpen daar als vrijwilligers aan mee door te programmeren vanuit de bibliotheek.'

Delft is ook de stad van de Technische Universiteit…

'We werken op verschillende manieren samen met de TU. Zo is een groep studenten bezig met AI-toepassingen op het gebied van basisvaardigheden en als het gaat om kunst- en cultuureducatie bundelen we evenzeer de krachten. Daarnaast zijn we in gesprek over samenwerking in het nieuwe Science Center dat de TU aan het inrichten is.'

Jullie naaste buren zijn een bioscoop en een theater…

'Met theater De Veste zijn we aan het verkennen hoe en in welke mate we het best kunnen samenwerken. Met de bioscoop hebben we al vaker samengewerkt. Vorig jaar stond er gedurende zes weken een echt skelet van een dinosaurus, een Triceratops, in de bibliotheek. Tijdens die expositie heeft de

Installatie DOK Designers samen met Yuri Matteman en kinderboekenschrijver Anna Woltz. (Oktober 2025).

bioscoop een week lang diverse dinofilms gedraaid. Of het nou gaat om kunst en cultuur, of om lezen en basisvaardigheden, op al die vlakken is deze bibliotheek daadwerkelijk de verbinder in Delft. We werken echt met iedereen samen. Met Museum Prinsenhof Delft, Erfgoed Delft, alle scholen, de partners in de wijken, et cetera.'

DOK wil dé verbindende factor in Delft zijn?
'De Netwerkagenda definieert vijf rollen van de bibliotheek: een plek waar iedereen welkom is, samen met inwoners en partners nieuw aanbod ontwikkelen, mensen de weg wijzen, op uiteenlopende domeinen over expertise beschikken, én mensen en organisaties met elkaar verbinden. Die verbindende rol is cruciaal. Als bibliotheek ben je vrijwel altijd een grote partner van de gemeente. Je bent domein overstijgend, je zit in onderwijs, cultuur en het sociaal domein. Je hebt geen commercieel belang, geen concurrentie en daardoor kun je zowel binnen als buiten al die domeinen verbindend zijn. Dat doen we op velerlei manieren. Denk aan de Rijke Leerdag, die we aanbieden in drie kwetsbare Delftse wijken. Om de kansengelijkheid van kinderen en jongeren te vergroten, zijn we daar een infrastructuur aan het opzetten, waarin jonge mensen hun eigen leerpaden kunnen volgen met zo weinig mogelijk drempels. Concreet betekent dit dat je binnenschoolse zaken gaat verbinden met na- en buitenschoolse activiteiten, of deze gaat ontwikkelen. Dit project is klein begonnen, maar enorm gegroeid. Het gaat dan om thema's als kunst, cultuur, sport, techniek en wordt gedragen door diverse partners, waarbij de bibliotheek als spin in het web fungeert.'

Als je gemotiveerd bent om te werken aan maatschappelijke problemen, ligt het gevaar op de loer dat je te veel hooi op je vork neemt, dat je een duizenddingendoekje wordt…
'Ik geloof sterk in gelijkwaardig samenwerken. Dat betekent ook dat je moet erkennen wat je wel en niet kan. Wat je zegt is inderdaad een valkuil voor bibliotheekmedewerkers. Velen zijn zo bevlogen dat nee zeggen vaak geen optie is. Ze willen mensen immers vooral helpen.'

Kansengelijkheid creëren is je drijfveer. Is er nog altijd sprake van ongelijke kansen?
'Bewuste en onbewuste uitsluiting is nog altijd aan de orde van de dag. Dat zit vaak in het systeem ingebakken. We hebben lange tijd met elkaar gedacht dat het onderwijs de grote gelijkmaker was. Uit allerlei onderzoeken blijkt dat dat niet zo is. Er is onderadvisering bij kinderen met een andere culturele achtergrond. Lang niet elke ouder kan bijlessen betalen. Vrijwel het hele culturele aanbod in Delft zit in het centrum, in de wijken is er nauwelijks iets. Nou is Delft geen grote stad. Op de fiets zit je in pakweg tien minuten in het centrum, maar veel mensen komen hun wijk niet uit. De ongelijkheid is heel groot. Als bibliotheek is het belangrijk alle drempels zo veel mogelijk te verlagen. Dan moet je ook kritisch durven zijn op jezelf. Onze centrale vestiging is bijvoorbeeld een prachtige plek, waarvan we zeggen dat iedereen er welkom is, maar niet iedereen maakt er gebruik van. Waar ligt dat dan aan?'

Zou je in elke wijk van de stad een vestiging willen hebben?
'Een van de punten in ons meerjarenbeleidsplan is dat we op meer plekken in de stad aanwezig willen zijn. Hoe gaan we dat meten en hoe gaan we dat oplossen? Dat meten we door mensen te bevragen of we op de goede plekken zitten, met als uitkomst dat we op steeds meer locaties onze diensten aanbieden. Zo zitten we met een IDO en een Taalhuis in winkelcentrum De Hoven Passage waar door partners in het sociaal domein een soort gezamenlijke huiskamer is gecreëerd. Ook in de Buurtfabriek gaan we zo te werk. We zijn in gesprek met woningcorporaties en met Werkse!, een sociaal werkbedrijf, om dat te gaan doen. Uiteraard willen we voldoende volwaardige vestigingen, maar we zoeken ook verschillende manieren om als bibliotheek die diensten aan te bieden, waar op die specifieke plek behoefte aan is.'

Sinds 1 september kent DOK een gratis abonnement voor iedereen tot en met 27 jaar…
'Ik heb nog geen exacte cijfers paraat, maar hoor van de baliemedewerkers wel al dat er heel veel jongvolwassenen langskomen om een abonnement te nemen. Prachtig, toch?'

Jullie collectioneren nog zelf, hebben geen standing orderabonnement van NBD Biblion en maken geen gebruik van andermans collectiediensten…
'Dat zelf collectioneren bevalt ons erg goed, want het zorgt voor een collectie die beter past bij onze doelgroepen. Niet alleen in de centrale vestiging, ook in Tanthof en Voorhof zit een aparte collectioneur. Deze experts peilen en weten waaraan behoefte is in die specifieke setting. Verder zijn we met DOK bezig om collectioneren en programmeren in elkaar te schuiven, meer geïntegreerd te gaan werken. We willen niet alleen op doelgroepen maar ook op thema's gaan programmeren, zoals samen lezen, diversiteit, duurzaamheid of een lokaal actueel thema. Co-creatie krijgt daar een grote rol in. Bedoeling is om steeds meer samen met *communities* aan de slag te gaan. Ook gaan we bekijken in hoeverre we ontwerpers kunnen inzetten om de collectie nog beter te ontsluiten. Wat gebeurt er als je interactie in je collectie brengt? Daar verwacht ik veel van.'

Waar staat DOK over vijf jaar?
'Dankzij co-creatie zijn we dan nog veel meer van, voor en door Delft. In Tanthof zijn we van start gegaan onder de slogan "Leeg Open". Er stonden weliswaar boeken en meubels, maar het idee is om die vestiging echt samen met de wijk op en uit te bouwen. Die aanpak zal, niet in het minst via intensieve samenwerking met partners en *communities*, in al onze vestigingen meer dan nu zichtbaar zijn. Volgend jaar gaan we ook aan de slag met een groot leesoffensief. Hopelijk hebben we over vijf jaar daar de vruchten van geplukt. En wie weet, nomineren we onszelf over een tijdje weer voor de Beste Bibliotheek-verkiezing. Vanmorgen was Erik Boekesteijn, die in 2009 bij DOK werkte, hier op bezoek. Samen kwamen we tot de conclusie dat DOK in 2009 al openstond voor vernieuwing en dat die attitude deze organisatie nog steeds typeert.'

Foto: Esther de Cuijper

Bibliotheekplaza 2025: Verder kijken dan de eigen branche

‘We zijn allemaal jong geweest, maar niet nu’

Sinds 2023 worden de prijzen voor de Beste Bibliotheek en de NBD Biblion Jeugdspecialist uitgereikt tijdens het congres Bibliotheekplaza dat jaarlijks door Probiblio georganiseerd wordt. Bibliotheekplaza brengt al ruim twintig jaar verschillende perspectieven samen en nodigt deelnemers uit om buiten de bibliotheekbranche te kijken. Of het nu gaat om een chef-kok, een filosoof of een sporter, juist de blik van buiten houdt ons vakgebied in beweging. Ilse Keune, sinds 2018 verantwoordelijk voor zeven edities, blikt terug op de afgelopen tien jaar: wat zijn de vijf meest waardevolle inzichten, welke voorspellingen kwamen uit en wat is de rode draad?

TEKST: ILSE KEUNE (PROJECTLEIDER EN INNOVATIECOACH BIJ PROBIBLIO) • FOTO: PROBIBLIO

Het belang van meerdere perspectieven en co-creatie

Openstaan voor andere perspectieven brengt vernieuwing, is de basisgedachte achter Bibliotheekplaza. Door te werken op basis van co-creatie neem je automatisch het perspectief van de ander mee. Dat geldt niet alleen voor collega’s of samenwerkingspartners, maar zeker ook voor doelgroepen zoals jongeren. James Smith, adviseur bij Youngworks, vertelde in 2018 (*Bibliotheekplaza - Is de kloof te dichten?*) hoe tijdens pizzasessies bleek hoe serieus jongeren meedenken – mits we bereid zijn onze aannames los te laten. ‘Laat alles los wat je denkt te weten van jongeren. Ga luisteren zonder aannames,’ luidde zijn advies.
Op Bibliotheekplaza 2025 stond de leefwereld van jongeren opnieuw centraal en gaven we hen zelf het podium. Want we kunnen veel van jongeren leren, omdat zij echt een ander perspectief op de wereld hebben dan de generaties voor hen. Eén van de jongeren zei in een audioportret: ‘Je bent niet je vroegere ik, niet je toekomstige ik, maar je huidige ik.’ Een mooie observatie, die ruimte geeft voor groei en vooruitgang.

Bibliotheken zijn in transitie – net als de wereld

Die open blik is broodnodig, want bibliotheken zijn - net als de wereld om ons heen - in transitie. Na honderden gesprekken concludeerde schrijver Roek Lips in 2021 *(Uitzicht/Inzicht*) dat er vaak een crisis nodig is om tot verandering te komen. Transitieonderzoeker Derk Loorbach vatte het in dezelfde editie treffend samen: ‘Chaos is nodig voor een systeemsprong naar een nieuw regime.’
We zitten in een tijd van onzekerheid, maar ook van mogelijkheden. Zoals een rups die een vlinder wordt: oude systemen werken niet meer, nieuwe moeten nog geboren worden. Spreker en auteur Joseph Oubelkas deelde aan het einde van Bibliotheekplaza 2021 hoe hij een ingrijpende tegenslag wist om te zetten in levenskracht. ‘Je kunt de omstandigheden niet veranderen, maar wel hoe je ermee omgaat,’ vertelde hij. ‘Mijn lichaam is opgesloten, maar mijn geest is vrij als een vogel.’ Het is dus aan jou hoe je je beweegt in de veranderende maatschappij.

De afgelopen jaren

2025: We zijn allemaal jong geweest. Maar niet nu.
2024: Ik en jij komen verder als wij
2023: De kracht van verhalen
2022: Virtual wordt steeds meer reality. Waar ligt de grens?
2021: Uitzicht/Inzicht
2020: De kracht van samenwerken
2019: Tot straks in 2030
2018: Is de kloof te dichten?
2017: Expeditie Bibliotheekplaza
2016: Wow!

De kracht van verhalen

Oubelkas haalde kracht uit de vierhonderd brieven die hij in de gevangenis van zijn moeder ontving. Krachtige verhalen spelen een cruciale rol in transities. Ze raken het hart, geven richting en zetten verandering in beweging. 'Het huidige verhaal werkt niet meer voor ons,' stelde betekeniseconoom Kees Klomp in de editie van 2023 met de titel *De kracht van verhalen*. 'We hebben verhalen nodig om onszelf en de wereld te begrijpen. Pas als we dat beseffen, kunnen we dit verhaal veranderen.'

In tijden van verandering is het voor de bibliotheekbranche belangrijk het eigen verhaal krachtig te vertellen – en daarbij minder bescheiden te zijn. Dat werd al duidelijk tijdens de *Wow!*-editie in 2016: laat zien wat je doet en wat je betekent voor de samenleving. Chef-kok Ron Blaauw gaf daarbij een praktische tip: 'Hoe zorg je ervoor dat de bibliotheek een plek is waar je graag komt? Zorg voor het gevoel dat mensen welkom zijn.' De Efteling liet diezelfde dag zien hoe cruciaal medewerkers daarin zijn. Zij hebben dagelijks contact met bezoekers en zijn het gezicht van de organisatie. Daarom staat bij de Efteling de kracht van medewerkers centraal: ieder seizoen is er een gezamenlijke kick-off en in het beleid wordt steeds benadrukt dat iedereen ertoe doet. Ook voor de bibliotheek geldt dat de medewerkers het verhaal van de bibliotheek verspreiden én er zelf onderdeel van zijn.

De toekomst is dichterbij dan gedacht

Tijdens *Bibliotheekplaza Tot straks in 2030* (2019) werd voorspeld dat technologie en maatschappelijke veranderingen sneller dichterbij zouden komen dan verwacht. Die voorspelling bleek terecht: remote werken, digitale vriendschappen en kunstmatige intelligentie zijn inmiddels dagelijkse realiteit; zelfs vijf jaar eerder dan voorzien.

Jongeren zijn echte 'digital natives', oudere generaties nog 'digital immigrants'. Voor hen geldt: 'Ik deel, dus ik besta.' Sociale media verbinden hen, maar ze ervaren ook de keerzijde van digitalisering; het vergroot soms ook gevoelens van eenzaamheid. Jongeren groeien op met de druk dat alles haalbaar is en dus ook dat je móet bereiken wat je kunt bereiken. Het gevolg: burn-outs op jonge leeftijd.

Digitalisering en de gevolgen ervan raakt niet alleen de doelgroep van de bibliotheek, ook de medewerkers. Dat vraagt om aandacht voor duurzame inzetbaarheid. Olympisch kampioen schaatsen Jochem Uytdehaage gaf daar een eenvoudige maar effectieve tip voor: 'Let op je batterij, want pas als die opgeladen is, kun je er ook voor anderen zijn.'

In de editie van 2022 kwam de opkomst van AI en virtuele werelden centraal te staan: *Virtual wordt steeds meer reality. Waar ligt de grens?* We leerden dat het verschil tussen echt en nep soms nauwelijks zichtbaar is en dat dit misbruikt kan worden. Roanne van Voorst, antropoloog van de toekomst, maakte duidelijk hoe moeilijk het is om bij te blijven in deze versnelling en hoe vatbaar mensen daardoor worden voor onwaarheden die houvast bieden. Hier ligt een belangrijke rol voor de bibliotheek als betrouwbare gids in de informatiesamenleving: bezoekers helpen hoe feit van fictie te onderscheiden.

Ilse Keune (projectleider en innovatiecoach bij Probiblio).

Verbinden en samenwerken maakt sterker

In 2024 (*Ik en jij komen verder als wij*) draaide alles om verbinding. Schrijver en journalist Babah Tarawally bracht met het Afrikaanse Ubuntu-principe – *Ik ben omdat wij zijn* – de kracht van gemeenschap tot leven. 'Ubuntu zegt 'begin met iets kleins'. Maak verbinding, je hoeft het niet meteen groots aan te pakken. Kijk om naar de ander. Blijf elkaar zien. Vraag jezelf af 'Wat neem ik mee en wat laat ik achter.' Ook keken we naar onderbelichte perspectieven, zoals die van de minderheidsstem en hoe verrijkend die kunnen zijn. De bibliotheek werd zichtbaar als tussenruimte: een plek waar verschillen naast elkaar kunnen bestaan.

Het thema van verbinding speelde ook eerder. Tijdens het coronajaar 2020 stond de kracht van samenwerking centraal. We luisterden onder andere naar de politie over het zoeken van 'vreemde vrienden': samenwerken met mensen uit andere domeinen kan je blik verruimen en leiden tot oplossingen waar je anders nooit aan gedacht zou hebben.

Oproep: Houd focus houden in een veranderende wereld

In de transitie waarin we nu zitten is er sprake van een bovenstroom (het zichtbare) en een onderstroom (het onzichtbare). In de bovenstroom heerst er veel chaos, maar in de onderstroom borrelen de nieuwe initiatieven voor de uitdagingen van deze tijd. Die maken we bij Bibliotheekplaza ook zichtbaar. Tien edities Bibliotheekplaza laten mij zien dat de bibliotheek een unieke rol heeft als gids in een wereld vol ruis.

Met zoveel perspectieven, verhalen en ontwikkelingen is het de kunst om niet te verdwalen. Dagvoorzitter Wouter de Jong verwoordde het in 2019 scherp: 'Het allerbelangrijkste is om niet te vergeten wat het allerbelangrijkste is.' Neem deze wijze woorden ter harte: je kunt niet alles tegelijk doen. Richt je energie op hoe de bibliotheek het verschil maakt, als plek van leren, ontdekken en ontmoeten. Jij als bibliotheekmedewerker bent daarin de onmisbare menselijke schakel. Bibliotheekplaza blijft jou nieuwe perspectieven aanbieden. Samen maken we van het verhaal van de bibliotheek een krachtig verhaal.

Terugblik

Ga voor een terugblik op Bibliotheekplaza 2025 naar probiblio.nl/bibliotheekplaza

De Culemborgse leesverbinders van Bibliotheek Rivierenland

‘Omdat leesliefde besmettelijk mag zijn’

Het is een initiatief dat nog niet zo lang bestaat, maar toch al aandacht verdient in Bibliotheekblad. Misschien onder het mom van “jong geleerd is oud gedaan”? Want die leesverbinders in Culemborg vormen een enthousiaste groep mensen – van docent tot leesconsulent, van opvoeder tot boekenfanaat - die met bezieling ervaringen uitwisselen over kinder- en jeugdliteratuur. Na zo’n avond vol inspiratie keert iedereen “gevoed” terug naar huis of school, om daar vervolgens het aangewakkerde vuurtje door te geven. Wie kinderen leert hoeveel plezier je kunt hebben van lezen, is goed bezig!

TEKST: LINDA VAN PELT • FOTO: BIBLIOTHEEK RIVIERENLAND

Voor iedereen

‘Eigenlijk zijn we nog maar net gestart’. Herman Wevers, community librarian bij Bibliotheek Rivierenland, windt er geen doekjes om. Hij is wel een van de krachten achter de leesclub van Culemborgse leesverbinders en is best bereid iets te vertellen over de achterliggende gedachte. ‘Het idee is om iedere laatste woensdagavond van de maand in de bibliotheek een bijeenkomst te organiseren voor volwassenen die “iets” hebben met jeugdliteratuur. Dat kunnen mensen uit het onderwijs zijn, maar ook ouders met liefde voor kinderboeken zijn van harte welkom,’ klinkt het als de formule van hoe meer zielen hoe meer vreugd. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dit niet helemaal klopt, want de beschikbare ruimte in een van de cursuslokalen van Bibliotheek Culemborg is beperkt. ‘Maar zo’n tien tot vijftien deelnemers passen er zeker in,’ aldus Herman. ‘Het is de bedoeling dat er ook altijd iemand van een lokale boekhandel aanwezig is om de aanwezigen bekend (of zelfs al “lekker”) te maken met het nieuwste leesvoer voor de jeugd. Want zo’n enthousiaste kruisbestuiving smaakt al snel naar meer.

Leesvoer met slagroom

Het idee is ook om bij zoveel mogelijk bijeenkomsten een kinderboekenauteur uit te nodigen. Bij de eerste bijeenkomst van de Culemborgse leesverbinders was dat Jette Schröder, met haar gezin wonend in Culemborg en bekend van boeken als *De wensclub, Lieke, Zomerliefde, Terug naar school* of *Zoenen met slagroom*. In de Culemborgse bibliotheek las ze die leesclubavond fragmenten voor uit haar eigen werk.
‘Leuk, want boeken en verhalen zijn immers nog steeds de *core business* van de bibliotheek,’ stelt Herman.
Maar hij vindt óók dat iemand anders de eer verdient voor de start van de leesclub van Culemborgse leesverbinders, namelijk Veerle Heijkoop, tot aan de zomervakantie werkzaam als docent Nederlands, bij het (vmbo) KWC in Culemborg. ‘Zij was in de jaren ‘90 deelnemer aan de Culemborgse Kinderjury, een naschoolse activiteit voor de groepen 7 en 8, waaraan jaarlijks bijna alle elf lokale basisscholen meedoen. Een groots evenement waarbij de deelnemende leerlingen iedere drie weken een boek lezen en beoordelen. De periode wordt steevast afgesloten met een door een lokale kunstenaar gemaakte bokaal voor de auteur van het winnende boek. De uitreiking vindt altijd plaats in het plaatselijke theater “De Fransche School”.

Opperleesbevorderaar

‘Zo’n vijf jaar terug ben ik samen met Herman gestart om dit initiatief nieuw leven in te blazen,’ vertelt Veerle. Zij is degene die het merendeel van de boeken voor de Culemborgse kinderjury uitzoekt, in samenwerking met de lokale boekhandel. Herman bestempelt Veerle dan ook als de “opperleesbevorderaar”. Zelf moet ze daar om glimlachen.
‘Kinderen van jongs af aan het plezier laten ervaren van boeken lezen vind ik inderdaad belangrijk.’ Als docent Nederlands op een vmbo-school heeft ze hier veel ervaring mee opgedaan. ‘Het is soms de kunst om nét de goede manier te vinden om de aandacht van een leerling te prikkelen. Zo had ik ooit een meisje in mijn klas dat graag kookboeken uit de schoolbibliotheek leende en daaruit ging koken voor de klas. Het lezen en begrijpen van recepten ging haar goed af. En ik herinner me ook een jongen die niet zo blij werd van lezen. Hij leende hooguit sportboeken en biografieën van sporters. Hoewel hij die best interessant vond, bleken die toch ook nog moeilijk te begrijpen. Totdat we erachter kwamen dat zogeheten escaperooms in boekenvorm hem enorm aanspraken. Toen ineens lukte het lezen wel!’

Domino-effect

Het idee van de leesclub van Culemborgse leesbevorderaars heeft ze zelf afgekeken van Bibliotheek Utrecht, vertelt Veerle. ‘Daar hebben ze al meer dan een jaar zo’n groep “leesgekkies” die met elkaar in gesprek gaan over jeugdliteratuur. Kijk maar eens op de Instagram-accounts van GeertGeertGeert en Juf Rigoberta. Er worden in de Utrechtse bibliotheek boekentips

De afsluiting van de Culemborgse kinderjury met uiterst links Veerle Heijkoop.

uitgewisseld, er worden schrijvers uitgenodigd om voor te lezen uit eigen werk en er worden over en weer mooie leeservaringen gedeeld. Zoiets wilde ik ook bij ons!'
Bij ons, dat betekent in dit geval: in Culemborg, want Veerle is niet in dienst van de bibliotheek.
'Ik heb ooit wel gesolliciteerd op een vacature voor een leescoach bij de bibliotheek, maar doordat hiervoor geen structurele subsidie beschikbaar was, bleek het ook niet duidelijk hoe lang ik zou kunnen blijven. Door die onzekerheid besloot ik om hiervoor niet mijn vaste onderwijsbaan op te geven. Maar via de Culemborgse leesverbinders voel ik me zelf nu ook meer op reguliere basis verbonden met de bibliotheek, want het is de bedoeling dat ik er iedere laatste woensdagavond van de maand bij aanwezig ben.'
Er is reclame gemaakt in lokale kranten, in de nieuwsbrief van de boekhandel, op de website van de bibliotheek en via social media. 'Onze leesclub van Culemborgse leesbevorderaars moet nog groeien in bekendheid.' Veerle heeft er alle vertrouwen in dat dit ook al via mond-tot-mondreclame gebeurt.

Delen en vermenigvuldigen

Veerle: 'Er zijn zoveel bevlogen leerkrachten in het Culemborgse basisonderwijs en op de middelbare school, enthousiaste voorleesouders, bibliotheekmedewerkers met speciale betrokkenheid bij jeugdliteratuur, mensen van het lokale kinderboekenfestival die graag elkaar wederzijds inspireren.'
Het idee is duidelijk: breng een groep (jeugd)literatuurliefhebbers bijeen en de gemeenschappelijke deler laat zich vermenigvuldigen.

In de zomervakantiemaanden is de leesclub van Culemborgse leesbevorderaars niet bijeen geweest, maar de laatste woensdagavond van september ging die weer van start.
"Omdat leesliefde besmettelijk mag zijn," staat als motivatie op de website van Bibliotheek Rivierenland.
En dat geldt ook voor dit initiatief. Zowel Herman als Veerle hopen met de leesclub van Culemborgse leesbevorderaars ook andere bibliotheken in andere regio's in het land te inspireren om iets soortgelijks op te zetten. "Want lekker lezen, daar kun je niet jong genoeg mee beginnen!"

Naschrift redactie

Deze artikelenreeks is tot stand gekomen in samenwerking met Fatima Essabani, lid van de SPN-kerngroep Leven Lang Ontwikkelen. Zij zet zich namens SPN in om de maatschappelijke en culturele programmering meer aandacht te geven en zo bibliotheken door het hele land te inspireren. Fatima: *'De kracht van dit initiatief zit in de eenvoud: breng leesbevorderaars samen en de inspiratie verspreidt zich als een olievlek. Mooi dat de bibliotheek deze experts en enthousiastelingen een podium biedt. Culemborg raakte geïnspireerd door Utrecht en wie weet verspreidt de olievlek zich straks door heel Nederland.'*

COME STAY GROW

DE KUNST EN WETENSCHAP VAN PLEKKEN DIE ONS VERBINDEN

Bibliotheken staan midden in een wereld die verandert. Terwijl eenzaamheid groeit en communities versnipperen, blijven bibliotheken plekken waar mensen samenkomen, leren en zich gezien voelen. Maar hoe ontwikkel en onderhoud je zulke plekken?

Binnenkort verschijnt **Come, Stay, Grow – De kunst en wetenschap van plekken die ons verbinden** van stadsantropoloog Amy Goedhart en architect Aat Vos.

Come, Stay, Grow bevat:

- 336 pagina's met kleurrijke inspiratie
- De Third Place Fundamentals©
- 100+ sociale theorieën + praktijkinzichten
- Strategieën, tools en checklists
- Inspirerende casestudies
- Verdiepende expertinterviews met o.a. Eric Klinenberg (*Palaces for the People*), Karen Christensen (*The Great Good Place*) en Cormac Russell (*ABCD-pionier*).

Van de makers van 3RD4ALL – *How to Create a Relevant Public Space* is Come, Stay, Grow hét nieuwe handboek voor iedereen met een passie voor toekomstbestendige publieke plekken.

Pre-order Come, Stay, Grow nu!
Het perfecte eindejaarscadeau. Normale prijs: €85,-
Speciaal voor lezers van Bibliotheekblad: **€20,- korting**.
Kortingscode: **BIBLIOTHEEKBLAD20**

Aanbieding geldig t/m 31 december 2025.
Verkrijgbaar in Nederlands, Engels en Duits.

Scan de QR code en bestel direct!

CREATING PLACES WHERE PEOPLE FEEL WELCOME

includi.com

includi

COME STAY GROW
AAT VOS
AMY GOEDHART
The Art and Science of Places That Connect Us
includi

De arbeidsenquêtes van 1887 en 1890

‘De een heeft het harder dan de ander’

In de zomer van 1887 ging er een schokgolf door de Nederlandse samenleving. Een parlementair onderzoek naar de arbeidsomstandigheden in fabrieken en werkplaatsen bracht allerlei misstanden aan het licht. Dat sommigen meer profiteerden van de industrialisatie dan anderen was bekend, maar hoe ernstig de ongelijkheid was, begrepen veel mensen pas na de publicatie van het onderzoeksrapport. De impact was groot; er kwam een uitgebreid vervolgonderzoek en de onderzoeksuitkomsten leidden tot arbeidswet- en regelgeving.

TEKST: CHANNA HOOGERVORST, COLLECTIESPECIALIST CULTUURGESCHIEDENIS BIJ DE KB, NATIONALE BIBLIOTHEEK

‘Alle menschen zijn in de wereld niet even gelukkig; de een heeft het harder dan de ander.’ Dat antwoordde de Maastrichtse ondernemer Pierre Regout op de vraag wat hij vond van de werkomstandigheden van de arbeiders in zijn glasfabriek. De glasblazers hadden slechts vier dagen per jaar vrij, de stokers geen enkele dag. Regout verscheen in 1887 voor de parlementaire enquêtecommissie, die was ingesteld om de arbeidsomstandigheden in Nederland te onderzoeken. Zijn verhoor is berucht geworden. Zonder enige schroom of compassie vergeleek de welgestelde Regout kinderen die in zijn fabriek nachtdiensten draaiden, met studenten die een nachtje doorhaalden. De commissieleden konden hun oren niet geloven.

Onderzoek

De parlementaire enquêtecommissie, die uit negen Kamerleden bestond, was in 1886 ingesteld om de werking van het *Kinderwetje van Van Houten* te onderzoeken. Het in 1874 aangenomen Kinderwetje verbood fabrieksarbeid door kinderen onder de twaalf jaar, maar werd de wet ook nageleefd? Daar was eigenlijk weinig zicht op. De nadruk van de arbeidsenquête – voluit ‘Enquête betreffende de werking en uitbreiding der wet van 19 september 1874 (Staatsblad no. 180) en naar den toestand van fabrieken en werkplaatsen’ – lag op eventueel machtsmisbruik door ondernemers. Ook vroeg men zich af of de overheid meer wettelijke maatregelen moest nemen om arbeiders te beschermen. De industrialisatie was in ons land rond 1870 op stoom gekomen, maar in 1886 bestond er nog weinig kennis over de gevolgen ervan voor de beroepsbevolking. Natuurlijk, in socialistische kringen werd gesproken over wantoestanden, maar die verhalen stonden ver af van de belevingswereld van de meeste Kamerleden. Men maakte zich meer zorgen over een mogelijke socialistische opstand.

In januari 1887 begonnen de verhoren onder leiding van het conservatief-liberale Kamerlid H. C. Verniers van der Loeff. Om een goed beeld te krijgen van de arbeidsomstandigheden ondervroeg de enquêtecommissie onder meer fabrikanten, arbeiders, artsen, geestelijken en onderwijzers. Vooral de verhoren van arbeiders trokken de aandacht. Er werd in gegoede kringen veel gepraat over de arbeidersklasse, maar het was zeer uitzonderlijk dat arbeiders zelf het woord kregen.
In totaal verschenen er 146 getuigen voor de commissie. Er werd in kaart gebracht hoe de zaken ervoor stonden in Amsterdam, Maastricht, Tilburg en de vlasnijverheid. Men was van plan geweest om ook Leiden, Twente en de Groninger Veenkoloniën aan een inspectie te onderwerpen, maar toen de Tweede Kamer in juni 1887 werd ontbonden, was de rest van het onderzoek van de baan. De enquêtecommissie kreeg alleen nog tijd om haar eindverslag te schrijven. Het rapport, dat in juli 1887 verscheen, bevatte de tekst van alle verhoren en het eindoordeel van de commissieleden. Men adviseerde onder meer om arbeid door jongeren onder de zestien jaar te beperken en het draaien van nachtdiensten door jongeren onder de achttien jaar te verbieden.

Uitkomsten

Uit het onderzoek bleek dat arbeiders zeer lange dagen maakten voor een mager loon. Het werk had bovendien nadelige gevolgen voor de gezondheid; velen werkten in lawaaiige ruimtes met gevaarlijke machines of giftige stoffen. Zo vertelde pastoor H.L. Sloots uit Amsterdam dat in de salmiakfabriek van Van der Elst en Matthes meerdere doden waren gevallen. Ook bracht het onderzoek aan het licht dat kinderen nachtdiensten draaiden en werden geslagen als ze niet snel genoeg werkten.
Het rapport maakte veel los in de samenleving. Dat sommigen

Arbeiders bij de ovens in de aardewerkfabriek van Regout. (Maastricht, eind 19e eeuw).

Arbeiders, ook kinderen, in de weverij van de textielfabriek van Van Heek & Co. (Enschede ca.1885).

Verhoor van een arbeider en werkgever in de fabrieken van Regout. (1887).

De enquête van de parlementaire-enquêtecommissie zijn allemaal te raadplegen in de KB, nationale bibliotheek.

Tekening van de parlementaire-enquêtecommissie. (1887).

meer profiteerden van de industrialisatie dan anderen was bekend, maar dat de ongelijkheid zó groot was en dat veel arbeiders in zulke ellendige omstandigheden woonden en werkten, had lang niet iedereen zich gerealiseerd (of willen realiseren). Woedend gooiden Delftse studenten hun Regout-servies aan stukken. Dat de verontwaardiging zich vooral op de firma Regout richtte, kwam natuurlijk door de stevige uitspraken van Pierre Regout.

Vervolgonderzoek

De onderzoeksuitkomsten gaven een enigszins vertekend beeld en de commissieleden drongen dan ook aan op vervolgonderzoek. Zij hadden hun werk niet kunnen afronden en het was nodig om ook andere regio's en sectoren te inspecteren. Bovendien hadden verschillende overheidsinstellingen geweigerd om mee te werken, waren ondernemers gaan dwarsliggen en wilden veel arbeiders niet getuigen uit angst ontslagen te worden. Vooral dat laatste was een probleem geweest. Omdat er weinig aanmeldingen waren, schoven fabrikanten hun minder kritische werknemers naar voren. De meeste vrijwillige getuigen waren relatief hoogopgeleid of niet langer in dienst bij de werkgever waarover ze vertelden. Enkele activisten uit de socialistische arbeidersbeweging hadden zich gemeld, maar de meeste socialisten wilden niet meedoen. Ze twijfelden aan de oprechtheid van de enquêtecommissie, die uit heren van stand bestond. De socialistische krant *Recht voor Allen* omschreef de aangekondigde enquête in augustus 1886 als "een onderzoek door de zaakwaarnemers van uitzuigers naar hun eigen uitzuigerij!".

In 1890 zette een staatscommissie de inspectie voort onder leiding van Jhr. Mr. Willem Frederik Rochussen, lid van de Raad van State. Het omvangrijke onderzoek duurde drie jaar en de arbeidsomstandigheden in Twente, de veengebieden, Groningen, Friesland, Amsterdam, Leiden, Haarlem, Overijssel, de Zaanstreek, de havens van Rotterdam en Amsterdam en een deel van Gelderland werden geïnspecteerd. Daarbij werden verschillende "takken van bedrijf" onder de loep genomen. Daarnaast werd er aandacht gegeven aan verzekeringen en maatregelen bij ziekte, ongevallen, ouderdom en overlijden. De staatscommissie besteedde veel tijd aan het vinden van voldoende getuigen. Uiteindelijk vonden er meer dan 2500 verhoren plaats. Het eindverslag van de staatscommissie verscheen in 1894.

Historische waarde

De onderzoeksverslagen van de parlementaire enquête uit 1887 en de staatsenquête uit 1890 vullen samen een plank in de leeszaal van de KB. Ze mogen met recht topstukken worden genoemd. De rapporten zien er misschien niet bijzonder mooi uit, maar de inhoud ervan is van grote historische waarde. Het zijn de belangrijkste bronnen die we hebben over het effect van de industriële revolutie op de arbeidsomstandigheden in Nederland. Al verliepen de onderzoeken niet zonder problemen, hun invloed op de maatschappij was groot. Arbeiders kregen de kans om hun ervaringen te delen en die verhalen openden de ogen van vele anderen. De onderzoekers richtten zich vooral op de werkomstandigheden, maar de onderzoeksverslagen geven ook inzicht in andere aspecten van het leven van Nederlandse arbeiders in de late negentiende eeuw; hoe ze woonden, wat ze aten, hoe het met hun kinderen ging. De onderzoeken leidden tot het ontstaan van de Arbeidsinspectie in 1890 en de invoering van verschillende wetten en maatregelen, zoals de Arbeidswet van 1890 (die kinder- en vrouwenarbeid beperkte) en de Veiligheidswet van 1895 (die bepalingen bevatte over de veiligheid in fabrieken).

Verder lezen

Van het geruchtmakende onderzoeksverslag uit 1887 verscheen in 1981 een heruitgave die op DBNL beschikbaar is via de verkorte link: tinyurl.com/uxrk8r4j

Inspiratie tijdens *Informatie aan ZOO* van de VVBAD

‘Maak de toekomst menselijk!’

Ga experimenteren met alternatieve sociale media. Stimuleer onverwachte ontmoetingen in de bibliotheek. En bedenk waar kunstmatige intelligentie écht van meerwaarde kan zijn. Het zijn slechts enkele van de lessen van het congres Informatie aan ZOO, georganiseerd door de VVBAD, waarin onderzocht werd hoe technologie en menselijke waarden hand in kunnen gaan.

TEKST: BJORN SCHRIJEN EN FRANK HUYSMANS, ADVISEURS ONDERZOEK EN KENNISDELING BIJ DE KB, NATIONALE BIBLIOTHEEK
FOTO’S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Hoe kunnen we menselijke waarden behouden in een wereld die steeds meer in het teken lijkt te staan van technologie? Die vraag lijkt actueler dan ooit. Kunstmatige intelligentie lijkt steeds meer taken van ons te kunnen gaan overnemen. De datacenters die nodig zijn om de digitale samenleving in de lucht te houden, slurpen massaal onze ruimte, energie en drinkwater op. Door algoritmes zijn sociale media vaak verre van sociaal. Technologische ontwikkelingen lijken steeds vaker menselijke waarden te verdrukken. ‘Het is hopeloos’, concludeerde keynotespreker en dagvoorzitter Guido Thys dan ook aan het begin van het tweedaagse congres

Foto: Simon Bequoye

Informatie aan ZOO, dat op 9 en 10 oktober in Antwerpen plaatsvond. ‘De situatie is hopeloos, máár: niet ernstig’. Want nee, we kunnen niet alle uitdagingen die op ons afkomen als individuen oplossen. Maar er is wél veel dat we kunnen doen om te werken aan een toekomst waarin technologie en menselijke waarden hand in hand gaan. Daarin kunnen openbare bibliotheken een belangrijke rol spelen, waarvoor het congres veel inspiratie bood.

The future is federated

Een plek waar menselijke waarden en technologie steeds vaker in conflict raken, is op sociale media. De problemen zijn welbekend: privacyschendingen, desinformatie, filterbubbels, het toestaan van haatberichten, verslavende algoritmes, invloed op verkiezingen – enzovoorts. Dit staat op gespannen voet met de publieke waarden van waaruit bibliotheken volgens de bibliotheekwet dienen te werken, zoals betrouwbaarheid en pluriformiteit. Tegelijkertijd zegt datzelfde wetsartikel dat bibliotheken hun publieke taak voor het *algemene publiek* moeten vervullen. En dat algemene publiek laat zich nu juist heel goed via Facebook, Instagram, X of TikTok bereiken…

Een mogelijke uitweg uit dit dilemma biedt de *fediverse1*. De fediverse is een netwerk van alternatieve (federatieve) sociale media, zoals Mastodon (i.p.v. X), Pixelfed (i.p.v. Instagram) of PeerTube (i.p.v. YouTube). Hoewel deze qua functionaliteit lijken op de platforms van *big tech*, ondervangen ze veel van de problemen daarvan. Zo zijn er geen algoritmes die sturen wat gebruikers te zien krijgen, bevatten ze geen advertenties en is de privacy van gebruikers beschermd. Daarnaast zijn platforms in de fediverse ‘interoperabel’: als je een account hebt op één platform, kun je daarmee ook mensen volgen die op een ander platform actief zijn. Een belangrijk kenmerk is daarnaast dat bij federatieve sociale media iedereen zijn eigen server (‘instance’) of community met eigen huisregels kan opzetten – in tegenstelling tot platforms als X en Facebook, waar één man de regels voor honderden miljoenen gebruikers kan bepalen.

Hoewel federatieve media dus veel voordelen hebben en het gebruik ervan groeit, maken nog relatief weinig mensen en organisaties ervan gebruik. Openbare bibliotheken kunnen dit gebruik echter helpen stimuleren, allereerst door zelf ook actief te worden op deze sociale media. Dat hoeft echter niet te betekenen dat je ook afscheid neemt van je ‘oude’ sociale media en de volgers die je daar hebt verzameld, vertelden Björn Wijers (PublicSpaces) en Jeroen de Boer (KB) in een panelgesprek over dit thema. Integendeel. Ze adviseren om vooral met alternatieven te gaan experimenteren als aanvulling op de huidige kanalen. ‘Ga lekker spelen, ga de zandbak in!’ Dit kun je bijvoorbeeld doen met een specifieke community van de bibliotheek of rondom een specifiek vraagstuk. Zo doe je kennis op over deze sociale media en leer je wat ze voor jou kunnen betekenen. En werkt het niet, dan kun je eenvoudigweg weer stoppen of een ander platform uitproberen.

Hoewel ‘federatieve sociale media’ en ‘fediverse’ misschien moeilijk klinken, valt dat volgens Wijers erg mee. Het is even wennen dat je zelf keuzes moet maken – bijvoorbeeld over wat je wilt zien – in plaats van dat een algoritme dit voor je doet. Praktisch is het echter goed te doen: ‘als je kunt e-mailen, dan kun je dit ook’.

Foto: Elena Rossini / Unsplash

De fediverse is een netwerk van alternatieve (federatieve) sociale media, zoals Mastodon (in plaats van X), Pixelfed (i.p.v. Instagram) of PeerTube (i.p.v. YouTube).

Foto: Simon Bequoye

Naast het zelf experimenteren met federatieve sociale media, kunnen bibliotheken ook hun publiek hiermee kennis laten maken, bijvoorbeeld via hun programmering in het kader van Digitaal Burgerschap. Dergelijke programmering wordt de komende tijd ook ontwikkeld in een traject dat drie bibliotheken samen met PublicSpaces gaan doorlopen. Hierin gaan zij niet alleen zelf aan de slag met alternatieve social media, maar ontwikkelen zij ook een toolkit die andere bibliotheken helpt om zelfstandig programmering aan te bieden rondom deze sociale media en publieke waarden in technologie.

En zelfs als de fediverse nog een brug te ver is, kun je een stap in de goede richting zetten door al je content op sociale media ook op een andere manier beschikbaar te maken – bijvoorbeeld op je website. Zo zorg je ervoor dat deze content voor iedereen toegankelijk is – ook voor mensen die (big tech) sociale media niet (meer) willen gebruiken.

De bibliotheek als plek om te ontmoeten en te ont-moeten

Een andere manier om bij te dragen aan een toekomst waarin we menselijke waarden koesteren, is door – simpelweg – een plek te bieden aan mensen. Een zogenoemde derde plek naast 'thuis' en 'werk', maar mensen kunnen verblijven, zich kunnen amuseren en anderen kunnen ontmoeten. Dergelijke derde plekken zijn hard nodig, toonde Vincent Libin van het Vlaamse LINC2. Eén op de zes mensen is volgens hem eenzaam, maar het aantal plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten – zoals cafés en 'fuiven' (zoals de Vincent Libin het formuleerde) neemt juist af.
Bibliotheken zijn zo'n derde plek, liet Jamea Kofi (Radboud Universiteit) zien aan de hand van het gedachtegoed van de Amerikaanse socioloog Ray Oldenburg. Zo is de bibliotheek een 'leveler' waar iedereen binnen kan lopen en status er niet toe doet, is de toegang laagdrempelig en ongedwongen, zijn er vaste bezoekers, en is de sfeer vaak huiselijk en speels. Dit kan echter ook tot conflicten en overlast leiden, omdat iedereen een ander beeld heeft van wat een derde plek kan of moet zijn. Concreet voorbeeld: de bibliotheek is een plek voor ontmoeting, waar anderen juist in stilte willen lezen of werken.
Andere sessies boden mooie voorbeelden van hoe invulling gegeven kan worden aan de bibliotheek als derde plek. Bastiaan van den Berg (injehemd.nl) en Georges Elissen (SPN) vertelden over het project 'Onverwachte Ontmoetingen'. In de bibliotheek bevinden zich veel verschillende mensen, maar zij komen vaak niet met elkaar in contact. Veel van hen zouden dat wel willen, maar er is een bepaalde schroom om de eerste stap te zetten. Om die te doorbreken, werden verschillende laagdrempelige interventies ontwikkeld. Dat hoeft niet groter te zijn dan een gedeeld dagboek dat mensen kunnen pakken, waarin ze iets kunnen schrijven en kunnen lezen wat anderen bezighoudt.

Informatie aan Zoo / VVBAD

Informatie aan ZOO is het tweejaarlijkse congres voor informatieprofessionals in Vlaanderen. Normaal gesproken in Oostende met uitzicht op de Noordzee (onder de titel *Informatie aan Zee*), maar ditmaal met uitzicht op de Antwerpse dierentuin. Het congres wordt georganiseerd door de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief en Documentatie (VVBAD, vvbad.be), dit keer in samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Informatieprofessionals (KNVI, knvi.nl).

Een ander voorbeeld was een spontaan georganiseerde 'biebbingo' voor degenen die in de bibliotheek aanwezig waren. Door samen een laagdrempelige en speelse activiteit te doen, kwamen mensen met elkaar in contact en leerden ze elkaar iets beter kennen. Dat speelt tevens een belangrijke rol in het tegengaan van polarisatie. Op het moment dat je namelijk iemand kent die tot een bepaalde doelgroep behoort, krijgt die doelgroep een gezicht en kun je die niet langer abstract maken en wegzetten als 'de ander'.
Een inspirerend voorbeeld van de bibliotheek als derde plek kwam ook van de 'jongerenbib' van Permeke in Antwerpen. In deze bibliotheek kunnen jongeren tussen de 15 en 25 jaar na schooltijd terecht om te hangen, te lezen, te studeren of deel te nemen aan activiteiten. Het is een plek waar niets moet: een plek om te ontmoeten en te ont-moeten. Daarbij wordt de bibliotheek ook zoveel mogelijk samen met jongeren vormgegeven. Zij laten weten welke boeken moeten worden ingekocht, ontwerpen decoratie en boekentips, vullen de sociale media en helpen mee de bibliotheek in te richten. Dat kan voor een bibliotheek spannend zijn, maar volgens medewerker Laure Ruts is het juist belangrijk om vertrouwen te geven. Ook is het belangrijk om jongeren zich welkom te laten voelen. Bij binnenkomst heet men ze welkom en knoopt men een praatje aan. Aanvankelijk is er misschien nog wat schaamte of gereserveerdheid bij veel pubers, maar na verloop van tijd ontstaat een band, die eraan bijdraagt dat jongeren zich in de bibliotheek thuis en gelukkig kunnen voelen.
Zo'n derde plek kan ook gerealiseerd worden op plekken waar mensen normaal gesproken misschien juist liever niet willen verblijven. Een sessie over bibliotheken en de zorg bevatte een stimulerende presentatie van Sofie Missorten en Dieter Deplancke van de openbare bibliotheek van Leuven. In samenwerking met het Universitair Ziekenhuis (UZ) en voluit gesteund door hun wethouder, creëren zij momenteel een vestiging in de (grote!) campus Gasthuisberg van het UZ. Die komt in plaats van de bestaande uitleenbibliotheek met een wat verouderde en voornamelijk op gezondheidsvragen gerichte collectie. Niet alleen de patiënten maar ook personeel en bezoekers van het ziekenhuis behoren tot de doelgroep. Ingezet wordt op 'gezondheids- en digitale geletterdheid ter versterking van hun welzijn en sociale en culturele noden'.
Het idee is om er een eigentijdse culturele hub van te maken, met een bredere collectie (wel met informatie en cultuur als rode draad) en ruimte voor ontmoeting en met voorstellingen door andere Leuvense cultuurinstellingen. De digitale collectie wordt in iedere kamer ontsloten. Op de dagen dat patiënten voor onderzoek 'onderweg' zijn door het ziekenhuis, kunnen zij beschikken over mobiele apparatuur. Aangezien 87 procent van de patiëntenverblijven mensen van buiten Leuven betreft, kunnen deze een toegeleiding krijgen naar de bibliotheek in hun woonplaats wanneer hun verblijf in het UZ ten einde loopt.

Verander om hetzelfde te kunnen blijven doen

Uiteraard kon het thema kunstmatige intelligentie op het congres niet ontbreken. Wat betekenen de ontwikkelingen op dit vlak voor onze menselijke waarden en mens-zijn?

Foto: Simon Bequoye

Filosoof Bart Buseyne beantwoordde deze vraag met een verrassende historische parallel. Lang voordat ChatGPT het levenslicht zag, maakte Plato zich zorgen over het schrift: een nieuwe technologie waaraan mensen een deel van hun eigen denken konden uitbesteden. En iets minder lang geleden vond de Industriële Revolutie plaats. Waar we producten eerst zelf vervaardigden, gingen we dat nu met machines doen. Arbeiders gaven daarbij hun eigen vaardigheden en kennis op, en kwamen ten dienste te staan van de machine en de fabriek, waar ze onder vaak zeer slechte arbeidsomstandigheden moesten werken. Daardoor verloren zij hun mogelijkheid tot zelfexpressie, en werden ze als het ware 'niemand'. Beide parallellen roepen de vraag op of we niet een deel van ons denken en onze persoonlijkheid opgeven wanneer we ons werk aan AI uitbesteden.

Tegelijkertijd is duidelijk dat kunstmatige intelligentie ook veel kansen biedt. In zijn keynote stipte Martijn Kleppe (KB) bijvoorbeeld Boekbot aan. Met deze chatbot, die is ontwikkeld door de bibliotheken in de Brainportregio, kunnen lezers al chattend nieuwe boeken ontdekken, met directe linkjes naar de bibliotheekcatalogus. Dit maakt heel specifieke zoekopdrachten mogelijk. Een volgende stap is bovendien dat we niet alleen AI kunnen gebruiken om te *zoeken* naar publicaties, maar om daar ook mee te *interacteren.* Zo ontwikkelde de KB als experiment een chatbot die alles kon vertellen over het prachtige, maar voor moderne mensen moeilijk te lezen 16e eeuwse *Visboeck*.

Een pasklaar antwoord over wat we met AI moeten, bood het congres dan ook niet – wel nuttige adviezen. Wees je bijvoorbeeld bewust van waar je het precies over hebt als je in gesprek gaat over AI. Heb je het dan over kunstmatige intelligentie in het algemeen, of over specifieke vormen of producten, zoals ChatGPT? Een andere terugkerende boodschap was dat AI pas écht van meerwaarde voor organisaties gaat zijn, wanneer zij hun data goed op orde hebben en idealiter verschillende datasystemen met elkaar kunnen communiceren.

Eveneens prettig was de boodschap van Guido Thys dat we niet per se achter de AI-hype *hoeven* aan te rennen. Belangrijk is vooral om kritisch te kijken of je er als organisatie écht iets aan hebt. Daarbij is het ook goed om je te realiseren dat mensen met verschillende snelheden nieuwe technologie omarmen. We kunnen wel AI wíllen gebruiken, maar daarin moeten we ook de collega's en gebruikers mee kunnen nemen die *late adopters* zijn. Misschien wel het belangrijkste advies van Thys richting de toekomst was echter om flexibel te blijven. Bedenk dat alle keuzes die ooit binnen organisaties gemaakt zijn, net zo goed anders hadden kunnen zijn. Durf terug te kijken op die keuzes en dingen anders te gaan doen, als de omstandigheden daarom vragen. Als immers de wereld verandert, dan moeten ook wij veranderen om hetzelfde te kunnen blijven doen.

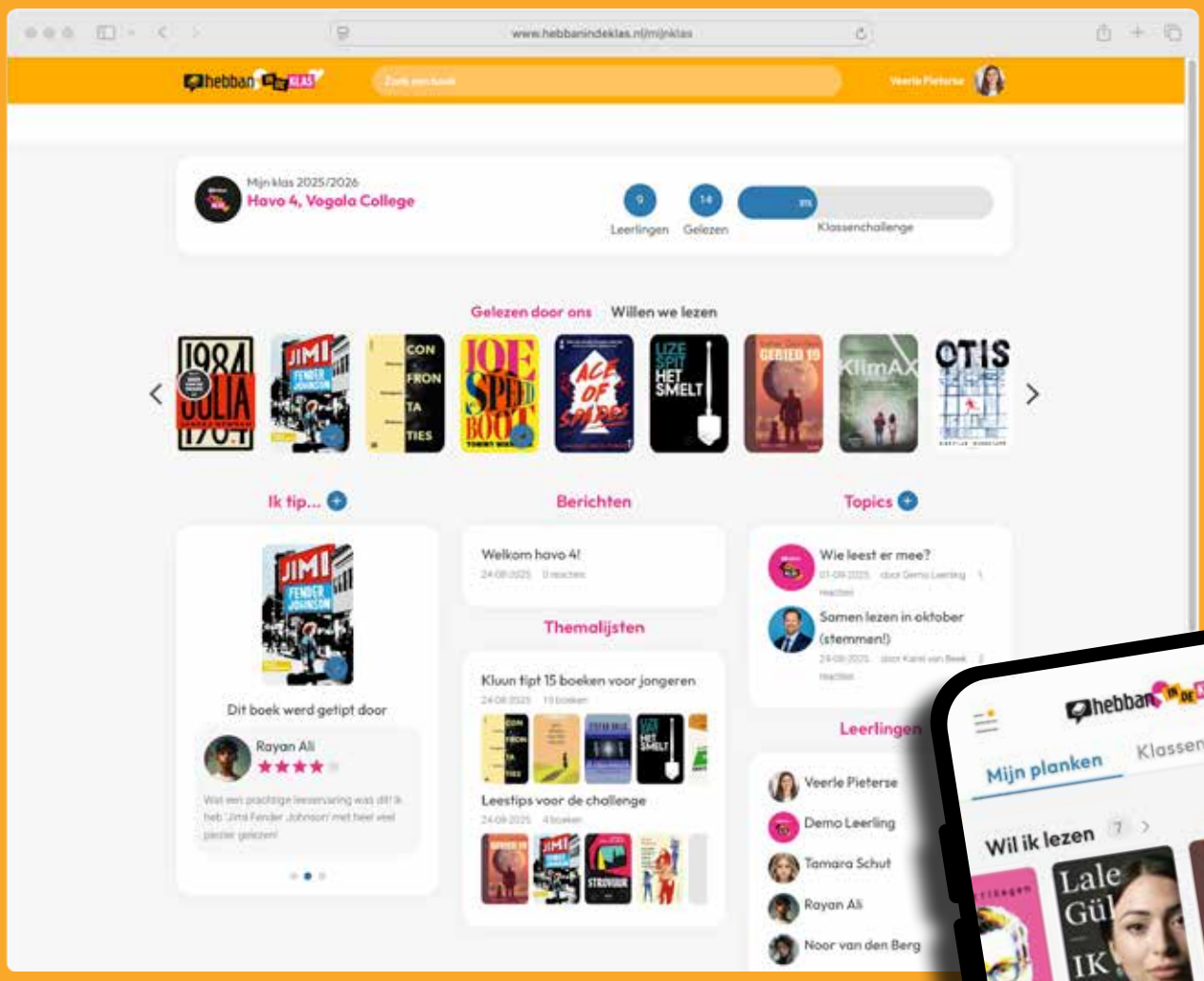
Noten

1. Zie voor meer informatie over de fediverse bijvoorbeeld jointhefediverse.net. Hier is ook de video 'Introducing the Fediverse' van Elena Rossini te bekijken, waarin de fediverse op een helder en enthousiasmerende manier wordt uitgelegd.
2. LINC (Centrum voor Lezen, Informatie en Communicatie) is een vzw (Vereniging Zonder Winstoogmerk). De website is te vinden op linc-vzw.be.

HEBBAN IN DE KLAS MAAKT LEZEN LEUKER.

Samen lezen is leuker. Hebban in de Klas is een gratis leesinspiratieplatform voor het voortgezet onderwijs. Het ondersteunt docenten Nederlands om met de klas over boeken te praten en dan vooral de boeken die leerlingen zelf graag lezen. Hebban in de Klas wordt inmiddels al succesvol ingezet door meer dan duizend docenten Nederlands en leesmediaconsulenten in het voortgezet onderwijs. Vanaf schooljaar 2026/2027 komt er ook een versie voor het primair onderwijs.

Hebban in de Klas is in samenwerking met docenten Nederlands ontwikkeld door de CPNB en Stichting Lezen met steun van het Ministerie van OCW.

Naar de Quick Tour

OOK VOOR LEESMEDIACONSULENTEN

Blijvende aandacht voor lezen

Hebban in de Klas biedt docenten een prachtig platform om wekelijks aandacht te (blijven) besteden aan de boeken die door leerlingen worden gelezen. De klassenchallenge als gemeenschappelijk leesdoel zorgt voor een grotere betrokkenheid en beter gemotiveerde lezers.

Een bron van informatie

Op Hebban in de Klas ontdek je wat je leerlingen lezen, willen lezen en al hebben gelezen. Leerlingen zien van elkaar wat ze lezen en ze kunnen elkaar boeken tippen. Zo weet je als leesmediaconsulent precies welke boeken het populairst zijn onder leerlingen in verschillende typen onderwijs en niveaus, én onderverdeeld per provincie.

Online docentenkamer

In de online docentenkamer ontmoet je als leesmediaconsulent de docenten van de school en kun je tip- en themalijsten delen. Deze lijsten kunnen de docenten eenvoudig doorplaatsen in hun klassen. Ook kun je in deze omgeving boekentips publiceren en informatie met elkaar delen.

Waarom Hebban in de Klas?

- Beschikbaarheid van leesinspiratie, zoals themalijsten van andere docenten Nederlands.
- Een uniek dashboard met de meest gelezen en beoordeelde boeken door leerlingen in alle klassen van het VO in heel Nederland.
- Integratie van leesbevorderingscampagnes van de CPNB en partners.
- Koppeling met de eigen mediatheek (via Aura) en de (online) Bibliotheek.
- Hebban in de Klas is gratis voor alle middelbare scholen in Nederland.

Schrijf je in voor onze nieuwsbrieven:
www.hebbanindeklas.nl/nieuwsbrieven

WINNAAR RENEW THE BOOK PIONIERSPRIJS

> “Hebban in de Klas is een ijzersterk antwoord op de worsteling van het onderwijs om op een constructieve en leuke manier aandacht te schenken aan het lezen van boeken.”
>
> JURY RENEW THE BOOK PIONIERSPRIJS

Renew the Book is de innovatieprijs van het boekenvak.

HEBBAN IN DE KLAS WORDT ONTWIKKELD EN GESTEUND DOOR:

Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek

Lezen
STICHTING LEZEN

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

KB nationale bibliotheek

Elisabeth Duijser, directeur-bestuurder de Bibliotheek Amstelland

‘Uiteindelijk hebben we allemaal dezelfde doelen’

Sinds 1 januari 2025 staat Elisabeth Duijser aan het roer van de Bibliotheek Amstelland. Als bedrijfseconoom en marktonderzoeker heeft ze oog voor het complexe postioneringsvraagstuk, waarvoor de bibliotheek zichzelf gesteld ziet.

TEKST: ANNE VAN DEN DOOL

FOTO’S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Was je altijd al een lezer?
‘Iemand zei niet zo lang geleden nog tegen me: als je wilt weten waar je hart ligt, moet je kijken naar wat je in je jeugd graag deed. In mijn geval zit ik dan helemaal op de goede plek: lezen speelde een grote rol in mijn kindertijd. Mijn moeder, zelf een enorme boekenwurm, las veel voor aan mijn broer en mij. Ook las ik veel zelfstandig. Ik kon zo geconcentreerd zijn dat ik het niet eens in de gaten had, als mijn moeder riep dat we gingen eten. Toen ik de jeugdafdeling van de bibliotheek in Nijkerk helemaal uit had, mocht ik van de bibliothecaresse door naar de jongerenafdeling. Zodra ik in de puberteit kwam, ging het met het lezen helaas minder. Dat kwam niet door de computer en mobiele telefoon, want die waren er toen nog niet, maar door de wereld om me heen: ik moest veel huiswerk maken en ging vaak met vriendinnen op stap.’

Hoe is je loopbaan verlopen?
‘Ik heb marketing gestudeerd – eerst op hbo-niveau, toen universitair. Op die leeftijd was ik nog niet zozeer bezig met wat ik leuk vond, maar vooral waarin ik makkelijk een baan kon krijgen. Ik ben nu zelf carrièrecoach bij JINC, waar ik jongeren help om te ontdekken waar hun hart ligt. Dat werpt me in gedachten soms terug naar die tijd. Het is interessant op basis van welke veronderstellingen je op die leeftijd je keuzes maakt: het is bijna onmogelijk om je in al die studies en richtingen te verdiepen en dus ga je soms gewoon op je gevoel en veronderstellingen af.’
‘Mijn eerste baan was als markonderzoeker bij onderzoeksbureau NIPO, dat inmiddels Kantar heet. Ik was heel blij dat ik in die krappe arbeidsmarkt een baan had weten te bemachtigen. Daar kwamen mijn liefde voor statistiek en marketing samen. Na twee jaar ben ik gaan reizen door Zuidoost-Azië, waarna ik besloot mijn leven om te gooien en bij Foster Parents Plan te gaan werken. Dat bleek een veel te hiërarchische organisatie voor mij, dus ik keerde terug naar het NIPO. Uiteindelijk heb ik daar zo’n tien jaar gewerkt. Ik had er allerlei projecten onder mijn hoede en kwam al vrij snel in een leidinggevende rol terecht.’

Hoe kwam je bij de bibliotheek terecht?
‘Een van onze opdrachtgevers bij het NIPO was Probiblio, de POI van Noord- en Zuid-Holland. Toen ik een vacature voor afdelingshoofd marketing en kwaliteitszorg op hun website zag staan, dacht ik: deze rol past precies bij mij. Bij het sollicitatiegesprek bleek het inderdaad een enorme match en in 2008 stapte ik over. In het begin was het nog even wennen: ik moest me de complexiteit van de wereld van de bieb in rap tempo eigen maken.’
‘Na een paar jaar werd een reorganisatie doorgevoerd en werd ik hoofd van de afdeling marketing en communicatie. In de laatste vijf van mijn elf jaar daar was ik ook nog verantwoordelijk voor andere delen van de organisatie, waaronder educatie. Als unithoofd stuurde ik de teammanagers aan die zich met al die thema’s bezighielden. In die tijd hebben we veel veranderingen doorgevoerd: zo kregen marketing en educatie een steeds belangrijkere rol in het bibliotheekwezen.’
‘Op een gegeven moment hoorde ik een medewerker tegen jonge, frisse collega’s zeggen: dat hebben we al eens geprobeerd, dat werkt toch niet. Dat was voor mij het teken dat ik een andere plek moest gaan zoeken. Ik kwam bij een woningcoöperatie terecht als manager wonen. Dat was een heel andere wereld, passend bij de meer zakelijke omgeving die ik zocht. Van oudsher zijn woningcoöperaties vooral gericht op sociale woningbouw, maar in de loop der jaren is dat, onder meer door toegenomen

Foto: de Bibliotheek Amstelland

'Ik wil de positie van de Bibliotheek Amstelland de komende jaren nog verder verstevigen. Het beeld van de bibliotheek is bij de gemeente en het publiek nog te smal.'

toezicht en strengere afspraken met de gemeenten, meer resultaatgericht en innovatief geworden.'
'Het was een leuk team, maar ik merkte dat een organisatie van zo'n zevenhonderd mensen me toch te groot was. Na vijf jaar kende ik nog steeds tachtig procent van mijn collega's niet. Bovendien word je vaak geconfronteerd met problemen van bewoners: niemand belt je ooit om te zeggen dat hij fijn woont, maar alleen over schimmel en overlast van de buren. Toen er een reorganisatie op komst was, gaf ik aan dat ik om me heen ging kijken. Vervolgens viel mijn oog op de vacature voor een directeur-bestuurder van de Bibliotheek Amstelland. Het leek me een mooie organisatie qua omvang en sfeer. Tijdens de kennismaking bleek het inderdaad een match: op 1 januari van dit jaar ben ik gestart.'

Wat was je eerste indruk van de organisatie waarin je terechtkwam?
'Gelukkig kende ik alle afkortingen nog uit mijn tijd bij Probiblio. Daarnaast leerde ik waarom bij bibliotheken de dingen gaan zoals ze gaan. In mijn tijd bij de POI vroeg ik me regelmatig af: waarom hebben lokale bibliotheken niet meer slagkracht op marketinggebied? Bij Amstelland begreep ik: niet iedere kleine bibliotheek heeft daar ruimte voor. Van oudsher hadden we dat ook niet nodig: iedereen wist dat je boeken bij ons kon lenen. Nu we als biebs een veel breder takenpakket hebben, moeten we wel aan de bak om daar bekendheid aan te geven. Dat is niet makkelijk: we hebben een extreem sterk imago, dat verander je niet zomaar. Daardoor denken sommige mensen dat de bibliotheek voor hen niets kan betekenen en dat is zonde.'
'Het was ook mooi om te zien welke stappen in de tussentijd waren gezet. Zo lagen er mooie plannen voor een gezamenlijk bibliotheeksysteem en hebben we veel financiële steun ontvangen in de vorm van de SPUK's. Het tij lijkt gekeerd: er worden geen vestigingen meer gesloten, maar juist geopend. De politiek lijkt onze noodzaak meer dan ooit te onderschrijven. Voor mij is het dus een fijne tijd om opnieuw in te stappen in de bibliotheekbranche.'

Is werken bij de bibliotheek anders dan in andere sectoren? Wat is het verschil?
'Alle branches waarin ik heb gewerkt, krijgen zo nu en dan te maken met veranderingen. Ook de woningmarkt heeft te maken met een immer groeiende behoefte aan goed wonen en continu veranderende regelgeving. Die dynamiek voelen we ook bij de bibliotheek. Het is geen makkelijke branche: het een continue zoektocht waarop we moeten inzetten en waartegen we helaas toch nee moeten zeggen. Dat laatste vind ik zelf behoorlijk lastig: we willen er voor iedereen zijn.'
'Ook kun je van tevoren niet altijd zeggen hoe groot de rol van de bibliotheek in een bepaalde ontwikkeling kan worden. Denk bijvoorbeeld aan burgerschap, kunstmatige intelligentie en eenzaamheid. Lezen blijft onze basis, maar wat voegen we daaraan toe? Het aanbrengen van die focus vind ik lastiger dan ik van tevoren had gedacht, ook omdat elke gemeente hier andere ideeën over heeft. Neem ook de vraag wat we wel of niet in onze collectie moeten opnemen. Je ziet steeds meer verschillende voorwerpen die door bibliotheken worden uitgeleend, zoals zaden, planten en spellen. Sinds kort hebben wij zelf ook een pilot met uitleenbare muziekinstrumenten. Ik vind het lastig waaraan we wel en geen geld, plek en tijd moeten besteden. Dat is een glijdende schaal en niet zo zwart-wit, maar we moeten wel duidelijke keuzes maken.'

Wat zijn je ambities binnen het directeurschap?
'Ik wil de positie van de Bibliotheek Amstelland de komende jaren nog verder verstevigen. Het beeld van de bibliotheek is bij de gemeente en het publiek nog te smal. Dankzij de SPUK's hebben we straks twee vernieuwde vestigingen waar we onze verblijfsfunctie optimaal kunnen ontplooien – hopelijk helpt dat daarbij. Ook valt er nog een slag te slaan in cijfermatige sturing. Aangezien ik van huis uit onderzoeker ben, vind ik die onderbouwing heel prettig. Verder vind ik het belangrijk om kennis en ervaringen tussen bibliotheken nog vaker te delen. Natuurlijk zijn we heel lokaal gericht, maar uiteindelijk hebben we allemaal dezelfde doelen. Gelukkig worden steeds meer documenten en ideeën gedeeld: van beleid tot succesvolle programmering. Zelf hebben we bijvoorbeeld het *Ontbubbelbad* bedacht: hiermee willen we onze verschillende bubbels verkennen, samenvoegen en soms doorprikken. Het is een manier om meer begrip voor een ander te creëren. Het is heel leuk om te zien dat zo'n activiteit in andere bibliotheken ook aanslaat.'

Hoe zou je je leiderschapsstijl typeren?
'Ik ben toegankelijk, met een sterke mening, die tegelijkertijd altijd ter discussie gesteld mag worden. Ook vind ik het heel belangrijk om plezier te maken: bij mij is altijd ruimte voor een grapje. We moeten ons werk ook niet te serieus gaan nemen. Uiteindelijk is het het allerbelangrijkst om plezier te hebben in je werk.'

Op welke prestatie ben je trots?
'Ik ben niet zo snel trots, dus dat is een lastige vraag voor mij. Als ik toch iets moet noemen: ik ben trots dat ik in een vrije korte tijd toch al een aantal keer de feedback van collega's heb gekregen dat men blij is met mij als directeur. Dat sterkt me in de gedachte dat ik een prettige sfeer en veiligheid weet neer te zetten waarin men zulke dingen durft te zeggen. Na drie directeuren in drie jaar tijd vind ik het voor de organisatie belangrijk om die stabiliteit te kunnen bieden. Maar het meest trots ben ik uiteindelijk op mijn twee kinderen – daar kan geen werkprestatie tegenop.'

Heb je hobby's?
'Ik ga ontzettend graag naar de sauna. Dat is verplichte offlinetijd: je telefoon moet in je kluisje, dus je bent verplicht een boekje te lezen of naar het water te staren. Verder houd ik van tutten met plantjes: ik ben graag in de weer met stekjes en ander groen. Daarnaast doe ik aan yoga. Ook ben ik een kattenmens.'

Wat is je lievelingsboek of -film?
'Inmiddels lees ik weer graag, maar ik kies wel vaker voor makkelijke literatuur, zoals fantasy en jeugdboeken. Ook heb ik een stapel non-fictie naast mijn bed liggen, maar ik grijp toch sneller naar de fictie. Ik vind het fijn als een boek of film goed afloopt – ik wil graag verdwijnen in een andere wereld, waarin het er

beter aan toegaat dan in de onze. Ik hoef niet nog eens geconfronteerd te worden met al het leed op aarde – dat zie ik op het nieuws al. Ik vind de wereld op dit moment erg heftig, met alle oorlogen, femicide en het klimaat. We worden overladen met enorm deprimerende teksten en beelden – daar moet ik soms even uit ontsnappen.'

Wat je is je favoriete vakantiebestemming?
'Ik ben een echte zonaanbidder. Bij voorkeur zit ik met een licht boek aan het zwembad of op het strand. Tussendoor bekijk ik graag nog iets cultureels en ga ik naar een lekker restaurant. Het liefst lig ik in een hangmat op een tropisch eiland, maar in de praktijk eindig ik in Europa. Van de stranden in Portugal tot het eten in Italië – ik vind het allemaal heerlijk.'

Wat weten maar weinig mensen over jou?
'Ik ben van huis uit een echte gamer. Vroeger was ik groot fan van *World of Warcraft* en *Zelda* – ook fantasiewerelden waarin ik helemaal kon verdwijnen. Tegenwoordig blijft het bij spelletjes op mijn telefoon, maar ik blijf fanatiek.'

Foto: uit de privécollectie van Elisabeth Duijser

"Ik ben een echte zonaanbidder. Bij voorkeur zit ik met een licht boek aan het zwembad of op het strand. Tussendoor bekijk ik graag nog iets cultureels en ga ik naar een lekker restaurant.'

De Biebkapper, geknipt voor goede gesprekken

‘Weten waar de behoeftes liggen, hoor je als je luistert’

Bibliotheken hebben maatschappelijke taken en die liggen vooral op het vlak van digitaal meedoen, de geletterde samenleving, ontwikkeling en basisvaardigheden. Nuttig en nodig, aldus Femke Reijnen, projectleider basisvaardigheden en educatie bij BiSC Utrecht, maar hoe – en waarméé – bereik je de mensen die hierdoor niet direct aangesproken worden en nauwelijks of nooit in de bibliotheek komen? Door eens iets ánders te proberen. Bijvoorbeeld iets waaraan iedereen af en toe behoefte heeft: een goede kappersbeurt! De Biebkapper leek hiervoor een “geknipt” plan. Na twee pilotsessies krijgt het zeker vervolg en op bredere schaal.

TEKST: LINDA VAN PELT • FOTO: BISC UTRECHT

Met de mond vol tanden

Een paar weken geleden lag ik achterover in de stoel van de mondhygiëniste. Misschien had ze geleerd dat het de patiënt geruststelt als je een gezellig praatje maakt tijdens de behandeling? Van een goede dialoog was echter geen sprake, want met de mond wagenwijd open kom je niet veel verder dan ‘AAA’. Hooguit met een variatie in lengte of toonhoogte. ‘Misschien zou u zich moeten omscholen tot kapper,’ probeerde ik het met een opgeluchte kwinkslag toen de behandeling klaar was. ‘In de kappersstoel kan je namelijk wél praten.’

Een soortgelijke gedachte kreeg ook Femke Reijnen van BiSC, tijdens de kennismaking met een Syrische man die in zijn eigen land als kapper had gewerkt en in Nederland graag die loopbaan wilde voortzetten. Maar éérst moest hij nog de taal leren, want een zwijgende kapper, dat werkt niet.

‘Zo ontstond wél mijn idee voor de Biebkapper,’ vertelt Femke, die naar eigen zeggen al langere tijd piekerde over succesvolle pogingen om in contact te komen met de doelgroep, waarvoor de bibliotheek veel zou kunnen betekenen, maar dat nog onvoldoende in praktijk kan brengen… simpelweg omdat die doelgroep niet komt. De beoogde doelgroep bestaat in dit geval niet uit NT2-taalleerders, waarop al veel activiteiten zijn afgestemd, maar juist uit mensen die in Nederland geboren en opgegroeid zijn (NT1-ers) en kampen met lage basisvaardigheden. ‘En er is vaak een relatie tussen armoede en lage basisvaardigheden,’ vult Femkes collega Joris Haanstra (adviseur innovatie BiSC) aan. ‘Omdat er in deze doelgroep vaak sprake is van een zekere schaamte, is het extra moeilijk die mensen te bereiken.’

In de vingers

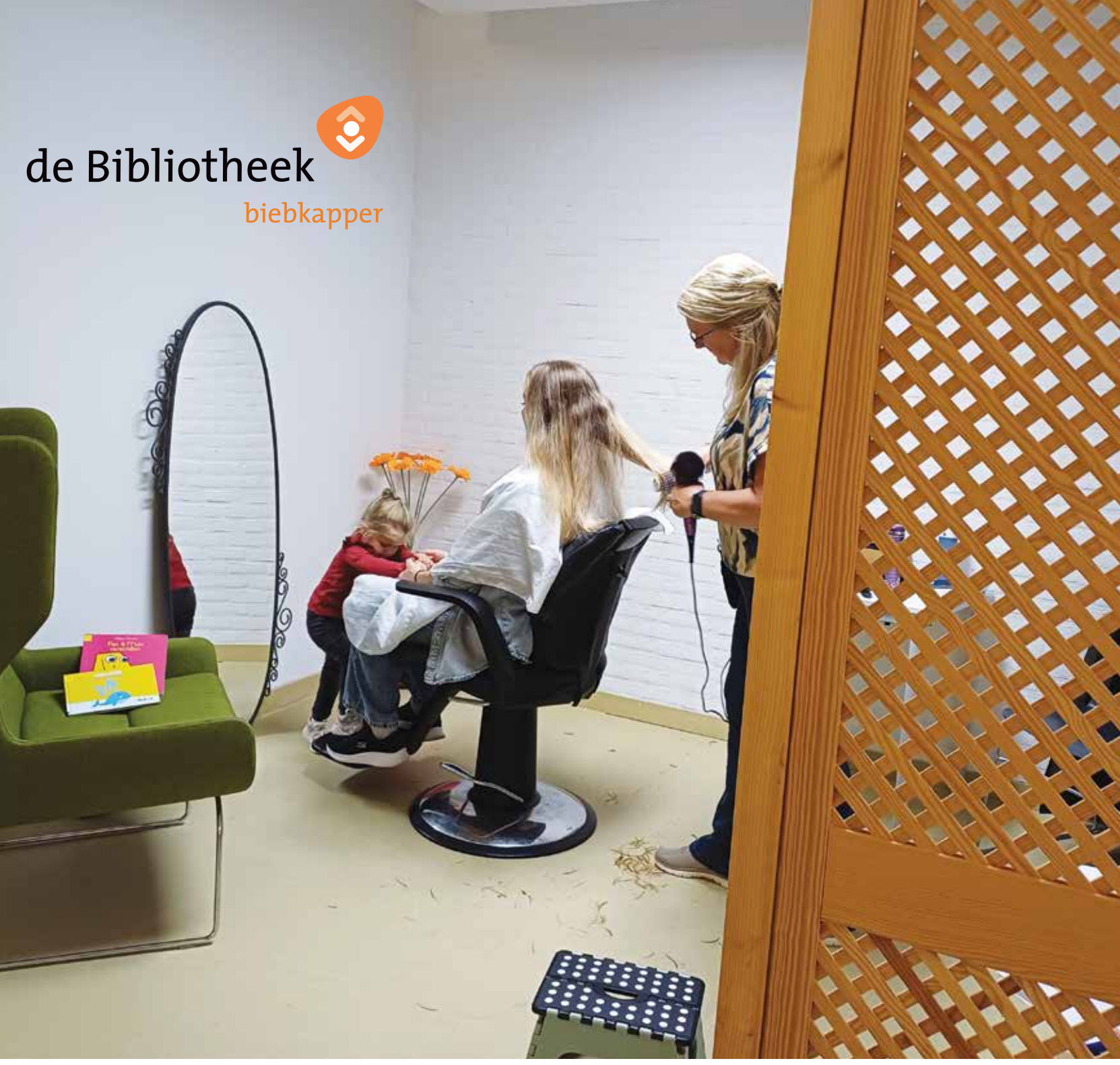
Met een nieuwe poging om met deze doelgroep toch in contact te komen, lanceerde bedenker Femke in het voorjaar van 2024 – in overleg met Joris – het idee voor de Biebkapper tijdens een cursus professioneel innoveren bij BiSC. Gesteund door de positieve collegiale reacties aldaar besloten ze het voorstel in praktijk te brengen. ‘Tijdens de cursus hebben we verschillende aannames besproken en we waren het erover eens dat het persoonlijk spreken van deze mensen waardevolle informatie zou kunnen opleveren om de dienstverlening beter af te stemmen op de gesignaleerde behoeften.

Joris: ‘En er was maar één manier om erachter te komen of het werkt, namelijk door het te gaan doen!’

Bibliotheeklocatie Woerden gaf aan enthousiast te zijn voor een pilot. Na enige aarzeling over de locatie – in de bibliotheek, of in een nabije kapsalon? – sloeg de balans door naar optie één. Femke: ‘Het vinden van een lokale kapper die met ons wilde

de Bibliotheek

biebkapper

samenwerken, bleek lastig´. Gelukkig hoefde dat ook niet, want in een ver verleden volgde Marga Huijting (medewerker projectondersteuning BiSC) de Kappersvakschool. Om het vak in de vingers te houden valt ze soms in, in de kinderkapsalon van een vriendin, waar ook ouders soms graag even in de kappersstoel plaatsnemen.

Omdat ik het waard ben

Om de beoogde doelgroep te bereiken werd contact gezocht met verschillende welzijnsorganisaties in Woerden, van budgetbeheer, voedselbank, schuldhulpverlening tot taalhuis. 'Woerden-Wijzer,' noemt Joris concreet de gemeentelijke organisatie op het vlak van zorg en welzijn, jeugd en gezin, wonen en vervoer, geld en recht, werken, leren en meedoen. Via al deze contacten werden er mensen geselecteerd die in aanmerking kwamen voor een gratis knipbeurt in Bibliotheek Woerden met een begeleidend gesprekje over hun mogelijke interesses in het aanbod van de bibliotheek.

Femke: 'We organiseerden een Biebkapperspilot op woensdagmiddag 18 december, vlak voor de kerstdagen. In de ochtend stuurden we iedereen een herinnering via Whatsapp met het verzoek alvast thuis even de haren te wassen. Want zo'n speciale

spoelbak is uiteraard niet beschikbaar in de bibliotheek.'
Er kwamen vijf belangstellenden, vooral vrouwen van middelbare leeftijd, die het heerlijk vonden net voor de feestdagen goed geknipt te zijn.
'Voor mensen met een krappe beurs is een kappersbezoek vaak een luxe,' is iets wat ook Marga onderschrijft. 'De meeste van deze vrouwen gingen eens per anderhalf jaar naar de kapper, dus er was geen sprake van oneerlijke concurrentie, door het wegtrekken van vaste klanten bij lokale kappers met een gratis knipbeurt.'

Waar wordt u blij van?

Voordat Marga de kappersschaar hanteerde, wisselden Femke en de taalhuisconsulent elkaar af als gastvrouw. Zij heetten de knipklanten welkom en vroegen of ze tijdens de kappersbehandeling wat gerichte vragen mochten stellen. Wat vindt u leuk om te doen? Waar wordt u blij van? Wat doet u graag in uw vrije tijd? Heeft u hobby's? Maar ook: komt u weleens in de bibliotheek? En waar komt u dan vooral voor? Weet u wat de bibliotheek allemaal te bieden heeft?
Femke: 'Allemaal waardevolle input voor de bibliotheek. Andersom kon ik tijdens zulke gesprekjes soms al wat gerichte tips geven. Als iemand bijvoorbeeld aangaf soms moeite te hebben met het begrijpen van brieven van de overheid, verwees ik naar de Lees Simpel app. Ook bleek lang niet iedereen op de hoogte van de maatschappelijk educatieve dienstverlening, zoals het IDO.'
Voor Femke zelf leverden die directe contacten twee eyeopeners op. 'Als eerste dat veel mensen in deze doelgroep een voorliefde hebben voor creatieve bezigheden, zoals mandala kleuren, diamond painting of bordspellen. In de huidige bibliotheekdienstverlening ligt de focus vooral op het basisvaardighedenaanbod binnen Leven Lang Ontwikkelen. Daar voelen zij zich duidelijk niet direct door aangesproken. De input uit de gesprekken via de Biebkapper geeft ons de gelegenheid om het aanbod van de bibliotheek ook wat beter aan te passen aan hun behoefte en belangstelling. Ten tweede zijn zulke persoonlijke gesprekjes de beste manier om op gelijkwaardig niveau van gedachten te wisselen en gemakkelijk wederzijdse verbinding te zoeken.'

Draai

Wordt een bibliotheek door uitbreiding van het creatieve aanbod niet een soort concurrent van bijvoorbeeld het buurthuis? 'Zeker niet!' reageert Joris. 'Het is juist de bedoeling dat bibliotheken samen met lokale partners activiteiten ontwikkelen en elkaar dus aanvullen en niet beconcurreren. Bibliotheken willen uiteindelijk mensen helpen met hun basisvaardigheden, soms is er ander aanbod nodig om de doelgroep in de bibliotheek te krijgen. Bovendien hoort het tot de wettelijke taak en de maatschappelijke opgave van de bibliotheken om ook zulke zaken op te pakken.'
In de aanloopfase naar het in praktijk brengen van de Biebkapper is hem opgevallen dat ook de partners in het sociaal domein lang niet allemaal volledig op de hoogte zijn van wat de bibliotheek te bieden heeft.
'Het hangt vaak af van de individuen in de organisatie. De een is nu eenmaal beter geïnformeerd dan de ander.'
Femke onderschrijft dit met een praktijkvoorbeeld van een mevrouw die al een paar keer bij haar WMO-consulent kenbaar had gemaakt dat ze zich vaak eenzaam voelt en graag (nieuwe) mensen wilde ontmoeten. 'De doorverwijzing naar de dagbesteding waar veel mensen met een verstandelijke beperking komen, was beslist niet waarop zij zat te wachten. Zij vindt haar draai vast beter binnen de bibliotheek.'

Hoogwaardig onderzoek

In mei namen er opnieuw mensen plaats in de Biebkappersstoel. Deze keer acht: zes nieuwe vrouwen (waarbij een moeder met een dochtertje) en twee voor de tweede keer. Ook weer succesvol. Zelfs zodanig dat verschillende vrouwen al hebben aangegeven bereid te zijn mee te helpen met het organiseren van een creatieve bijeenkomst. Handig, want zo kunnen zij ook praktische tips geven, bijvoorbeeld over het soort potloden dat je nodig hebt voor mandala kleuren.'
'Dit is hoogwaardig kwalitatief onderzoek,' omschrijft Joris de onderzoeksmethode die zich niet louter richt op numerieke data, maar veel meer toespitst op menselijke motivaties, voorkeuren en verwachtingen.
'De bedoeling is dat de bibliotheken het nu zelf gaan oppakken,' stelt Femke.
Joris: 'We hebben al contact gezocht met het Beauty College in Utrecht van ROC Midden-Nederland. Deze gaat waarschijnlijk kappers in opleiding selecteren voor de Biebkapper. Zo kunnen zij praktische vaardigheden opdoen en belangstellende bibliotheken krijgen meer personele speelruimte om dit idee in praktijk te brengen.' Ter voorbereiding op de samenwerking gaat Femke op dit opleidingsinstituut gastcolleges geven in het kader van het vak Burgerschap.

Meer ambassadeurs

Bibliotheek Drachten heeft al aangegeven het project te willen oppakken. Ook Bibliotheek Eemland heeft plannen hiervoor in de Week van Lezen en Schrijven. 'We hebben een compleet draaiboek dat we graag ter beschikking stellen,' zegt Femke die binnenkort een gesprek heeft met adviseurs van Rijnbrink, de POI voor Gelderland en Overijssel. 'Vanuit die twee provincies is er interesse getoond om de Biebkapper te introduceren.'
Femke, Joris en Marga zijn het erover eens: op deze manier groeit het aantal ambassadeurs dat het idee van de Biebkapper onderschrijft én in praktijk brengt. Het lijkt hen een inspirerend idee in de toekomst alle opgedane ervaringen en resultaten te delen en op basis hiervan het bibliotheekaanbod te verbeteren.
Joris: 'Wie weet zijn er in de toekomst ook initiatieven te starten op andere terreinen, zoals gezondheid en opvoeden.'
Dat er in een kappersomgeving heel wat uit te wisselen valt, blijkt wel uit het programma *De geknipte gast* waarin Eus (Özcan Akyol) al heel wat bekenden uit de wereld van onder andere televisie, radio, film, kunst en cultuur heeft ondervraagd over hun loopbaan en persoonlijk leven.

Meer informatie?

Op Bieb to Bieb staat een speciale pagina over de Biebkapper.

Al 100 jaar is Govers Accountants / Adviseurs hét accountants- en advieskantoor waar u zich meteen thuis voelt. Wij zijn de specialist voor bibliotheken op het gebied van jaarrekeningcontroles en fiscaal advies.

100 JAAR GOVERS

Beemdstraat 25
5653 MA Eindhoven
Postbus 657
5600 AR Eindhoven

040 250 45 04
wijs@govers.nl
www.govers.nl

Boekenpost is een tweemaandelijks blad voor lezers en leesclubs met gevarieerde artikelen over literatuur, interviews, boekbesprekingen en in ieder nummer een uitgebreid leesclubdossier rond een recent boek van een Nederlandstalige auteur.

**Neem *Boekenpost* op in uw collectie,
kijk op www.boekenpost.nl voor meer informatie!**

Foto: Coöperatie SDI

Geen nieuw idee, maar wel een nieuwe naam

Realisatie van het Gemeenschappelijk Bibliotheeksysteem van start

Met de samenwerking aan het Gemeenschappelijk Bibliotheeksysteem (GBS) zet de bibliotheeksector een volgende stap naar een nieuw tijdperk. Samen Digitaal Innoveren (SDI), biedt de sector de kans om haar digitale infrastructuur te verbeteren en beter in te spelen op de wensen van de Nederlandse bibliotheekleden.

TEKST: ELSELIEN DIJKSTRA • FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Het GBS (gemeenschappelijk bibliotheeksysteem) is geen nieuw idee, maar wel een nieuwe naam. De Nederlandse bibliotheeksector probeerde eerder om een landelijk bibliotheeksysteem uit te rollen, maar de plannen voor het CLB (Centraal Landelijk Bibliotheeksysteem) strandden, toen zich niet voldoende bibliotheken hadden aangemeld. De opgelegde drempel van minimaal 90 procent deelnemende bibliotheken bleek toen te hoog. Nadat het CLB-plan van de baan was, ontwikkelde de coöperatie Samen Digitaal Innoveren onder leiding van Peter van Eijk, Albert Kivits, Frans Bergfeld en Bernard Fransen een nieuwe visie en een kader voor een gemeenschappelijk bibliotheeksysteem in Nederland. De belangrijkste motivatie: de gebruikerservaring van bibliotheekleden verbeteren en de sector toekomstbestendig maken met gezamenlijk functioneel beheer. Momenteel zijn 110 van de 132 bibliotheken in Nederland lid. Het doel is om het systeem uiterlijk in 2029 geïmplementeerd te hebben voor de deelnemende bibliotheken. Het Amerikaanse bedrijf OCLC won met het systeem WISE de aanbesteding, de eerste proefmigraties zijn achter de rug en de planning wordt strak opgevolgd.

Goede indruk

Jesse Burkunk, de directeur-bestuurder van SDI, werd aangenomen om de klus te klaren. Sinds 1 februari van dit jaar werkt hij samen met zijn team aan de verdere ontwikkeling en implementatie van het GBS. Burkunk werkte recent als freelance digitaal strateeg in de cultuur- en mediasector. In de beginjaren van het internet werkte hij bij Planet Internet en Ilse Media, waarna hij zich vervolgens verder heeft ontwikkeld. Hij werkte later onder meer als productontwikkelaar bij NU.nl, hoofd digitaal bij omroep BNN en was strategisch directeur in de bureauwereld. Burkunk weet als geen ander hoe belangrijk een strategische digitale aanpak is, en hij kreeg al een goede indruk van de bibliotheeksector: 'Collega's in de sector willen heel graag de volgende stap nemen. Er zijn mensen die veel weten van de maatschappelijke en inhoudelijke kant, maar expertise op het gebied van digitalisering in deze wereld is vrij dun gezaaid Het is geen ICT-gedreven wereld, maar inhoud-gedreven. Ik merk veel interesse, maar soms nemen mensen ICT voor lief, als water uit de kraan dat er gewoon is.'

Kernactiviteit

Het ideaal is dat na implementatie van het GBS straks alles rondom het uitlenen van boeken inderdaad werkt als 'water uit de kraan', zodat bibliotheken samen nieuwe digitale diensten op basis van het systeem kunnen afnemen. Een collectief kernsysteem dat bibliotheken in staat stelt om samen te werken en kennis te bundelen. Hiermee wordt één van de kernactiviteiten van de bibliotheek, alles wat met boeken te maken heeft, optimaal ondersteund. Jesse Burkunk: 'Het GBS geeft deelnemende bibliotheken een collectieve onderhandelingspositie. En het is voor de leden fijn dat er straks gewoon één club is, waar functioneel beheer op het GBS plaatsvindt. Daarmee bundelen we schaarse kennis in de sector. Dat het een kernactiviteit is en niet iets wat erbij gedaan wordt, het wordt een specialisme. Dat is veel krachtiger.'
Het GBS biedt verschillende voordelen voor de bibliotheken en hun gebruikers. De verwachtingen van bibliotheekleden zijn steeds hoger en het is belangrijk dat bibliotheken daaraan voldoen. Bibliotheken kunnen het niet alleen bolwerken om online op het niveau van grote bedrijven te functioneren.

Schaars

Daarnaast speelt schaalvoordeel een belangrijke rol. Door dienstverlening centraal te regelen, kunnen de bibliotheken samen profiteren van inkoop op software, diensten en technologische ondersteuning. SDI biedt dus de mogelijkheid om de kosten te spreiden en tegelijkertijd de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen. Ook behalen bibliotheken tijdwinst door van 19 verschillende systemen naar één systeem te gaan. Hierdoor hoeven terugkerende taken minder vaak te worden uitgevoerd, zoals het testen van een nieuwe release.
Een ander belangrijk voordeel van het GBS is de specialistische dienstverlening, die gemeenschappelijk wordt georganiseerd. In plaats van dat elke bibliotheek zelfstandig IT-specialisten moet aantrekken, die schaars zijn, kunnen ze gebruikmaken van het gezamenlijke netwerk van SDI. Volgens Jesse Burkunk biedt SDI een inspirerende werkomgeving met doorgroeimogelijkheden voor IT'ers.

Migratie

De invoering van het GBS gebeurt in fasen. De eerste bibliotheken die overstappen naar het nieuwe systeem, zijn de bibliotheken die zijn aangesloten bij Probiblio. Dit proces start op 1 januari 2026. Veel medewerkers in deze bibliotheken zijn al vertrouwd met WISE, wat het implementatieproces vergemakkelijkt. Na de implementatie bij Probiblio volgen andere organisaties die gebruikmaken van Brocade en V-Smart en andere WISE-systemen. Voor bibliotheken die nog niet met WISE werken, zal de migratie complexer zijn. Daarom biedt SDI ook specifieke trainingen en ondersteuning aan deze bibliotheken om hen in staat te stellen het nieuwe systeem goed te gebruiken. De Vlaamse bibliotheken kunnen op dat gebied dienen als voorbeeld. Zij stapten de afgelopen jaren over op WISE met hun EBS (Eengemaakt Bibliotheeksysteem). Het Vlaamse Cultuurconnect heeft veel ervaring met het plannen van migraties en het opleiden van medewerkers in WISE. De bedoeling is om goed af te stemmen per bibliotheek, vertelt Burkunk. 'De planning wordt strak gevolgd. Zo ontbrak één van de drie benodigde datasets voor de proefperiode. Door deze in te plannen tijdens de eerste implementatie, zorgen we dat we niet uit de pas lopen met onze planning.

Foto: LinkedIn

Jesse Burkunk (directeur-bestuurder SDI).

Financiële impact

De kosten van het GBS verschillen per bibliotheek, stelt Jesse Burkunk: 'We werken met een staffelsysteem. We hanteren een kortingstaffel naar inwoneraantal op functioneel beheer, terwijl kleinere bibliotheken financieel profiteren van lagere lidmaatschapskosten.' Het voordeel van het gezamenlijke systeem is dat alle aangesloten bibliotheken kunnen profiteren van schaalvoordelen door gezamenlijke inkoop en gezamenlijk beheer.'

De precieze impact van de kosten voor bibliotheken wordt momenteel verder onderzocht. In een reeks van gesprekken met bibliotheken wordt geïnventariseerd wat het nieuwe systeem betekent voor de begroting van individuele bibliotheken, laat Burkunk weten. Hij benadrukt: 'We proberen de prijs zo scherp mogelijk te houden, maar we kunnen niet in ieders begroting kijken. ICT-kosten komen ook niet eenduidig in de begroting terecht. Het GBS samendoen geeft bij veel bibliotheken direct financieel voordeel, maar bij anderen pas op iets langere termijn. Uiteindelijk zal SDI voor alle aangesloten bibliotheken veel voordelen bieden.'

Toekomst

De bibliotheken die zich hebben aangesloten bij de coöperatie Samen Digitaal Innoveren werken samen met de andere partijen als de KB, de POI's en VOB aan de volgende stap in digitalisering. Bibliotheken die zich nog niet hebben aangesloten, maar dat toch nog willen, zijn van harte welkom en worden direct na de andere migraties ingepland,' zegt Burkunk. Dat nog niet iedereen is aangesloten begrijpt hij. 'Soms zijn bibliotheken er nog niet aan toe, vanwege bijvoorbeeld een verbouwing of een verhuizing.' Het streven is dat het GBS uitgroeit tot het basisbibliotheeksysteem zoals omschreven in het netwerkconvenant 2024-2027 en dat alle bibliotheken overstappen, zodat het GBS zal bijdragen aan een sterker, flexibeler en toekomstbestendig (digitaal) bibliotheeklandschap in Nederland.

Neem zelf de regie in handen

Digitaal alles op orde zonder ICT'er

Wat doe je als je ICT'ers vertrekken en vervanging nauwelijks te vinden is? Bij Mijn Streek Bibliotheek – met negen vestigingen in Brunssum, Kerkrade, Simpelveld en Voerendaal – besloten ze het anders aan te pakken. Guido Verhaegen (Manager Bedrijfsvoering) en Bas Hoekstra (Stafmedewerker Finance & ICT) namen de regie zelf in handen. Met verrassend positieve resultaten.

TEKST: ELSELIEN DIJKSTRA • FOTO'S: MIJN STREEK BIBLIOTHEEK

Tot eind 2023 waren er twee fulltime ICT'ers in dienst bij Mijn Streek Bibliotheek. Toen zij uitvielen (door ziekte en pensioen) stonden Guido Verhaegen en Bas Hoekstra voor een keuze: op zoek naar nieuwe specialisten (die moeilijk te vinden zijn) of het ICT-beheer zelf oppakken? Ze kozen voor het laatste. Niet omdat ze een IT-achtergrond hebben – die ontbreekt bij beiden – maar wel met veel interesse en een duidelijke visie. 'We hebben hierdoor niet alleen een fikse kostenbesparing gerealiseerd,' vertelt Guido Verhaegen, 'maar onze organisatie ook meer rust en mogelijkheden gegeven. De service is verhoogd en er wordt door ons team intensiever samengewerkt.'
De aanpak was grondig. Binnen een jaar werd de hele digitale infrastructuur aangepakt: van stabiel internet en telefonie tot salarisverwerking en financiële dashboards. Veel is nu gestroomlijnd, toegankelijker én veiliger.

Een stevige digitale basis

De eerste stap was het realiseren van betrouwbare dataverbindingen. Voorheen verschilden deze per locatie – soms lag het beheer zelfs buiten de organisatie. Nu beschikt elke vestiging over twee datalijnen: een hoofdverbinding en een back-up. Bij een storing schakelt het systeem automatisch over, waardoor de dienstverlening altijd doorgaat.
'Elke vestiging heeft een andere infrastructuur,' legt Guido Verhaegen uit. 'Soms zitten we in een schoolgebouw, soms in een pand van de gemeente. Het was lastig te beheren. Nu hebben we een stabiele digitale basis, die we zelf kunnen monitoren.'
Ook de telefonie is aangepakt. Mijn Streek Bibliotheek koos voor één leverancier die zowel de internetverbindingen, Firewall als de VOIP-oplossing levert. Dit voorkomt het bekende probleem van leveranciers die bij storingen naar elkaar wijzen. Medewerkers zijn nu op elk apparaat – desktop, tablet of mobiel – bereikbaar via hun vaste nummer.

Slim digitaliseren

Vervolgens pakten Guido Verhaegen en Bas Hoekstra de interne processen aan. In oktober 2023 stapten ze over op een digitale HR- en salarisadministratie. Vanaf januari 2024 verloopt alles digitaal: van declaratie- en verlofaanvragen tot loonstroken. Voorheen ging dat allemaal handmatig en kostte het veel tijd. Ook de financiële kant kreeg een update. Ze introduceerden een financi-

Bas Hoekstra (Stafmedewerker Finance & ICT).

eel- en een HR-dashboard waarin alle financiële cijfers en zaken als verlof en ziekteverzuim inzichtelijk zijn. Voor subsidieprojecten is er een apart dashboard gekoppeld aan het boekhoudsysteem. 'We kunnen nu eenvoudig monitoren of we financieel uitkomen, of dat we moeten bijsturen op bijvoorbeeld programmering of marketing,' aldus Bas Hoekstra.

Minder leveranciers, meer grip

Een belangrijk uitgangspunt in hun keuzes was gebruiksvriendelijkheid – zeker omdat de gemiddelde leeftijd in de organisatie wat hoger ligt. 'Alles moest zo toegankelijk mogelijk zijn,' zegt Bas Hoekstra. Tegelijkertijd wilden ze minder afhankelijk zijn van leveranciers.
'Veel bibliotheken besteden alles uit,' zegt Guido Verhaegen. 'Wij hebben bewust gekozen om voldoende basiskennis in huis te halen. Als je die mist, ben je afhankelijk van leveranciers – en dat kan duur uitpakken. Nu kunnen we bijvoorbeeld onze Microsoft-licenties zelf onderbrengen bij een andere partij. Die vrijheid hadden we eerst niet.'
Door terug te gaan van vier naar twee leveranciers, is het beheer overzichtelijker én goedkoper geworden. Ook kleine ergernissen – zoals per locatie moeten uitzoeken wie de telefonieleverancier is – zijn verleden tijd.

Niet álles zelf doen

Guido Verhaegen en Bas Hoekstra doen het eerstelijnsbeheer nu grotendeels zelf, maar voor complexere zaken werken ze nog steeds samen met hun automatiseringspartner. De meeste dagelijkse vragen lossen ze in eigen huis op. 'Ik ben er ongeveer een halve dag per week mee bezig,' schat Bas Hoekstra. 'En dat valt echt mee. De problemen zijn op één hand te tellen.'
Een groot voordeel is de toegenomen snelheid. Medewerkers hoeven niet meer een halve dag te wachten op een wachtwoord-reset of software-update. Alles werkt nu via heldere procedures in SharePoint en Teams. 'We hebben nu een duidelijke werkwijze, en dat geeft rust,' aldus Bas Hoekstra.

Klantvriendelijker én veiliger

Ook klanten merken het verschil. Telefoontjes worden automatisch doorgeschakeld als de balie bezet is, waardoor collega's op andere locaties kunnen overnemen. De binnenkomende oproep wordt automatisch doorverbonden naar de andere vestigingen. 'Dat verhoogt de bereikbaarheid én klantvriendelijkheid,' zegt Guido Verhaegen.
Bovendien is de interne communicatie sterk verbeterd. Medewerkers zien nu in één oogopslag wat er speelt op andere locaties, vertelt Bas Hoekstra: 'Als er een activiteit over laaggeletterdheid is gepland, kan een collega bij de balie meteen vertellen waar en wanneer het is. Die informatie was eerder vaak versnipperd. Nu is alles op één centrale plek beschikbaar.'
Qua veiligheid zijn er flinke stappen gezet. Dankzij tweestapsverificatie en het gebruik van Intune is de digitale omgeving goed beveiligd. Apparaten die niet up-to-date zijn, worden automatisch afgesloten van het systeem. Publieke pc's en tablets worden na gebruik automatisch gewist. 'We zijn hackingproof,' zegt Bas Hoekstra.

Guido Verhaegen (Manager Bedrijfsvoering).

Resultaten op een rij

Kostenbesparing

- Jaarlijkse besparing van €120.000 op bedrijfskosten.
- Extra besparing van €40.000 tot €50.000 op ICT-kosten.
- Investering van €100.000 (dankzij SPUK-subsidies en deels uit eigen reserve).

Slimme keuzes

- Publiekspc's worden gehuurd, niet gekocht.
- Van dure Citrix-servers naar Microsoft-licenties in de cloud.
- Minder leveranciers, meer overzicht.
- Meer eigen mogelijkheden, snellere werkprocessen.

Iedereen mee in de verandering

Zoals bij elke verandering was niet iedereen direct enthousiast. Sommige medewerkers hadden moeite met de nieuwe werkwijze. Maar inmiddels ziet vrijwel iedereen de voordelen. 'We zijn een fusieorganisatie,' legt Guido Verhaegen uit. 'En deze vernieuwing heeft ook intern muren gesloopt.' De uniforme werkomgeving maakt het makkelijker om op verschillende locaties te werken. 'Verandering is nooit voor iedereen perfect,' zegt Bas Hoekstra, 'maar het besef is er nu: deze stap was noodzakelijk én positief.'
Mijn Streek Bibliotheek laat zien dat een moderne, veilige en klantvriendelijke digitale werkomgeving ook zonder een aparte ICT-afdeling haalbaar is. Bas Hoekstra en Guido Verhaegen delen dat ook graag met andere bibliotheken. 'We hebben best wel wat bibliotheken over de vloer gehad, die een stukje van onze IT-oplossing kwamen bekijken, omdat ze dat via een leverancier hoorden. Die waren best onder de indruk, kan ik met gepaste trots zeggen.' Zo blijkt dat je als bibliotheek niet altijd een dure ICT-specialist hoeft te zoeken. Met slimme keuzes, goede voorbereiding en een beetje lef kun je als bibliotheekorganisatie veel meer zelf dan je denkt.

LIBRARIES LEADERSHIP PROGRAM

LLEAD | GO opleidingen School for Information | INFORMATION HERO | EUROPE EDITION

LLEAD: Leadership in Information Services Program
... Powered by GO | School for Information

Gain the Skills, Mindsets, and Network to GO to Next from Now

WHY JOIN?

Premier leadership development designed for the library and information sector - Be part of the only leadership development program that works cross-sector, cross-department, and cross-countries.

WHO IS IT FOR?

- Library and information professionals in supervisory roles within academic, public, and enterprise libraries across Europe.
- Individuals seeking to enhance their leadership skills and advance their careers in the library and information sector.

WHAT YOU WILL LEARN?

The 'Five Managerial Mindsets' (Mintzberg & Gosling) form the foundational learning framework for LLEAD-GO Leadership program:

- **Reflective**: Managing Self
- **Analytic:** Managing Organizations
- **Worldly**: Managing Context
- **Collaborative**: Managing Relationships
- **Action**: Managing Change

TOPICS & COMPETENCIES

- ✓ Communicating effectively
- ✓ Posing powerful questions
- ✓ Listening actively
- ✓ Clarifying vision and values
- ✓ Conducting crucial conversations
- ✓ Delivering feedback
- ✓ Setting personal boundaries
- ✓ Fostering belonging
- ✓ Managing projects
- ✓ Influencing stakeholders
- ✓ Leading small teams
- ✓ Working collaboratively
- ✓ Solving problems
- ✓ Managing change
- ✓ Building a healthy culture
- ✓ AI & Leadership
- ✓ Improving cultural intelligence

PROGRAM FORMAT

- One week in-person intensive learning experience hosted in Amsterdam featuring interactive sessions, group activities and networking opportunities
- Virtual classes spread over 3 months, focusing on key leadership topics and providing ongoing support and engagement
- Peer network development: Opportunities for participants to build a supportive peer network, fostering long-term professional relationships

OUTCOME

- ✓ **Tailored curriculum**: Enhance your leadership skills and advance your career in the library and information sector with programming tailored for European library professionals.
- ✓ **Collaborative learning**: Experience a unique blend of in-person and virtual learning, designed to foster cross-cultural collaboration and professional growth.
- ✓ **Expert facilitation**: Learn from top industry experts and seasoned facilitators who bring a wealth of knowledge and practical experience.
- ✓ **Network building**: Connect with peers from across Europe, building a strong professional network that supports your long-term career development.

3 months. Program starts **March 2026**

Hybrid. Online classes (Zoom) and a weeklong in-person intensive experience in the Netherlands.

€ 8.490,-

www.schoolforinformation.org
www.libraryleadership.org
info@goopleidingen.nl
+31 70 351 2380

schoolWise

OCLC

Slim zoeken met schoolWise

N	E	Z	E	L	E	E	S	C	O	N	S	U	L	E	N	T
K	Z	S	M	E	D	I	A	T	H	E	E	K	W	I	S	E
E	O	E	J	E	U	G	D	B	I	E	B	N	E	R	E	L
D	E	I	L	C	H	N	O	N	E	Z	E	L	R	O	O	V
T	K	T	L	F	O	I	I	N	F	O	R	M	A	T	I	E
N	E	A	L	E	B	R	M	E	D	I	A	W	I	J	S	V
O	N	L	W	N	S	E	J	U	N	I	O	R	W	I	S	E
D	B	U	E	E	P	D	D	I	G	I	T	A	A	L	W	R
O	E	C	E	K	R	R	E	I	Z	E	L	P	S	E	E	L
C	I	R	T	R	E	O	I	L	E	E	R	L	I	N	G	A
E	B	I	J	E	E	V	N	E	G	N	E	L	R	E	V	N
N	L	C	E	W	K	E	E	H	T	O	I	L	B	I	B	G
T	O	N	S	N	B	B	U	I	T	L	E	N	E	N	S	L
M	O	E	K	E	E	S	C	A	T	A	L	O	G	U	S	I
E	H	T	A	M	U	E	E	I	T	C	E	L	L	O	C	J
N	C	E	S	A	R	E	S	E	R	V	E	R	E	N	E	S
U	S	W	T	S	T	L	L	E	E	R	K	R	A	C	H	T

BIBLIOTHEEK
CATALOGUS
CIRCULATIE
COLLECTIE
DIGITAAL
DOCENTMENU
INFORMATIE
JEUGDBIEB
JUNIORWISE
LEERKRACHT
LEERLING
LEESBEVORDERING
LEESCONSULENT
LEESPLEZIER
LEREN
LES
LEZEN
MEDIATHEEKWISE
MEDIAWIJS
ONTDEK
RESERVEREN
SAMENWERKEN
SCHOOLBIEB
SPREEKBEURT
UITLENEN
VERLANGLIJST
VERLENGEN
VOORLEZEN
WEETJESKAST
WETEN
ZELFBEDIENING
ZOEKEN

Oplossing

Zelf ontdekken hoe je slim zoekt?

Probeer het in schoolWise.

Ga naar **oc.lc/schoolwise**

Maak jouw team digitaal slimmer in één dag.

Vergroot de digitale kracht van je team. Met Justspark leren jouw medewerkers en vrijwilligers slimmer en veiliger werken met de moderne tools in Microsoft 365.

Een greep uit onze trainingen:

- **Microsoft 365:**
  Slimmer samenwerken, minder zoeken
- **Teams & online communicatie:**
  Efficiënt vergaderen en delen
- **Privacy & data:**
  Bewust en veilig omgaan met informatie
- **Phishing & cyberveiligheid:**
  Risico's herkennen en voorkomen
- **Digitale basisvaardigheden:**
  Toegankelijk voor elk niveau

20% korting op alle trainingen tot 1 januari 2026!

Bekijk ons volledige aanbod

justspark

